

Konica

FILM & CAMERAS

Konibel

Bore Vukmirovića 14a, 11000 Beograd, Yugoslavia Tel. (+381 11) 761-980, 769-187,
Fax. (+381 11) 646-640 E-mail: konibel@eunet.yu

REFOTO

ČASOPIS ZA
KULTURU
FOTOGRAFIJE

№ 11
jun 2002.

DIN. 180, HR 35 kn, €5

www.refoto.co.yu

ISSN 1450-6394

9 771450 639119

Fotografi

Mario Bralić
Nova Francuska modna
fotografija
Belgrade Fashion Week
Branko Bačović

Foto škola

Snimanje portreta - koncepcija
Savremeni svetlosni uređaji
Elementi dizajna - balans
Makrofotografija II

Tehnika

Olympus E20
Canon PowerShot S40 i S30
Konica Centuria Super
Pregled digitalnih aparata

**Nikon
Coolpix
5000**

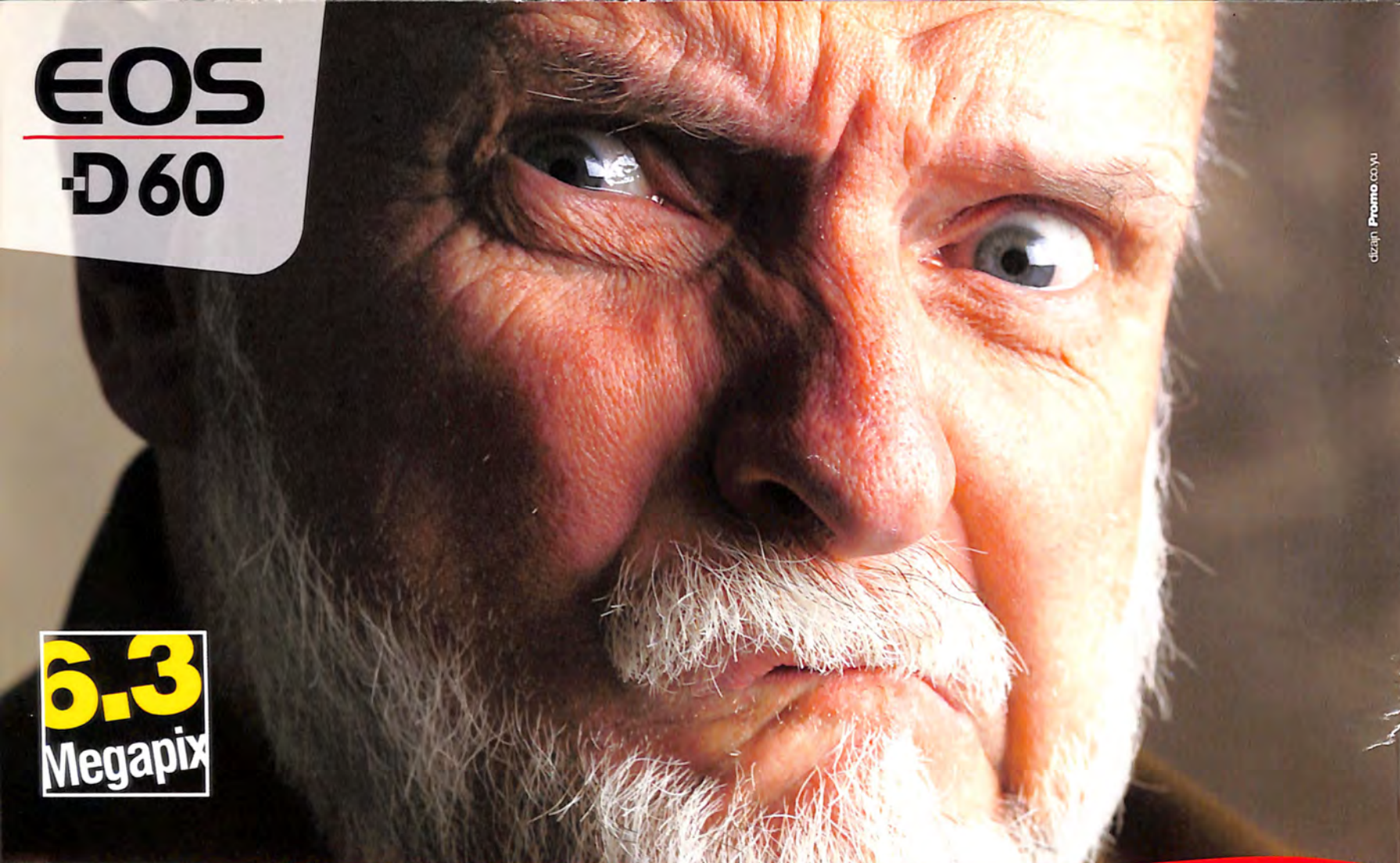
**AF zum
objektivi
28-105 mm**

**Nikon
F100**

Nagradni konkurs

cazaj Promo.co.yu

EOS
D60

6.3
Megapix

**Zna se
Ko je ko**

BEOGRAD, Tel: 011/655 100, 655 257
Fax: 011/655 658

3280.- €

PROFI FOTO official distributor

Canon

BG Elite FOTO
d.o.o.

■■■■■■■■ **NOVO** ■■■■■■

Kodak
PROIZVODI

kompletna ponuda
za vašu fotografsku radnju ■■

Kodak Digital Minilab System

- 35 mm negativ
- APS film
- 35mm slajd
- smart media card
- flash card
- CD ROM
- Zip Disk
- Floppy Disk
- Fotografije formata od 9 x 13 do 24 x 30

VAŠ POUZDAN PARTNER ZA SAVETE, KUPOVINU I SERVIS
Za sve informacije pozovite Tel.011/ 32 20 692, 32 48 715
Fax: 011/ 32 48 630, Beograd, Knez Miletina 26, bgelitefoto@sezampro.yu

REFOTO

Prijatno iznenađenje

Poštovani urednici časopisa REFOTO, Prijatno me je iznenadio vaš sajt na Internetu i samom pojavom i prezentacijom. Zahvaljujući Fotogramu i gospodinu Goranu Maliću, koji me je uputio na vaš sajt, naši ljubitelji fotografije širom sveta u prilici su da vide jedan moderan časopis koji fotografsku problematiku tretira iz raznih aspekata. Nema sumnje da će REFOTO pojavom na Internetu proširiti krug svojih čitalaca, a samim tim, neke od njih podstaći da i sami učestvuju u kreiranju ovog časopisa. A to omogućuje i stalni REFOTO konkurs na razne fotografske teme, kao i stručna analiza fotografskih radova čitalaca. Ovo je zaista vaš izlazak u svet i približavanje onoj čitalačkoj publici koja samo na ovaj način može da se upozna sa sadržajem jednog časopisa kao što je REFOTO. S poštovanjem, Nenad Stanišić, Zemun

Nostalgicni "jugović"

Poštovani prijatelji, jedan sam od onih nostalgicnih "jugovića" u dalekom svetu kojima Internet najviše služi da im koliko-toliko ublaži nostalgiju jer koristeći Internet održavamo vezu sa svojom domovinom. Dakle, tragaajući za raznim sajtovima s jugoslovenskim domenom, naišao sam i na sajt časopisa REFOTO. Sjano ste se predstavili - a imali ste i čime! Prenosim vam i zadovoljstvo mojih prijatelja koje sam odmah obavestio o vašem sajtu i koji su mi rekli da REFOTO ne zaostaje za najboljim časopisima ove vrste. Možda je to i zato što mi, s ovih daljina, svakom našem "proizvodu" želimo da damo veću dimenziju, a tu očigledno glavnu ulogu imaju naše emocije. Ali, i bez tih emocija najiskrenije mislim da pravite dobar časopis i

želim vam puno uspeha u daljem radu. Saša Medić, Sidnej, Australija

Pozdrav iz Novog Sada

Čestitam na nagradi Nacionalnog centra za fotografiju za doprinos razvoju fotografije. Ovim sajtom na Internetu ste po ko zna koji put dokazali ste da vam u prvom planu nije zarada, već da sve ovo radite iz ljubavi i za dobro fotografije. Puno sreće u daljem radu Darko Dozet, Novi Sad

Drage kolege,

Tek sada sam video web stranicu vašeg časopisa i želim da vam čestitam. Zaista, vreme je da YU fotografija dobije ovako lepu publikaciju. Puno uspeha u daljem radu, Dejan Dizdar

Dugo smo čekali ovaj sajt. Želim vam sve najlepše u njegovom radu. Puno pozdrava, Nebojša Aleksić

Možda smo malo zakasnili s našim sajtom na Internetu - ali važno je da smo ipak krenuli. I da smo veoma brzo uočeni. Širimo, dakle, oblike naše komunikacije s čitaocima preskačući sve moguće barijere i dopirući do svih krajeva na zemljinoj kugli. Postajemo, u pravom smislu reči "Stanovnici sveta", čime naša misija o širenju kulture fotografije dobija na još većem značaju.

REFOTO NA INTERNETU

Obaveštavamo vas da 10. broj časopisa REFOTO možete pogledati i na novootvorenoj web adresi www.refoto.co.yu Tu ćete naći kratak pregled časopisa sa najaktualnijim informacijama, fotografijama i tekstovima. Takođe, možete naručiti časopis putem e-maila ili napisati svoja zapažanja i komentar na časopis. I ovaj broj, kao i svi naredni, naći će se na ažuriranom sajtu sedam dana posle izdavanja časopisa.

Prva reagovanja na sajt kazuju da je naša prezentacija zadovoljila ukuse ljubitelja fotografije i da od naših potencijalnih "čitalaca" s Interneta možemo očekivati, ne samo pohvalna pisma već i primedbe, predloge i želje da časopis REFOTO bude ona kulturna tribina na kojoj će se sve više afirmisati fotografija i sve ono što uz nju ide.

Pismo iz Kalifornije

Došla sam do jednog primerka vašeg časopisa REFOTO i zaista mi se svidelo. Nadam se da ću imati mogućnosti da redovno pratim nova izdanja. Šaljem vam svoju fotografiju "Nebo u kaplji", koja je nastala pre šest meseci u mestu Mountain View, Kalifornija gde živimo od pre nekoliko godina. Srdačno vas pozdravljam i obećavam da ova fotografija neće biti poslednja koju Vam šaljem. Snežana Mitrović Kalifornija, SAD

Poštovana Snežana, Zahvaljujemo na lepom pismu i još lepšoj fotografiji koju ste nam poslali. Nadamo se, na vaše veliko zadovoljstvo, da ćete je naći u rubrici Analiza radova naših čitalaca koju vodi Dragoljub Tošić. S nestrpljenjem očekujemo vaše sledeće fotografije i želimo vam puno uspeha u tome.

Vrednost autorskih tekstova

Dragi prijatelji, Kao dugogodišnji novinar (sada sam u penziji) koji je u ovoj profesiji pored pisanja za dnevne listove i časopise, radio i lekturu, korekturu, pa i tehničko oblikovanje lokalnih listova, upućujem vam čestitke na izgledu i sadržaju vašeg časopisa. Nekada sam voleo da prelistavam strane časopisa posvećene fotografiji, i tada sam imao utisak da svi oni jedni druge prepisuju jer sam u tim časopisima retko nailazio na prave stručne autorske tekstove. A REFOTO me je baš tu prijatno iznenadio: od prvih do poslednjih stranica su sve sami autorski tekstovi! Kako se časopis bavi specifičnom vrstom struke i kulture, prepostavljam da nije bilo lako okupiti autore koji će na stručan i jasan način govoriti o raznim vrstama fotografskog izraza. Vi ste, vidim, u tome potpuno uspešni, što me je i podstaklo da vam se javim i da vam poželim da istrajete u ovoj koncepciji časopisa koji je, bez sumnje, jedinstvena publikacija ove vrste ne samo u našoj zemlji već i šire. Srdačan pozdrav, Dušan Mrkić, Kosovska Mitrovica

časopis za kulturu fotografije

REFOTO

Fotografija u modi

Gde je moda, tu je i fotografija. Moda je na fotografiji, ali je i fotografija u modi. Otuda i modna fotografija. A moda je svuda: u umetnosti, reklamama, našoj svakodnevici. Stoga ovoj temi posvećujemo znatan prostor u našem časopisu. Kroz tražnja i eksperimentisanja modnih fotografa, kako onih s naših prostora, tako i francuskih umetnika nove generacije, ukazujemo na nove vidove estetskog senzibiliteta i vizuelnog izražavanja u fotografiji. Tu su i radovi našeg poznatog modnog fotografa Maria Bralića, čije su se fotografije našle u mnogim katalozima naših najvećih modnih kuća. Modna fotografija postaje model i uzor za sve fotografske sfere jer su joj kreativne ambicije jako naglašene. Tu kreativnost u fotografiji podstiče i REFOTO konkurs, za koji postoji sve veće interesovanje. Ono što i nas pomalo iznenađuje jesu sve bolji fotografski radovi koji nam stižu. Stoga nismo mogli da odolimo: jedan od ovih radova predstavljamo na naslovnoj stranici časopisa. To je naša čestitka autoru ove fotografije i svima onima koji žele da se takmiče na našem nagradnom konkursu i ujedno i poruka: da budu i dalje s nama, veruju u sebe i svoje kreativne sposobnosti u ovoj umetnosti, i, naravno, da veruju u svoju šansu.

Slobodan Vukadinović

U OVOM BROJU:

NOVITETI	4-5
FOTO AKTUELNOSTI	6-11
MOJE ISKUSTVO - Svetislav Dragović	
Oštrina - neophodni kriterijum kvaliteta slike	12-13
OSVRT - Dragoljub Tošić	14
FOTOGRAFI	
Mario Bralić	18-23
Nova Francuska modna fotografija	36-39
Belgrade Fashion Week	40-43
Branko Bačović	44-47
FOTO ŠKOLA	
Mitar Trninić	
Snimanje portreta - koncepcija	24-26
Vladimir Červenka	
Svetlost u fotografiji (7):	
Savremeni svetlosni uređaji	28-29
Ivana Brezovac	
Elementi dizajna - balans	30-31
Milan Živković	
Makrofotografija II	32-34
FOTO TEHNOLOGIJA - Srđan Vuković	
O skeniranju i softveru	48-49
ISTORIJA FOTOGRAFIJE - Goran Malić	
Fotografije kao odjeci sudbine	50-51
FOTO TORBA - Milan Teodorović	
Ispunjeni snovi	52-53
TEHNIKA	
Nikon F100	54-56
Autofokusni zum objektivu 28 - 105 mm	58-60
Konica Centuria Super	62-63
Nikon Coolpix 5000	64-66
Olympus E20	68-69
Canon PowerShot S40 i S30	70-71
Pregled digitalnih fotoaparata	72-75
FOTO - KOMENTAR	
Analiza fotografskih radova čitalaca	76-77
NAGRADNI KONKURS	78-79
Maja Đurić Đorđević - pobjednik aprilskog foto konkursa	80

Naslovna strana:

Dražen Lovrić, "Une nuit parisienne"
Treća nagrada REFOTO konkursa "Putovanje"

REFOTO časopis za kulturu fotografije: Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17; tel. 011/456-151; 444-86-62; faks. 011/4460-234, e-mail: refoto@net.yu, žiro račun 40816-603-6-28554
Glavni i odgovorni urednik: Slobodan Vukadinović; pomoćnik glavnog urednika: mr fot. Ivana Brezovac
Redakcija: Tomislav Peternek, Dragoljub Tošić, Svetislav Dragović, mr fot. Mitar Trninić, Milanka Todić, mr fot. Vladimir Červenka, Goran Malić, Boris Bjelica, mr fot. Milan Miletin, Miroslav Nikolajčić, Imre Sabo, Srđan Vuković, Nijaz Selmanović
Saradnici: Nebojša Babić, Vojin Mitrović (Pariz), Nada Vukadinović (Firenca), Branko Popović (Frankfurt)
Tehnička redakcija: Mladen Jordanov, Petar Vukadinović; Lektor: Biljana Đorđević
Marketing: Orange, tel. 636-830, fax. 634-458, e-mail: orangest@eunet.yu
Rukopisi i prilozi se ne vraćaju. Štampa: Štamparija "Stojkov", Novi Sad, Pre-press: REFOT B & Scanner Studio
Cena pojedinačnog broja 180 dinara. Rešenjem Ministarstva kulture Republike Srbije broj 413-00-00244/2002-04 časopis oslobođen plaćanja poreza na promet

url WWW.REFOTO.CO.YU

Magnetni papiri

Dve vrste papira koje prijanjaju na sve metalne površine obradivače one koji vole da nekome "kreiraju" poklone. Photolux je već poznati proizvođač papira namenjenih za štampanje fotografija postojećim "pljuckavcima". Interesantan je Magnet-Puzzle papir koji je unapred prosečen na 35 delova i kada se posle štampe razdvoje delići, vaša fotografija može da postane i zanimljiva igračka. Običan papir može se seći makazama i skalpelom i može da se koristi u razne svrhe u domaćinstvu. Oba papira proizvode se u A4 formatu, na podlozi od 350 g/m² koja je vodootporna i visokog sjaja. Cena pakovanja od tri lista 11,73 evra za običan i 12,79 evra za puzzle.

Podvodni digitalac

Ako ste ronilac i ljubitelj fotografije, verovatno ste razmišljali o nabavi nekog digitalnog aparata. Možda je Sealife ReefMaster DC200 Digital U/W aparat od 1,3 megapiksela pravi izbor za vas. S njim možete da ronite do 60 metara i snimate sa jednim punjenjem baterija puna dva sata. Ima ugrađeni fleš kojim se lako ispravljaju "pomerene" boje u dubinama, ali i mogućnost priključenja eksternog podvodnog blica koji spada u pribor koji se može za njega nabaviti. Isporučuje se sa 4 punjive baterije, punjačem i ispravljačem za struju, PhotoSuite softverom, USB i video i TV kablom i futrolom za čuvanje aparata kada ga ne koristite kao podvodni. Cena mu je u Americi oko 550 USD, a pribor koji se preporučuje uz njega jesu SL960 eksterni blic, SL959 Macro Set i SL951 Macro 3X predleće.

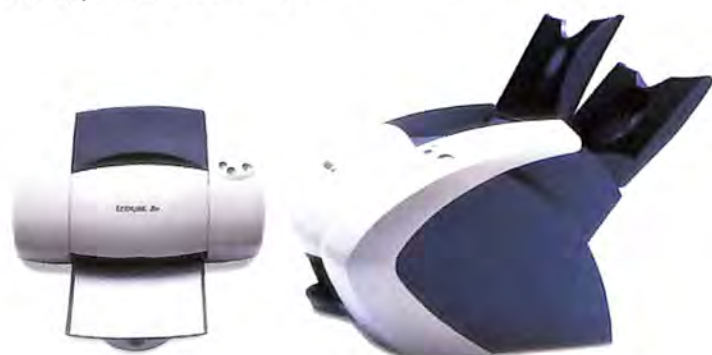
Poboljšani Kodak

Kodak je poboljšao fizičke i senzitometrijske karakteristike veoma poznatim T-max filmovima. Prema proizvođaču, novim modifikovanim načinom proizvodnje znatno je smanjen statički elektricitet na nosaču emulzije, čime se postiže odbijanje prašine s negativima. Pored novog, manje osetljivog površinskog sloja emulzije, novi T-Max 100, T-Max P3200, Plus-X i Tri-X filmovi imaju bolju oštrinu, veoma sitno zrno i povećani raspon osvetljavanja. Pored toga, oni su specijalno osvetljeni. Pored toga, oni su specijalno osvetljeni.

Ino predviđeni i za skeniranje s postojećim negativ skenerima. Razlikovaće se od dosadašnjih po novim pakovanjima.

Lexmark štampanje visoke rezolucije

Lexmark kaže da će svojim novim štampačima Z55 i Z65 uvesti nove granice u kvalitetu štampe fotografije, kako s "pukto" kvalitetom nanošenja boje, tako i po brzini i lakoći rukovanja i prema proizvođaču slike koje su izašle iz njih više se neće razlikovati od standardnih "srebrnih" slika. Lexmark Z55 daje štampanje rezolucije 3600x1200dpi, dok Z65 daje čak 4800x1200dpi. Glava od Z65 ima 604 dizni, odnosno tri puta više nego dosadašnji štampači i one mogu da daju tačku sa tri, odnosno deset pikolitara boje, znači veoma fine tačke koje obezbeđuju da mastilo padne baš tamo gde treba. Rezultat toga jesu precizne konture, razrađeni detalji i meki prelazi boje. Cena u Americi je oko 130 i 210 USD.

Mobilni telefon s aparatom

Prvi model zajedničke proizvodnje mobilnih telefona SonyEricsson T68i jeste mobilni telefon najnovije generacije. Isporučuje se sa dodatkom - fotoaparatom teškim svega 22 grama. To je, u stvari, jedan modul koji se stavlja na telefon i onda se mogu snimiti digitalne slike maksimalne rezolucije 640x480 piksela. Te 24 bitne slike mogu se slati odmah putem Interneta ili WAP, odnosno GPRS protokola ili se mogu snimiti u sam telefon (do 14 slika pune rezolucije). Displej u boji služi ujedno i kao monitor kod snimanja ili pregledanja slika, a sličice koje se čuvaju u telefonu mogu da budu i deo telefonskog imenika i da služe za pozivanje osoba sa slike. Cena mu je oko 530 USD.

Džepni štampač

U asortimanu pribora za digitalnu fotografiju koju proizvodi Sony našao se i ovaj mali štampač Sony DPP-MP1. Nešto je veći od kutije cigareta i zajedno s baterijama teži svega 450 grama. Svi oni kojima je potrebna fotografija odmah posle snimanja sigurno će se odlučiti za njega. Da bi se štampala fotografija, podaci mogu da se ubace bilo preko memorijske kartice iz aparata ili USB kabela. Format koji može da se štampa jeste 10,5x5cm, napaja se preko ispravljača iz električne mreže ili dodatka za baterije koji se posebno kupuje. Cena štampača je 450 evra, a dodatka za baterije (zajedno sa četiri ponovopunjive NiMH baterije) oko 120 evra.

Sony snizio cenu nekih modela

Još pre nego što su se pojavili na tržištu, najavljeno je smanjivanje cena predviđenih za ova dva digitalna aparata od dva megapiksela. Tako će Cyber-shot DSC-P51 stajati 400 umesto 440 evra, a model DSC-P2 600 umesto 650 evra. Sve to ovaj proizvođač čini zbog popularizacije i sve većeg broja onih koji fotografiraju digitalno, naročito sada, pred godišnje odmore. Oba aparata pojavile se u prodaji početkom juna i to su pravi džepni aparati vrlo malih dimenzija. Ujedno je predstavljen i najnoviji Cyber-shot DSC-P9 sa senzorom od 4 megapiksela. Aparati se isporučuju sa Litijum - jon akumulatorom, punjačem, memorijskom karticom od 16 Mb, USB i audio/video kablom i odgovarajućim softverom. Cena ovog poslednjeg aparata još nije poznata.

popularizacije i sve većeg broja onih koji fotografiraju digitalno, naročito sada, pred godišnje odmore. Oba aparata pojavile se u prodaji početkom juna i to su pravi džepni aparati vrlo malih dimenzija. Ujedno je predstavljen i najnoviji Cyber-shot DSC-P9 sa senzorom od 4 megapiksela. Aparati se isporučuju sa Litijum - jon akumulatorom, punjačem, memorijskom karticom od 16 Mb, USB i audio/video kablom i odgovarajućim softverom. Cena ovog poslednjeg aparata još nije poznata.

Tri nova Coolpix-a

Coolpix 5700 preuzeće vodeću ulogu u Coolpix seriji Nikonovih digitalnih fotoaparata. Ima stvarnu rezoluciju od 5 miliona piksela, 8x optički zum koji pokriva žižnu daljinu ekvivalentnu 35 mm formatu od 38-280 mm, sa svetlosnom jačinom f/2,8 - f/4,2. Pored uobičajenih TIFF i JPEG formata ovaj novi Coolpix moći će da snima i u RAW formatu. Ovo je prvi Nikonov digitalni fotoaparat koji će imati elektronsko tražilo. Očekuje se da će cena biti oko 1700 evra.

Coolpix 4500 treba da nasledi veoma popularni Nikonov digitalni fotoaparat Coolpix 995. Ima stvarnu rezoluciju od četiri miliona piksela, 4x optički zum, mogućnost fotografisanja panorama, višestruku ekspoziciju, mogućnost korekcije perspektive, audio zapis, elektronsko aktiviranje blica, manje je težine i dimenzija. Očekuje se da će cena biti oko 1000 evra.

Coolpix 2000 ima stvarnu rezoluciju od 2 miliona piksela, kompaktne je konstrukcije sa optičkim zumom od 3x, a uz sve to jednostavan je za rukovanje. Za napajanje koristi četiri baterije formata AA. Očekuje se da će cena biti oko 350 evra.

Makro osvetlivač Cool-light SL-1 koji će se moći koristiti na Coolpix-ima 4500, 995, 990, 950, 880, 885 i 775, prstenastog je oblika sa 8 belih LED lampica, a omogućava makro fotografisanje do 2 cm. Za napajanje koristi dve litijumske baterije CR2 od 3V koje omogućavaju 6 sati neprekidnog rada.

Digitalna leđa za fotoaparate

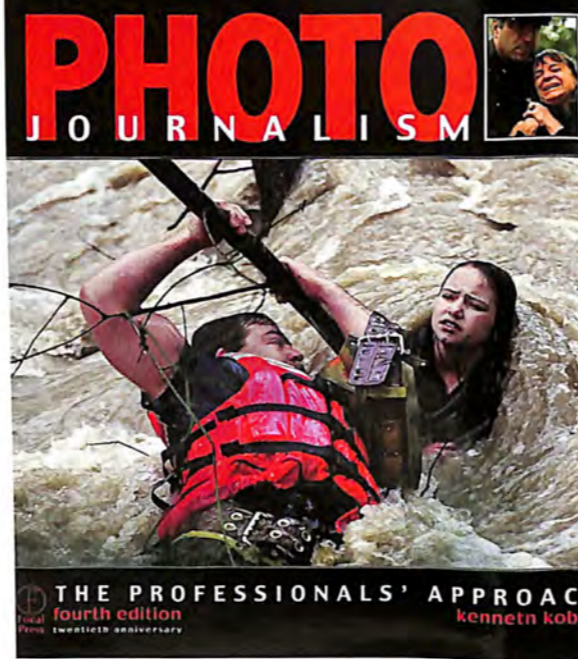
Nekadašnja istočnonemačka firma koja se danas zove Jenoptik uvrstila se među vodeće istraživače i proizvođače digitalnih leđa za fotoaparate i ova tri proizvoda bila su veoma zapažena, kako na ovogodišnjem prestižnom PMA sajmu u Orlando u Americi, tako i na CeBit-u u Hanoveru u Nemačkoj. Sva tri modela: Eyelike Precision M6, M11 i M16 imaju Kodakove senzore i to M6 od 6 miliona piksela, M11 od 10,7 miliona i M16 od 16,6 miliona piksela i svoje dvostruko hlađenje. Predviđeni su praktično za sve modele srednjeformatnih refleksnih aparata uz adaptore, pa i za najnovije Mamiya 645 AF i Contax 645 autofokusne aparate. Uz Hasselblad adapter može se priključiti i na većinu velikoformatnih aparata i na Horseman Digiflex na koga idu Nikonovi objektiv. Novina kod njih jeste i to što se napajanje obavlja preko Firewire kabla direktno iz kompjutera. Do preciznih cena nismo mogli da dođemo ali okvirno se kreću od 13000 do oko 25000 evra.

Vodootporni ranac

Da bi vam skupocena oprema koju ste poneli u nepristupačne i kišne terene sigurno ostala suva, pobrinula se poznata nemačka firma za proizvodnju fotografske opreme Lowepro s najnovijim rancom nazvanim DryZone 200. Napravljen je od specijalnog gumiranog i vodonepropusnog platna, sa specijalnim vodonepropusnim rajsferšlusom. Mere su mu 30,5x15x42 cm, što znači da u njega može da stane aparat i sav neophodan pribor. Može se naći po ceni od oko 450 evra.

KENET KOBRE u Beogradu

U Media centru 13. juna održano je predavanje za fotoreportere renomiranog američkog fotografa Kenet Kobre (Kenneth R. Kobre). Autor čuvene knjige "Foto-žurnalizam" (u Americi poznate kao "biblija" novinske fotografije) i profesor fotografije na San Francisco državnom institutu od 1987. godine, posetio je Beograd zahvaljujući angažovanju Beogradske kancelarije američke nevladine organizacije IREX-a, koja pomaže nezavisne medije u Srbiji. Knjiga Foto-žurnalizam doživela je svoje četvrto izdanje 2000. godine, a 127 univerziteta u SAD prihvatili su je kao nastavni materijal.

Kenet Kobre, i pored toga što je veoma angažovan kao nezavisni fotograf (od 1972. godine), vrlo rado putuje po svetu i održava predavanja, seminare i okrugle stolove. Tako je i u Beogradu već

sledećeg dana, 14. juna, održan okrugli sto s glavnim urednicima, urednicima fotografije časopisa, dnevnih novina i magazina, a dan kasnije Kenet Kobre pogledao je radove svih zainteresovanih fotografa iz novinskih redakcija.

U sledećem broju imaćete priliku da pročitate intervju s autorom, kada ćemo i malo opširnije predstaviti knjigu i njegov rad.

Još jedna izložba u organizaciji Gete instituta održana je u likovnoj galeriji SKC-a sredinom maja. Ciklus fotografija Gundule Šulce iz Nemačke pod nazivom "Veliki i mali korak" obuhvata crno-bele i kolor fotografije nastale između 1984. i 1990. godine na području bivše Istočne Nemačke. U središtu fotografije nalazi se čovek u svom okruženju, na poslu, u svakodnevnim situacijama gde je odlučujući motiv i razlog fotografisanja pronalaženje Bresonovskog "odlučujućeg trenutka", koji autorka često nalazi u neobičnim i bizarnim situacijama.

Döerte Eissfeldt "SAVRŠENI SVETOVİ"

Gete institut predstavio nam je interesantnu ličnost savremene nemačke fotografije - Dörte Eissfeldt (rođena u Hamburgu 1950. godine). Studirala je na Visokoj školi za primenjenu umetnost u Hamburgu. Od 1981. godine radi kao slobodni umetnik, a trenutno predaje fotografiju na Visokoj školi za primenjenu umetnost u Braunšvajgu. Na izložbi u Galeriji Artget Beogradskog kulturnog centra, pod nazivom "Savršeni svetovi" predstavljene su crno-bele fotografije nastale od 1986 do 1987. godine. U svoje fotografije Dörte Eissfeldt prenela je iskustvo rada na filmu tako da su sve one proizvod pažljivog i promišljenog montiranja-uklapanja velikog broja fotografija. Tek u svojoj krajnjoj formi koja uključuje foto-montažu, solarizaciju i fotograme, one dobijaju svoj finalni vizuelni identitet. Po principu juxtapozice, uklapanjem dve fotografije koje prikazuju sličnu situaciju, ali iz različitih perspektiva ili vremenskih raspona, nastaju iskonstruisane sekvence koje nam svojom asocijativnošću omogućuju ličnu interpretaciju. Doživljena iskustva putem namerne konstrukcije u mračnoj komori na indirektni način ilustruju autorkina životna i umetnička iskustva.

IZBEGLICE SMO MI

Povodom Svetskog dana izbeglica pod pokroviteljstvom UNHCR, u foajeu Kulturnog Centra Beograda 13. juna otvorena je izložba fotografija pod nazivom "Izbeglice smo mi".

Pored izložbe održana je i dečija predstava u izvođenju dece iz kolektivnog centra "Radinač" u Smederevu i mini donatorska konferencija za štampu.

MARLENA DITRIH, legenda u slikama

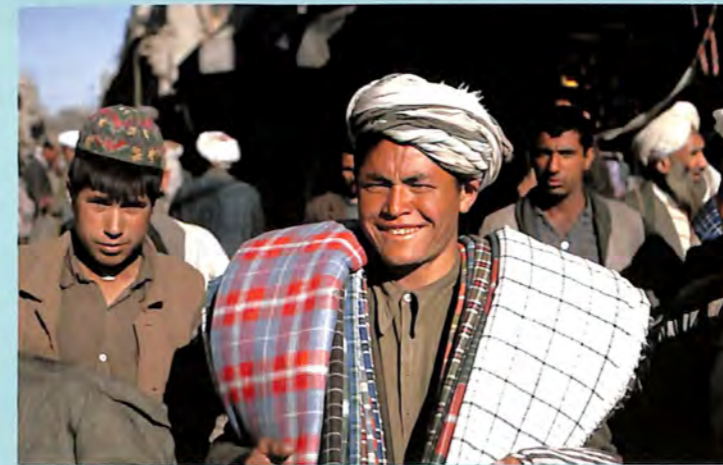
Deset godina nakon smrti Marlene Ditrih, Gete institut posvetio je ceo april magičnom "plavom anđelu", najpoznatijoj ženi savremene nemačke istorije.

U Jugoslovenskoj kinoteci pored velike retrospektive Marleninih filmova održana je i izložba fotografija, koja je obuhvatila dela slavnih fotografa kao što su: Sesil Biton, Edvard Štajhen, Laslo Vilinger, Horst P. Horst kao i fotografije nepoznatih autora.

Fotografija je odigrala veliku ulogu u karijeri Marlene Ditrih, "činila je njen sjaj još većim, a njenu glamuroznu pojavu još finijom. "Marlena Ditrih poznavala je svoje kvalitete, znala je kako želi da se predstavi na fotografiji, i svoje zamisli uvek je uspevala da sprovede..."

AVGANISTAN - ZEMLJA I LJUDI

Izložba "Avganistan - zemlja i ljudi" druga je samostalna izložba Predraga Vučkovića, člana foto-kluba "Beograd" od 1957. godine, a po profesiji bankara. U Etnografskom muzeju od 8. do 20. maja bile su izložene 42 kolor fotografije formata 30 x 40 cm, koje pokrivaju sledeće glavne teme: pejzaže, puteve, selo, zanate, trgovinu, ljude i njihove aktivnosti. Fotografije su snimljene prilikom boravka Predraga Vučkovića u Avganistanu 1967. i 1971. godine, u vreme kada se Avganistan, iako vrlo siromašna zemlja, postupno modernizovao i imao jasnu perspektivu. Podsećajući nas na ta, relativno srećna vremena, fotografije istovremeno ulivaju nadu da će ponosni narod Avganistana uz pomoć Međunarodne zajednice ponovo normalno živeti u obnovljenoj zemlji.

NPCI 2002-2003 NIKON MEĐUNARODNI FOTO - KONKURS

U broju 9 našeg časopisa imali ste priliku da vidite pobednike i nagrađene učesnike prošlogodišnjeg Nikonovog foto konkursa, a sada vas pozivamo da učestvujete i pošaljete svoje radove na jedan od najprestižnijih foto - konkursa na svetu. Pored već ustaljene "Slobodne teme", u saradnji s Japanskom federacijom UNESCO odabrana je druga tema pod nazivom "Ljubav i mir". Radovi se primaju od 1. maja do 31. oktobra 2002. godine.

Kao i do sada, dodeljuje se Grand Prix jednom učesniku, a nagrada su Nikonovi proizvodi u vrednosti od 10.000 USD:

1. nagrada - jedan učesnik - Nikonovi proizvodi u vrednosti od 5.000 USD,
 2. nagrada - 20 učesnika - Nikonovi proizvodi u vrednosti od 1.000 USD,
 3. nagrada - 40 učesnika - Nikonovi proizvodi u vrednosti od 500 USD,
- pohvala - 80 učesnika - Nikonovi proizvodi u vrednosti od 100 USD;
- UNESCO specijalna nagrada - jedan učesnik - F80/N80 Nikon SLR fotoaparati;
- Yahoo!Japan specijalna nagrada - jedan učesnik u WEB konkurenciji - COOLPIX 5000 Nikon digitalni fotoaparati.

Svaki učesnik ima pravo da pošalje do pet radova iz svake kategorije (iz obe teme). Prihvataju se kolor i crno-beli slajdovi (35mm) i kolor ili crno-bele fotografije sa 35 mm negativima, APS ili digitalnog fotoaparata, minimalnog formata 20 x 25 cm, a maksimalnog 25 x 30 cm. (Primaju se i fotografije panoramskog formata, pod uslovom da ne prelaze maksimalnu propisanu dužinu stranu fotografije).

Ove godine organizovan je i prijem radova putem WEB-a (odnosno, elektronske pošte) u saradnji sa Yahoo!Japan, a sve informacije možete dobiti na adresi:

<http://nikon.yahoo.co.jp/eng>

Na poledini svake fotografije mora biti naznačeno ime autora, adresa, država, naziv fotografije i kojoj temi pripada.

Da biste učestvovali na konkursu, potrebno je da ispunite prijavu za konkurs koju možete dobiti kod zvaničnog distributera Nikona za Srbiju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu i Makedoniju: REFOTB, Pčinjska 17, 11 000 Beograd, tel: 011- 4448662, fax: 011-4460234, e-mail: refoto@net.yu. Prijavu takođe možete naći napomenutoj web adresi Nikonovog konkursa. Prijavu zajedno s radovima dostavite Nikonovom distributeru, odakle će se svi radovi grupno slati u Nikon korporaciju u Tokiju.

STUDENTI u BUKUREŠTU

Studenti fotografije Fakulteta primenjenih umetnosti iz Beograda 14. maja posetili su studente fotografije Univerziteta umetnosti iz Bukurešta.

U novom galerijskom prostoru Univerziteta priredili su izložbu fotografija u kojoj su se predstavili, pored profesora i šefa katedre Branimira Karanovića, studenti Miljana Vuković, Jovana Mirković, Dorijan Kolundžija, Goran Mičevski i Ana Trnić.

Pored "klasične" fotografije, na izložbi su predstavljene i digitalno obrađene fotografije, koje, po rečima profesora Kranovića, predstavljaju početak istraživačkog rada u ovoj oblasti na katedri Fotografije u Beogradu.

MEĐUNARODNI FESTIVAL DIGITALNE UMETNOSTI

e-IDE@ trajala je po tri dana u svakom od gradova organizatora: u Kovi- nu od 03. do 05. maja, Novom Sadu od 9. do 11. i Beogradu od 15. do 17. maja 2002. Organizatori festivala bili su Centar za kulturu Kovin, Kulturni centar Novog Sada i Dom omladine Beograd. Po prvi put susrele su se na jednom ovakvom poslu i zajednički radile na organizovanoj popularizaciji digitalne umetnosti ustanove kulture različitih programskih orijentacija i mogućnosti. Cilj ovih institucija jeste da postanu nosioci daljeg razvoja digitalne umetnosti. Otuda i reklamni slogan na promotivnom materijalu: *welcome to the techno cities.*

Konkurs je obuhvatio tri kategorije digitalne umetnosti: digitalna slika, digitalni video i web dizajn. Radovi su se primali putem klasične i elektronske pošte od 01. 03. do 02. 04. 2002. godine. Karakteristično je da su pristigli sa svih pet kontinenata. Svi izabrani radovi predstavljeni su tokom festivala kao i na multimedijalnom CD-u. U okviru pratećih programa festivala održane su prezentacije razne računarske i periferne opreme, a jedna od najzanimljivijih bila je tribina o digitalnim kamerama i prezentacija game Nikonovih digitalnih aparata u organizaciji Refota.

Digitalna slika

Nagrađeni radovi: Pixel grafika - "Puzalavac", Ilija Melentijević - Ilke, Vektorske ilustracija - "Mleko", Nebojša Cvetković, Ray tracing - "No. 4" Žule i Nada
Pohvaljeni radovi: "21. beat"-Nebojša Nenadić; "Symptom"-Nemanja Ličina, "Starac"-Relja Pajić; "024"-Tanya Jordanova Garvanska, Bugarska; "Destiny"-Tijana Jevtić; "Leti letim" - Aleksandar Jevtić

Digitalni video

Nagrađeni radovi: Kategorija digitalni video - "Apsolutna pobeda", Igor Toholj (digitalni video / obrada video materijala), Kategorija animacije - "Klemen klemen", STRUP Slovenija (animacija), Kategorija demo - "865163286PE", Pas maters (demo / real time animacija)

Pohvaljeni radovi: "Nuclear" - Kinetix; "Pr(a)vi put" - Stalker; "Ascender 067" - Corrosion; "Selfaware" - Kosmoplovci; "NINETEEN ili Kineske baterije" - Our pictures; "XXI vek" - Pirotska škola dokumentarnog filma

Web dizajn

Nagrađeni radovi: www.strup.net, www.italian-design-center.co.yu, www.kontra.co.yu
Pohvaljeni radovi: avala.yubc.net/chibyby, idesi-gn.irisnet.it, solair.eunet.yu/cpavistic/index.htm, www.ra-tkovicdesign.net, www.artarea.co.yu, www.pulago.com

BANJALUČANI IZLAGALI U ITALIJI

U galeriji "Asylum" u Torinu, Italija, u okviru manifestacije BALKAN ART/1, 14.3.2002. godine otvorene su izložbe fotografija Milorada Kaščelana i Dragana Prole, članova Univerzitetskog foto - kino kluba iz Banjaluke.

U veoma interesantno osmišljenoj galeriji Kaščelan i Prole predstavili su po trideset fotografija i sedamdeset dijapozitiva.

Radovi kojima se predstavio Kaščelan predstavljaju na neki način presek njegovog dosadašnjeg izlagačkog rada, gde su ravnopravno zastupljeni pejzaž, portret, akt, life, rock fotografija.....

Fotografije Dragana Prole podeljene su u dva ciklusa. U prvom ciklusu dramatično i na likovno osmišljen način prikazuje život, ljude i događaje u proteklih deset godina na našim prostorima. Drugim ciklusom dominiraju pejzaži, portreti u ambijentu i mrtva priroda.

Sve fotografije urađene su na zavidnom tehničkom nivou i jednoobrazno opremljene.

Nebojša Nenadić, 21st_beat

Nebojša Cvetković, Mleko

Dragan Ristić, "Dečak 21. veka"

Emilija Miljković-Ivković, "Stvaran svet"

Stevica Blagojević, "L&G"

KALENDAR MEĐUNARODNIH IZLOŽBI KOJE ORGANIZUJE FIAP

2002/103 P.A.W. Super Circuit 2002 - Rosemead 2002/104 P.A.W. Super Circuit 2002 - Irvine 2002/105 P.A.W. Super Circuit 2002 - San Gabriel 2002/106 P.A.W. Super Circuit 2002 - Alhambra CS T: slobodna, NAT&PT PAR USD 28.- (45 IRC)+USD 5.- svaku dalju sekciju Info: Photographers Associates Worldwide Mr Yao Wan Hong 1709 S. Valencia Street USA-91801 Alhambra, California / USA	CLO: 05/08/2002 JUR: 10/08/2002 NOT: 18/08/2002 EXH: 07/09/2002 RET: 26/10/2002 CAT: ****	2002/101 M/CP PAR Info: 45th Dum Dum Salon T: slobodna slobodno: osim poštarine za povratak Photographic Association of Dum Dum Mr B. Sengupta 467/40 Jessore Road IND-700 074 Kolkata / Inde e-mail:biswatosh_s@hotmail.com http://www.padonline.org	CLO: 31/08/2002 JUR: 14/09/2002 NOT: 09/2002 EXH: 11/10/2002 RET: 11/2002 CAT: **
2002/075 M/CP PAR Info: Photomedia 2002 T: slobodna USD 10.- (IRC kuponi se ne primaju) Foto klub "Elema" Mr Stojan Gorgiev P.O. Box 574 MK-1000 Skopje / Makedonija e-mail: stole.gj@mail.com	CLO: 12/07/2002 JUR: 20/07/2002 NOT: 20/08/2002 EXH: 10/2002 RET: 30/11/2002 CAT: ****	2002/060 M/PC PAR Info: 29. Zagreb Salon-International Exhibition of Photography T: slobodna USD 10.- ili 15 IRC Fotoklub Zagreb Mr Vinko Sebrek P.O. Box 193 HR-10000 Zagreb / Croatia	CLO: 15/08/2002 JUR: 31/08/2002 NOT: 30/09/2002 EXH: 15/10/2002 RET: 28/01/2003 CAT: *****
2002/093 CP/CS PAR INFO: 28. Algarve Photo Salon 2002 T: slobodna USD 10.- ili 30 IRC / sekciji The Photographic Society of Sibiu Mr Roger Tiong Tak Liong 15, 1st floor, Pusat Pedada, Jalan Pedada MAL-96000 Sibiu, Sarawak / Malasie e-mail: ttiiong@tm.net.my http://www.inet.com.my/pss	CLO: 15/07/2002 JUR: 21/07/2002 NOT: 26/07/2002 EXH: 07/09/2002 RET: 07/10/2002 CAT: ***	2002/023 M/CP/CS PAR Info: 27th Eastcape International Salon of Photography T: Slobodna, NAT, ptice & PT dija USD 12.- skole / sekciji, USD 10.- dia/sekciji (15, 25 IRC) Port Elizabeth Camera Club Mrs Jill Sneesby P.O. Box 5060, Walmer 6065 Port Elizabeth / Afrique du Sud e-mail: bwilkins@iafrica.com http://www.pssa.co.za	CLO: 22/06/2002 JUR: 28/06/2002 NOT: 05/07/2002 EXH: 04/08/2002 RET: 11/09/2003 CAT: ***
2002/114 M/CP/CS PAR Info: IV Certamen Internacional de Fotografia - Mallorca 2002 Seksija 4 T: slobodna/M/CP/CS+ Eksperiment (P+S) USD 15.- / 1 sekciji+USD 5.- sekciji ili ekvival. CRI Col.lectiu Fotografic F/22 Sr Juan Palmer Picornell C. Capitan Salom 37 E-07004 Palma de Mallorca / Espagne e-mail:simmadmin@teleline.es	CLO: 31/07/2002 JUR: 15/08/2002 NOT: 01/09/2002 EXH: 09/2002 RET: 01/2003 CAT: ***	2002/113 DIG PAR Info: 1. Salon International d'Images Numeriques de Hayange Seksija 1 T: Humor USD 6.- Gaphe Hayange M Gerard Barbier 18 Rue de L'Alouette F-57070 Metz / France e-mail: gerard.barbier3@wanadoo.fr http://gaphe.free.fr	CLO: 25/08/2002 JUR: 14/09/2002 NOT: 22/09/2002 EXH: 22/09/2002 RET: --- CAT: NS
2002/115 M/CP/CS PAR Info: 43rd CPA International Salon of Pictorial Photography Seksija: 3 T: slobodna USD 12.- ili 36 IRC / sekciji The Chinese Photogr. Assoc. of Hong Kong Mr Ho, Wai-Cheung C. Capitan Salom 37 P.O. Box 34710, King's Road Post Office Hong Kong e-mail:waicheung_ho@hongkong.com	CLO: 14/07/2002 JUR: 04/08/2002 NOT: 08/08/2002 EXH: 07/09/2002 RET: 30/01/2003 CAT: ****	2002/073 AV PAR Info: 22e Eurofestival Diaporama T: Slobodna USD 21.- za 1 ili 2 montaže Diafocam-Esneux M. Henri Groesnicke Place du Congres 22/63 B-4020 Liege / Belgique e-mail: henry.groesnicke@freebel.net	CLO: 10/09/2002 JUR: 04/10/2002 NOT: 10/10/2002 EXH: 01/11/2002 RET: 12/11/2003 CAT: AV
2002/069 M/CP PAR Info: Interfotoklub Vsetin 2002 T: slobodna slobodno City of Vsetin Mrs Eva Lidakova Svarov 1080 CZ-775 01 Vsetin / Republique Tcheque e-mail:eva.lidakova@mestovsetin.cz	CLO: 30/08/2002 JUR: 10/2002 NOT: 11/2002 EXH: 12/2002 RET: 08/2003 CAT: ****	2002/051 M/CP/CS PAR Info: Northern Counties 23rd International Colour Slide Exhibition T: Slobodna+NAT & PT USD 10/16 ili 20, (11, 19 ili 24 IRC) za 1, 2, ili 3 sekcije Northern Counties Photographic Federation Mrs J.H. Black, ARPS 9 Cardigan Grove GB-Tynemouth-NE30 3HN / Anglaterre e-mail: jane@hall-black.fsnet.co.uk	CLO: 02/09/2002 JUR: 06/09/2002 NOT: 12/09/2002 EXH: 16/09/2002 RET: 01/11/2003 CAT: ***

M = monohromne
CP = kolor papir
CS = kolor slajdovi
EXH = dan otvaranja
AD = adresa
PJ = foto žurnalizam
PT = foto-putovanje
AV = audio-vizuelna
T = tema
NOT = obavještenje
RET = vraćanje radova
CLO = poslednji dan za prijem
PAR = prijavna taksa
AM = povratak avionom
NAT = priroda
DIG = digitalna
CAT = kvalitet kataloga
NS = novi salon
JUR = žiriranje
??? = nije navedeno
RG/GR = redukcija za grupe

TREĆA BIJENALNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA studenata Akademije umetnosti u Novom Sadu

Od 17.5. do 5. 6. u prostorijama Galerije Artget Kulturnog centra Beograda predstavljani su radovi studenata svih smerova 3. i 4. godine studija koji imaju predmet fotografiju. Šarolikost izložbe donekle je opravdana raznovrsnim interesovanjima studenata, uslovljenim različitim granama umetnosti koje su većini studenata glavno opredeljenje. Ipak, jedna tema izdvaja se kao dominantna, a to je telo, tretirano iz različitih aspekata: od socijalnih, kulturno-oloških, intimnih, do eksperimentalnih.

Već sledeće godine možemo očekivati koherentniju postavku jer od sledeće školske godine na Akademiji umetnosti u Novom Sadu počće s radom prva katedra fotografije na ovim prostorima. To znači da će fotografija zaživeti kao usmerenje već od prve godine studija, što će sasvim sigurno uneti novine u koncepciji i pristupu fotografiji.

Interesantno je napomenuti da će se 2004. godine, i to baš u Novom Sadu, održati prvo svetsko bijenale studentske fotografije.

FOTOINSTALACIJA WALTERA BERGMOZERA

U okviru Aprilskih susreta SKC-a od 16 do 19. aprila Srećna galerija predstavila je rad nemačkog fotografa i profesora fotografije na Akademiji za film i televiziju (FAMU) u Pragu i na Katedri za Fotografiju Arhitektonskog fakulteta Bauhaus univerziteta u Vajmaru, Waltera Bergmozera.

U kružnom foajeu SKC-a bile su izložene crno-bele fotografije metarskog formata iz serije "Absente" (nestajanje), dok je u likovnoj galeriji predstavljena nesvakidašnja foto-instalacija pod nazivom "Smooth sound" (glatki zvuci). U potpuno zamračenoj galeriji izloženo je oko pedesetak porteta urađenih na drvenim pločama, formata 30 x 30 cm, tehnikom nanošenja fotoemulzije i fluorescentnog pigmenta. Dva reflektora "punila" su fotografije svetlom deset sekundi da bi zatim te iste fotografije u potpunom mraku isijavale primljenu svetlost sedam minuta. Ceo proces ciklično se ponavlja.

Sve osobe fotografisane su u trenutku kada su trepnule, što predstavlja specifičan trenutak odsustva te osobe, koji omogućava gledaocu skoro metafizičku komunikaciju s fotografijama u kojoj se projekcije gledaoca i portretisanih osoba mešaju u neobičnoj tišini prostora. Pored fotografija, na zidovima i podu nalazio se tekst čuvenog nemačkog pesnika Vilhelma Getea. U okviru gostovanja na Aprilskim susretima profesor Bergmozer održao je predavanje i prezentaciju svog rada na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu, koje je odslušalo preko stotinu studenata i profesora fotografije iz visokih škola.

LA PIETA GREGORA PODGORSKOG

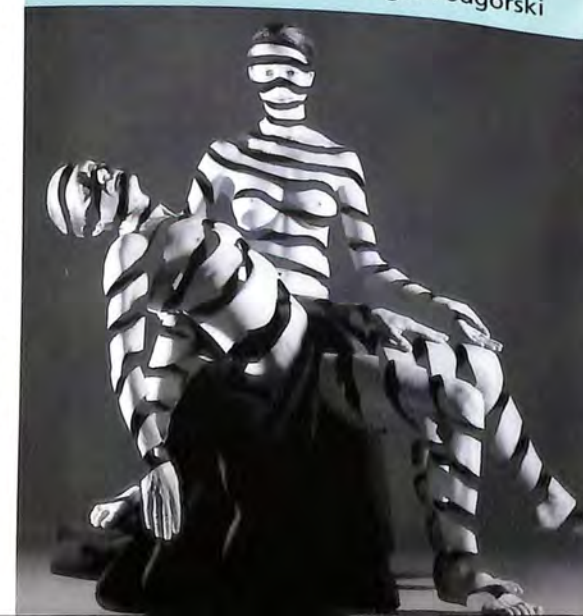
Još jedna zanimljiva izložba održala se u okviru Aprilskih susreta SKC-a. S impozantnim brojem od 250 fotografija (koje čine, ustvari, samo polovinu originalne postavke), beogradskoj publici predstavio se poljski fotograf nastanjen u Parizu - Gregor Podgorski, s projektom pod nazivom "La Pieta".

"Pet stotina fotografija kao pet stotina godina koje nas dele od Mikelandelove PIETE. Ovim fotografijama pokušao sam da dam novi život mermernoj PIETI velikog Mikelandela. Pedesetak različitih nacionalnosti ujedinjeni su oko ove avanture sa željom da različitosti među ljudima, koje ih razdvajaju, nestanu. Sve religije i različite kulture, profesije, socijalni statusi, itd. izmešani su i prožimaju se u ovom projektu.

Tri godine rada na realizaciji ove freske posvećene humanosti stvorile su mozaik ljubavi, humora, potiskujući smrt. Ovo je sigurno jedna fotografska avantura, ali, pre svega, avantura s dimenzijom humanosti. Svi modeli prvi put pozirali su pred mojim fotoobjektivom. Bez želje da napravim revoluciju lične i umetničke pojavnosti, oni su svedočili o svom životu, svojim fantazijama, tajnama. Ovi modeli, starosti od 17 godina do 71 godina dali su poverenje fotografu kao jednom svešteniku ili jednom medicinaru.

LA PIETA ne pripada nikome. Ona nije odrednica nijedne konfesije - ni katoličke, ni judejske, niti bili koje druge. Bol i milost univerzalnih su dimenzija. Smatram da društvo današnjice ima potrebu za jednom novom renesansom."

Gregor Podgorski

EXITBITION 02 "BUĐENJE"

U organizaciji EXIT festivala na ulicama svih većih gradova Srbije i Crne Gore osvanuli su neobični plakati i bilbordi. Zamisao celog projekta jeste promovisanje mladih umetnika (fotografa, dizajnera..) putem promocije samog EXIT festivala - najvećeg muzičkog festivala na prostoru jugoistočne Evrope. Izložba fotografija EXITbition 02 "BUĐENJE" svečano je otvorena u ponedeljak 20. maja 2002. godine, na izložbenom prostoru plakatnog zida u centru Novog Sada. Izložbu, koju čini osam fotografija mladih novosadskih, beogradskih i crnogorskih umetnika, a koje su snimljene u Pragu, Njujorku, Barseloni, Havani, Beogradu, Novom Sadu i na Brankovcu, otvorio je američki muzičar Kevin Jost, svečano postavljajući prvi niz fotografija na jednom od 2.500 izložbenih prostora širom zemlje. Radovi Ane Adamović, Nikosa Arvanitidisa, Ivane Brezovac, Dragana Dragina, Vladana Jolera, Jelene I. Kovačević, Srđana Stanojevića i Branka Stojanovića bili su izloženi pogledima zainteresovanih dve nedelje.

MARIO DELKURTO

Galerija Cvijeta Zuzorić predstavila je švajcarskog fotografa Maria del Kurta (rođen 1955. godine u Pompaplju). Posle retrospektive Branibora Debeljkovića, galerija ULUS-a posvetila je svoje prostore još jednom fotografu, što govori o značaju i položaju

fotografije u umetničkom svetu Beograda, pogotovo kada je reč o dokumentarnoj fotografiji. Pod nazivom "Ilegalci pod vetrom sirove umetnosti", autor Mario del Kurto, predstavio se sa 130 fotografija (od čega su desetak bile metarska povećanja), izrađenih u crno beloj tehnici vrhunskog kvaliteta. Tema ovog dugogodišnjeg Mariovog projekta (započeo ga je 1983. godine), jesu umetnici čiji radovi pripadaju takozvanoj sirovoj umetnosti (Art Brut). Umetnici kao zanimljive, specifične ličnosti, njihov neobičan svet prepun boja i mašte, komunikacija u društvu i, naravno, njihova umetnička dela isprepletani su na ovim fotografijama kao paradoksalna "harmonija haosa", koja egzistira po svojim unutrašnjim pravilima i vrednostima. Ukoliko ste jednako otvoreno, kao i autor izložbe, prišli ovim radovima, imali ste privilegiju da zavirite u svet u kojem sloboda uma i srca imaju glavnu reč.

POZORIŠTE U FOTOGRAFSKOJ UMETNOSTI

U okviru Sterijinog pozorja po deseti put održalo se Međunarodno trijenale pozorišne fotografije u Novom Sadu. Izložba je trajala od 1. do 15. juna i već tradicionalno bila je postavljena u foajeu Srpskog narodnog pozorišta, a organizovana je pod pokroviteljstvom FIAP-a, koji je takođe dodelio nagrade i specijalna priznanja. U okviru dve teme: Pozorišna predstava i Pozorišna atmosfera učesnici su prilagali fotografije pojedinačno i u kolekciji. Prijavio se iznenađujuće veliki broj fotografa sa svih strana sveta: iz Argentine, Australije, Austrije, Češke, Estonije, Holandije, Irske, Italije, Jugoslavije, Kazahstana... Zlatna plaketa za temu Pozorišna predstava dodeljena je Ivet Frank iz Mađarske za fotografiju "Bez krila", a Zlatna plaketa za kolekciju dodeljena je Marien Bas za fotografije iz predstave "Antigona" - Žan Anuja, koju je FIAP

takođe ocenio zlatnom medaljom. Fotografije koje objavljujemo Gorana Mičevskog iz predstave "Vetar prolazi kroz mene" - Borisa Čakširana, koju objavljujemo, takođe su dobile zlatnu plaketu i drugu nagradu FIAP-a. Za temu Pozorišna atmosfera srebrna plaketa dodeljena je Miši Mustapiću za fotografiju "Doviđenja 20. veku".

Oštrina

neophodni kriterijum kvaliteta slike

Dobra fotografija ne mora da bude oštra. Oštrina je samo jedan od elemenata kvaliteta slike. Međutim, ako postoji neoštrina, ona treba da bude kontrolisana, da odrazi želju fotografa. Kontrolisati neoštrinu, dakle, znači potpuno vladati oštrinom slike. Samo znajući šta stvara neoštrinu a šta oštrinu, može se postići kontrola kreativnosti u stvaranju fotografske slike

Prizor s plaže
Efekat strukture bio bi uništen neoštrinom

Šetajući se po izložbi uniformi u Akademiji nauka u Ulici kneza Mihaila, video sam više fotografija koje su nastale pre sto i više godina. Većinom su to bile požutele slike, što im daje izvesnu draž. Međutim, sve te slike bile su izvanredno oštre. Čak i iz velike grupe mogla bi se izdvojiti glava jednog lica, povećati i napraviti dobar, prepoznatljiv portret. Takve slike mogao je videti svako, bilo u muzejima, bilo u kućnim albumima.

Ako se pogledaju skorašnje slike, posebno one koje su pravili amateri, moram, nažalost, da konstatujem da one slike retko dovoljno oštre, iz raznih razloga. Koji su uzroci te neoštrine? Da ih pogledamo po nekoj sekvenci prioriteta, odnosno najčešćih razloga.

Pomeranje aparata prilikom snimanja

Čitaoci koji prate moje članke, prepoznaju odmah da sam ja zagovornik upotrebe stativa ili bilo kakvog oslonca za aparat. Tu ima dosta fotografa koji se neće složiti sa mnom. Stativ je glomazan, onemogućava brzinu pri snimanju, uništava neposrednost na snimku. Sve je to tačno. Mi samo moramo da budemo svesni gde su granice snimanja "iz ruke". Pre nekoliko decenija tadašnji američki časopis Modern Photography (koji se ugasio u međuvremenu) napravio je test. Prilikom testiranja objektiv jedne poznate marke, sa čvrstog stativa, u laboratorijskim uslovima, dobili su neki broj linija po milimetru za razne otvore blende. Zatim su pod istim

uslovima uzeli troje svojih saradnika, inače aktivnih fotografa, i dali im aparat da snimaju test metu bez stativa, raznim brzinama zatvarača. Rezultati su bili zapanjujući. Polovina slika snimljenih sa 1/250 sekundi nije bila oštra. Pri tome, mislim na broj linija po milimetru dobijenih sa stativom i iz slobodne ruke. Verovatno se na povećanju 10x15 cm takva neoštrina ne bi ni videla. To navodi mnoge fotografe da tvrde kako mogu da snimaju 1/10 sekundi iz ruke. Nekada je bilo pravilo da sa 1/50 može da se snima iz ruke, pa zatim da se može iz ruke snimati brzinom zatvarača ravnoj recipročnoj vrednosti žižne daljine, tj. s objektivom od 200 milimetara (najduža dozvoljena ekspozicija bila bi 1/200 sekundi).

Imajući sve to u vidu, pristalica sam toga da se koristi stativ ili neki oslonac (vrećica sa zrneljcem) kada god se može, a ako to nije moguće, treba uzeti jednogodišnji stativ ili se osloniti sa oba lakta i sa zadržanim dahom okinuti, kolika god da je ekspozicija. Takođe, smatram da je bolje koristiti visoko osetljiv film kada god treba da se snima iz ruke jer je bolje imati sliku krupnog zrna snimljenu bez pomeranja aparata, nego sitnozrnastu fotografiju upropašćenu pomicanjem aparata prilikom snimanja. Uostalom, moderne emulzije visoke osetljivosti danas su isto toliko dobre kao sitnozrne emulzije iz prošlosti. Vrlo, vrlo retko se može pomeranje aparata prilikom snimanja koristiti u smislu kreativnosti, baš zbog nemogućnosti da se ono kontroliše.

Predmet koji se kreće

Nasuprot prethodnom, ako neoštrina može da bude simpatično iskorišćena da bi se dočaralo kretanje. Oko gledaoca ne buni se kada se vidi da se predmet pokreta. Jasno je da kod toliko dugačkih ekspozicija, gde se predmet pokreće i daje neoštrinu, aparat mora da bude potpuno miran, znači snima se sa stativom ili nekim drugim osloncem. Delimična neoštrina predmeta može se videti u skorašnjim slikama kada su se pojavili blicevi sa sinhronizacijom na drugu zavesu zavesnog zatvarača. Tu se predmet kreće sve dok blic ne opali i "zamrzne" pokret. Nije preporučljivo zamrzavati pokret ako blic upali na početku ekspozicije jer umesto da neoštrina "prati" predmet, ona ide ispred njega i stvara nerealan efekat. Tu se snima brzinama od 1/5 do 1/15 sekundi kako bi efekat kretanja bio uočljiviji.

Svetislav V. Dragović

Ako je brzina zatvarača veoma dugačka u odnosu na kretanje predmeta, može se dogoditi da predmet sam sebe delimično ili potpuno "izbriše". Ti efekti mogu veoma lepo da se iskoriste u kreativnoj fotografiji.

Greške u uoštravanju

Gde treba da bude oštrina na slici? Odgovor je: tamo gde je fotograf to hteo. Pobednica na našem konkursu napravila je sliku gde se Budva ogleda u neoštroj ogledalu koje drži neoštra ruka. Međutim, Budva je oštra! U normalnoj situaciji, na više fotografija vidi se da je oštrina na pogrešnom mestu: bilo da nije uopšte uoštravano, bilo da je automatsko uoštravanje palo negde van glavnog predmeta. Najčešće se to vidi kod snimanja kompaktnim aparatima ako je predmet snimanja par osoba. Oštrina, greškom fotografa, pada između dveju glava, a same glave su neoštre. Pre pojave automatskog uoštravanja ljudi koji su imali problema s očima, imali su problema s uoštravanjem. Automatsko uoštravanje ne postavlja velike zahteve za oči ipak se mora videti šta se nalazi u tražilu. Za to postoje dioptrijska podešavanja i dopunska sočiva za okular tražila. Automatsko uoštravanje traži bar jednu stvar i to sasvim logično: da mu se saopšti gde fotograf želi oštrinu. Za to postoje oznake u tražilu. O tome piše u uputstvu za upotrebu fotoaparata.

I kompaktni aparati imaju takvu oznaku, obično u sredini tražila. "Saopštavanje" aparatu gde treba da bude oštrina najčešće se obavlja pritiskivanjem okidača na pola, u trenutku kada se oznaka za oštrinu poklopi s mestom na kojem treba da bude najveća oštrina. Danas je stvarno teško naći opravdanje za fotografa koji nije u stanju da podesi oštrinu slike na mestu na kojem ona treba da bude.

Zbog duge ekspozicije ostao je samo svetlosni trag od automobila i sve što je u pokretu neoštro je Fotografija: Bojan Hohnjec

U ovom slučaju neoštrina ključna zbog pokreta ne smeta

Dubinska oštrina

Oštrina jedne fotografije nalazi se samo u jednoj ravni. Sve ostalo jeste neoštrina u granicama tolerancije. Nekada se pripisivala velika važnost dubinskoj oštrini jer je uoštravanje bilo netačno i pokušavalo se da se greške u uoštravanju kompenzuju dubinskom oštrinom. Sada to nije slučaj. Retki su snimci na kojima treba posebno određivati dubinsku oštrinu. Češće postoji potreba da se odredi dubinska neoštrina, npr. ako je želja da se predmet snimanja odvoji od pozadine baš neoštrinom ove zadnje. U tom slučaju koristi se zatvaranje objektiv na radnu blendu pre snimanja i s tom blendom se vizira.

Ipak, ako se snima predmet koji se proteže u dubinu, treba posmatrati oznake koje se najčešće nalaze na objektivu, tj. proveriti da li će svi željeni predmeti biti odraženi oštro. Za kritičnije zahteve treba usvajati otvor za jedan broj manji od onog koji pokaže oznaka na objektivu.

Zaprljanost objektiv

Neoštrina može da nastupi zbog nečistoće ili kondenzacije na objektivu. Ako je ta nečistoća spolja, nije problem da se pažljivo očisti, prvo duvaljkom, pa zatim čistom tkaninom ili vatom. Ne preporučuje se korišćenje nekog rastvarača jer on može da uđe u prostor između sočiva i da napravi veliku štetu. Ako se aparat razumno koristi, nečistoća može da bude lako otklonjena jer je reč o napadaloj prašini. Objektiv ne treba dodirivati jer otisci prstiju mogu čak da ojeđu optičko staklo. Iako zvuči preterano, imao sam takav slučaj, ne govorim o hipotetičkom problemu. Kako se aparat ili objektiv temeljito čisti, to može da bude tema jednog celog članka. Ipak, želeo bih da podvučem da je stalno čišćenje i trljanje objektiv veoma štetno. Ta štetnost može da bude fatalna ako se duvanjem ne ukloni abrazivna prašina, već odmah počinje da se trlja objektiv, često ne baš najčistijom maramicom.

Ako se konstatuje da je ulje iznutra zaprljalo objektiv, njega treba da očisti stručnjak koji ima alat potreban za rasklapanje. Neupućenima se taj postupak ne savetuje.

Željena neoštrina

Ima situacija kada preterana oštrina nije kvalitet kome se teži. Postoje situacije kada je mekoća poželjna, na primer, kod portreta, pejzaža, snimaka aktova i figura, ponekad makro snimanja i snimaka cveća. U takvom slučaju, ako se već ne koriste specijalni mekocrtajući objektiv, treba koristiti mekocrtajuće, industrijske ili samostalno napravljene. Mekoća nije neoštrina. To je, u stvari superpozicija oštre i neoštre slike - oštre konture pokrivene su

neoštrima i to daje mekoću. Čuveni fotograf David Hamilton koristio je masnoću sa svoga nosa da bi zamazao staklenu pločicu i stvorio mekoću na svojim slikama po kojima je bio poznat. Ovo sam napomenuo zato da nekome ne bi palo na pamet da zamazuje svoj objektiv. Treba pribaviti pločicu ili neutralni (UV) filter i svu tu kontrolisanu nečistoću nanositi na taj filter ili pločicu. Komad damske čarape stavljen u okvir za stavljanje ispred objektiv, može da da lep mekocrtajući efekat, takođe. Od industrijski proizvedenih mekocrtčača, postoji čitav niz konstrukcija s označenim stepenom omekšavanja. Ovde moram da pomenem da sam jednom video jednog profesionalnog fotografa koji je slikao ljude na vašarima, ulicama, kod sebe u ateljeu i koji je skupio objektiv svoje Lajke 3M izgrebao da bi pravio mekane slike jer mu je u originalnoj verziji taj objektiv crtao isuviše oštro!

Deset pravila za maksimalnu oštrinu

1. Osigurajte da aparat ne može da se pomera tokom snimanja. Kako ćete to izvesti, nije važno. Stativ je najsigurnije sredstvo za to, ali i vrećica zrneljca, torba, jastučić ili bilo šta slično može da posluži. Ukoliko je ekspozicija kratka, ovo nije potrebno. Uvek je potrebno okidati smireno uz postepeno povećavanje pritiska na okidač, a ne naglim pokretom. Vaša sposobnost da snimate bez problema jednom ekspozicijom, na primer, 1/50 sekundi, nije uvek ista - ako ste zamoreni, zadihani, ako ste nosili neki teret, niste sigurni za okidanje kod iste ekspozicije s kojom ste uspešno snimali pod drugim okolnostima.
2. Okidajte preko daljinske komande ili pak žičanim okidačem da biste izbegli potres prilikom okidanja prstom.
3. Koristite objektiv na njegovom optimalnom otvoru ako imate kontrolu nad time. Kod mnogih kompaktnih aparata takva kontrola nije moguća jer se otvor određuje kroz kontrolu ekspozicije. Objektiv specijalne namene daje bolji rezultat od univerzalnog objektiv. Na primer, makroobjektiv za makrosnimanje daje kvalitetniju sliku nego zam objektiv s makromogućnošću. Iako to više nije tako istaknuto, verujem da objektiv fiksne žižne daljine istog kvaliteta ima malo prednosti nad zum

objektivom, kako u briljantnosti, zbog manjeg broja sočiva, tako i u oštrini. Ove razlike postaju sve manje i zum objektiv neznatno odstupaju od fiksnih objektiv, a daju veliki komfor pri snimanju. Normalni objektiv (40-50 mm) daje veću oštrinu od tele ili širokougaonih objektiv, ali, u principu, kod objektiv super klase, ove razlike su zanemarljive.

4. Sitnozrni film - nisko osetljiv film kod jednkih svih ostalih uslova daje najoštriju sliku. To, naravno, ne znači da treba isključivo slikati nisko osetljivim filmom. Pristalica sam korišćenja osetljivog filma, naročito kod kompaktnih automatskih aparata.
5. Korektna ekspozicija jedan je od faktora oštrine. Preterana ekspozicija izaziva difuziju svetla u emulziji i daje manje oštru sliku. Srećom, ovaj problem uklonjen je kod modernih aparata automatskom kontrolom ekspozicije. Malo obilnija ekspozicija negativ filma i malo skraćena ekspozicija dijapozitiv filma pozitivno utiču i na tonove i na oštrinu slike.
6. Objektiv treba da bude čist, a to važi i za sve što ide ispred objektiv.
7. Ako postoji sumnja da je aparat oštećen, da je pretrpeo udarac, pogotovu u predelu objektiv, treba ga popraviti u stručnom servisu.
8. Ako je važno da predmet bude savršeno oštar, obezbedite da se on ne pomera tokom snimanja. Ne potcenjujte vibracije koje može da prouzrokuje prolazak voza, tramvaja ili teških vozila, naročito ako zahtevate kritičnu oštrinu.
9. Uoštravanje mora da bude precizno, u

Morska pena: kratka ekspozicija "zamrzla" je udar talasa

toliko više ukoliko je oštrina slike primordijalni zahtev (reprodukcije, kataloški snimci i slično).

10. Ako sami povećavate slike, preciznost aparata za povećavanje, paralelnost i kvalitet objektiv za povećavanje imaju isto tako veliki uticaj na oštrinu slike.

Nijedan od navedenih zahteva nije manje ili više važan. Svaki od njih može da upropasti oštrinu slike i igra veliku ulogu u kvalitetu snimanja. Zato ih ne čitajte u smislu važnosti, nego ih smatrajte jednako važnim elementima.

Fotografije: Svetislav V. Dragović

Poznavanje struke

Fotografi nedovoljno koriste prilike da vide šta rade njihove kolege i šta se dešava u svetu fotografije. Savremeni tokovi njenog razvoja uslovljeni su novim tehnologijama, što za mnoge oblasti primene fotografije sigurno traži poznavanje estetike slike i razlog su više da fotografi aktivno prate šta se dešava s fotografijom i kuda ona to ide

Smatra se, i to s razlogom, da čovek treba da prati razvoj struke kojom se bavi, bude upoznat s aktuelnom problematikom, da ga, kako se to kaže, ne bi "pregazilo vreme". Tako je i s fotografijom, tim pre što su u ovoj oblasti vidljive brojne i znatne promene, posebno u tehnologiji, a to uvek utiče i na produkciju. Tim povodom često se postavlja pitanje da li okolnosti u kojima se nalazimo više godina sprečavaju naše fotografe u blagovremenom informisanju o pitanjima značajnim za njihov rad i razvoj. Ovo utoliko pre što veći broj naših profesionalaca nisu imali prilike da se redovno obrazuju u odgovarajućim fotografskim školama i akademijama, već su se obučavali kroz rad i samoinicijativno.

Nezainteresovani fotografi

U ovim okolnostima očekivali bismo da fotografi koriste svaku priliku da upotpune svoje poznavanje struke novim informacijama: preko stručnih časopisa, ostale literature, predavanja, izložbi i na sve moguće načine.

Iznenadujuće je, i to nas je motivisalo da iznesemo ovo zapažanje, da fotografi nedovoljno koriste prilike da vide šta rade njihove kolege i šta se dešava u svetu fotografije.

Konkretno, u proteklom periodu bilo je nekoliko interesantnih izložbi koje su priredili Gete institut, Francuski kulturni centar, Britanski institut i drugi i omogućili našoj javnosti i fotografima da vide, između ostalog; izložbu o Marleni Ditrih i projekciju njenih filmova, fotografije Derte Ajsfeld, Sesil Bitona, osam mladih fotografa savremene francuske scene, šest modnih fotografa iz Beograda... Zanimljivo je da su nam navedene institucije omogućile da dođemo do određenih informacija, a sudeći po poseti na ovim izložbama, za njih nije bilo dovoljno interesovanja.

Slično je bilo i s gostovanjem profesora Waltera Bergmosera, koji predaje kreativnu fotografiju na FAMU u Pragu i na Katedri za fotografiju Arhitektonskog fakulteta Bauhaus univerziteta u Vajmaru. Na njegovoj izložbi bilo je malo naših fotografa, ali je zato njegovo predavanje na Akademiji primenjenih umetnosti bilo izuzetno posećeno zahvaljujući studentima. Naši fotografi ispoljili su sličnu nezainteresovanost i u drugim prilikama kada su kod nas priređivane grupne ili autorske izložbe fotografija drugih zemalja. Dakle, i pored okolnosti u kojima informacija o fotografskom stvaralaštvu ima, malo je fotografa koje to interesuje.

Zanimljivo je pitanje: zašto naše fotografe malo interesuje šta rade fotografi drugih zemalja, koje teme obrađuju i kako ih realizuju? Čini se da odgovora ima više, ali teško da postoji neki koji je za naše

Dragoljub Tošić

fotografe povoljan.

U međuvremenu, zahtevi fotografske struke postali su sve veći, kao što je sve intenzivnija povezanost fotografije sa drugim oblastima, što od fotografa zahteva veću informisanost o raznim sferama, a naročito u ostalim umetničkim oblastima. Konačno, tu je i pitanje savremenih tokova razvoja fotografije uslovljenih novim tehnologijama, što za mnoge oblasti primene fotografije sigurno traži poznavanje estetike slike uopšte, nezavisno od načina njenog nastanka. To je razlog više da fotografi aktivno prate šta se dešava s fotografijom i kuda ona to ide. Zapravo, sve je očiglednije da se termin "fotografija" odnosi samo na određeni postupak, a da u okviru svega što taj termin obuhvata nastaju različite grupe ostvarenja, koje, u zavisnosti od namene i društvene funkcije, imaju i drugačije tokove razvoja. Korisno je, dakle, da oni koji se vizuelno izražavaju (grafičari, dizajneri...) znaju da koriste fotografiju, a i da fotografi poznaju estetiku slike nezavisno od tehnologije njenog nastanka.

Znanje i informacija

Interesantne informacije o tome pruža Festival digitalne umetnosti priređen nedavno u Kovinu, Novom Sadu i Beogradu. Tu je među 500 prispelih radova najviše bilo "generisanih slika", koje su bile i najkvalitetnije. Zanimljive su bile i ilustracije kombinacije teksta i slike. Najmanje je bilo fotografija na kojima su obavljane intervencije, a i vizuelni efekti bili su najkromniji.

Ako pretpostavimo da su autori u prve dve oblasti bili dizajneri i grafičari, što je logično, a u trećoj fotografiji, zaključak je da su fotografi najmanje koristili "nove fotografske tehnike".

Sasvim drugačiji primer, afirmativan i povoljan, pruža izložba Branka Bačovića priređena u Studentskom kulturnom centru na Novom Beogradu, koja je primer multimedijalnog izražavanja (fotografija, poezija, muzika) i u svemu kreativnog korišćenja fotografije. Ekspoziti su na fotografskom materijalu, fotografski deo je dominantna osnova a ispisani tekst je i sadržajem i likovnim rešenjem deo slike kao celine.

U svojoj biografiji Bačović navodi da oblikovanje, psihofotografika, fotografija, pesma, muzika... "boje njegov život i povezuju njegove korake"...suština ove njegove izjave, a zapravo i kreativnosti u savremenoj fotografiji, jeste da se njome ne iskazuje fotografsko znanje, nego da znanje služi da bi se ispoljile ideje. A znanja i informacija treba imati što više da bi se čovek spontano upustio u avanturu stvaranja i svojim fotografijama dao autorsko obeležje.

EPSON Stylus Photo 950: rešenje za sve.

Naši partneri za EPSON program:

ZAŠTO IZABRATI EPSON STYLUS PHOTO 950?

- Rezolucija štampe od 2880x1440dpi čini da vaše fotografije budu pune divnih detalja, a grafika i tekst oštampane oštro kao na laserskom štampaču.
- Štampa sa 6 ketridža daje fotografije pune realnosti. Pri tome ketridži se menjaju svaki posebno, pa nema potrebe da se bacaju neistrošene boje.
- Poseban kvalitet pružice nova EPSON brzосусећа mastila koja omogućavaju otisak skoro laserske oštirine i nenadmašnog kontrasta!
- Koristeći originalne ketridže i papire „EPSON Photo Media“ vaš otisak će ostati nepromenjen i do 25 godina.
- Stylus Photo 950 ume da štampa od ivice do ivice papira bez, nekad nepotrebnih, belih margina.
- Štampa iz rolne papira, sa automatskim sekačem, pa izrada banera i panoramskih fotografija predstavlja pravo zadovoljstvo.
- Kompatibilan je sa svim digitalnim kamerama koje podržavaju PIM tehnologiju (Canon, Epson, Minolta...).
- Vaša kolekcija CD i DVD naslova sada može izgledati potpuno drugačije, baš onako kako vi zamislite, jer Stylus Photo 950 štampa direktno na CD.

EPSON pravi štampače različitog kvaliteta, formata i brzine - pozovite naše partnere ako vas zanima više detalja, ili posetite naš sajt: <http://www.comtrade.co.yu>

ComTrade
GROUP

ekskluzivni distributer za SRJ:
CT Computers, member of ComTrade Group
V. Popovića 6, 11070 Novi Beograd
tel: (011) 311 20 60
<http://www.comtrade.co.yu>

ImagEmocije

EPSON

cena : 995 EUR

DIGITAL CAMERA *FinePix 6900 Zoom*

SUPER CCD : 3,3 MEGAPIKSELA
 REZOLUCIJA FOTOGRAFIJA : 6 MEGAPIKSELA (2832 X 2128)
 ZUM : 6 x OPTIČKI (35-210 MM) + 4,4 x DIGITALNI
 MAKRO : SA 10 CM
 TFT LCD KOLOR MONITOR OD 2 INČA
 UGRAĐENI BLIC + PAPUČICA SA VRUĆIM KONTAKTOM
 OSETLJIVOST: 100, 200, 400 ISO
 MEMORIJA : SMARTMEDIA KARTICA (*)
 FORMATI ZAPISA : TIFF, JPG
 PUNJIVA LITIJUM-JONSKA BATERIJA (*)
 USB PORT (*)
 VIDEO IZLAZ (*)
 TRI NAČINA MERENJA SVETLA
 PODEŠAVANJE BALANSA BELOG

(*) - sva dodatna oprema je uključena u cenu

Priču o modnoj fotografiji, kojoj smo posvetili ovaj broj, započecemo predstavljanjem našeg poznatog fotografa Maria Bralića (rođen 1955. godine). Njegov rad poznat je publici preko mnogobrojnih kataloga naših najvećih modnih kuća. Pored mode bavio se reklamnom fotografijom i dizajnom, dok se u poslednje vreme preorijentisao na svoju većitu, i možda najveću ljubav, more i jedrenje. Naravno, uspeo je da spoji dve ljubavi, fotografiju i more, i sada pretežno fotografiše more, čamce, jedrenjake i prelepu prirodu Mediterana koju veoma dobro poznaje. Pored angažovanja u komercijalnoj fotografiji, učestvovao je u mnogim umetničkim projektima zajedno sa slikarima, vajarima, grafičarima, koji su mu omogućili da nadogradi svoj komercijalni rad.

Posle 25 godina rada u modnoj fotografiji, Mario Bralić izgradio je svoje stavove i pristupe radu i modnoj fotografiji uopšte. Ovaj članak zamišljen je i nastao je kao razgovor u kojem je autor pokušao da predstavi svoja razmišljanja i utiske vodeći se, pre svega, svojim iskustvima, a zatim radom drugih fotografa, razvojem modnog izraza kroz fotografiju sve do današnjih dana kada se modna fotografija (a možemo reći i moda uopšte) odvojila od sebe same i postala kreativna fikcija kako bi zadovoljila našu imaginaciju, senzibilitet, intelekt...

"Modna fotografija, kako smo je do sada vidali, definitivno je mrtva i ovo s čime se sada susrećemo samo su ostaci nekog starog sjaja, poput crne rupe u svemiru. Modna fotografija koja je nastala na relaciji Pariz - Holivud, i koja je bila izabrana kao sredstvo verifikacije estetike i glamura, neminovno je evoluirala kroz sve faze kroz koje je prolazila tekstilna industrija tako da je danas došla do sopstvenog negiranja, pa čak i neke vrste apsurdna. Ona je po svim zakonima primenjene umetnosti bila uokvirena zadatkom i, logično, budžetom. Čovek koji je imao potrebu da bude lep, da bude jako lep - glamurozan, nije birao sredstva da dođe do te

MARIO BRALIĆ

© Mario Bralić

preskupe i ponekad neudobne garderobe tako da ona zadovoljava njegovu psihičku potrebu glamuroznosti kao vrhunskog civilizacijskog htenja.

Posle smo bili svedoci prolaska kroz faze masovnog oslobađanja, kroz hipi i džins pokret koji je već bio, sam po sebi, surogat mode. Propagirajuća ekspanzija Američkog sna o slobodi, a ne više o estetici, desila pod plaštom mode, a sve u funkciji konfenkcijske zarade. Ta masovna proizvodnja s željom da se dodvori tržištu zbog profita, kroz par retro faza, došla je do svog apsurdna da kroz modnu fotografiju reklamira proizvode s osnovnim elementima tehnološkog kvaliteta, udobnosti i jeftinoće. Ovakav pristup doveo je modnu fotografiju do najnižeg do sada prostora za kreativnu i estetsku komunikaciju, koja se svodi na samosaopštavanje pripadnosti određenoj socijalnoj grupi onog koji poseduje tu garderobu. Kao dokaz tome naveo bih pojavu reklamiranja određene robne marke, a ne više samog proizvoda. Mada zavarava što ljudi misle da je u pitanju grupa proizvoda, to je, u stvari, samo statusni simbol, pripadnost grupaciji kojoj taj proizvod pripada. Drugi primer koji to dokazuje jeste česta upotreba konceptualnog pristupa kreativnoj fotografiji za ostvarivanje modnih projekata.

Ovo spada samo u moju analizu i nipošto nije moja primedba upućena zabrinutosti za estetiku i tehnološku budućnost fotografije. Čak naprotiv, smatram da je čovek, u poslednjih nekoliko godina pogotovo, postao još svesniji dragocenosti svog trenutka postojanja u svoj svojoj filozofskoj i estetskoj lepoti i da je fotografija jedan od retkih segmenata tehnološke revolucije koja mu je, posle muzičkog zapisa, a prethodno književnog koji je već imao problem s prevodenjem, donela jedan nov način saopštavanja njegovih krajnjih potreba i beleženja kroz vreme. Tu će krug da se zatvori i vratimo se na osnove fotografije koje su ple-nile od njenog postojanja, na elemente kao što je iskrenost koja do tada nije ni kroz jednu umetnost mogla biti tako

© Mario Bralić

© Mario Bralić

dokumentovana. Ako suzimo priču na modnu fotografiju, u poslednjih pet do deset godina autori koji se bave modnom fotografijom, a insistiraju u svom radu na nekim od osnovnih fotografskih elementa, opstali su na kreativnom i profesionalnom planu uz elemente modne fotografije koji su se vezivali za estetiku i druge primenjene elemente i teme. Na taj način modna fotografija uspešno izlazi iz začaranog kruga kroz koji je ulazila krizom tekstilne industrije.

Jedan od najupečatljivijih primera srećem kod Žan Lu Sjefa, koji je ulazeći u modnu fotografiju pedesetih godina, s odličnim iskustvom dokumentarnog fotografa, opstao u njoj zahvaljujući insistiranju na elementu iskrene dokumentarnosti. Nasuprot većini fotografa koji su insistirali na savršenoj režiji, uspeo je da sačuva svoj krug klijenata koji su se prilagodili njemu i njegovom izrazu, a ne obrnuto. Ovakvu dozu iskrenosti nismo mogli pronaći u kreativnoj fotografiji, pogotovo ne u modnoj, sve do pojave digitalnog dnevnika Nataše

Merit, koja je, radeći kao model s Erikom Krolom, izvukla iskustvo iz tog rada i ušla u svet fotografije s kreativnom čistoćom. Pored tehničke nesavršenosti, zauzela je svoje mesto u istoriji fotografije s početnim elementom koji je, realno od postanka fotografije, najviše plenio - iskrenošću. Sličnu situaciju sretali smo kod ranijih radova Dejvida Hamiltona, koji je pažljivo gradió svoj imaginarni svet kroz izbor modela i ambijenta, da bi u toku mesec dana zajedničkog života sa svojim modelima i snimanjem realne situacije, ostvario svoj imaginarni svet, a zatim dopuštao da se on upotrebi kao modna reklamna fotografija.

Ne želim da poreknem da su kroz modnu fotografiju autori kao što su Sjef, Avedon, Barbijeri i sl. proširili fotografiju do neverovatnog nivoa, ali pošto je po zakonu evolucije došlo do razgrađivanja ostalih

© Mario Bralić

© Mario Bralić

© Mario Bralić

© Mario Bralić

© Mario Bralić

motiva postojanja modne fotografije, neminovno je da se i oni, poput ovog što već radi Barbieri, vrte osnovama fotografskog izraza i izgrade novu primenjenu fotografiju bez naznake modna.

Modna fotografija koja je nastala kao vrsta dokumenta i primenjene umetnosti vezane za estetiku tekstila ušla je potom u najzreliju fazu prodaje estetike tekstila i glamura i došla do faze da se sada bavi isključivo imidžom. Ali ne u smislu glamura, već u smislu količine para koja omogućava čoveku da priušti određeni proizvod. Ali, ako budemo kao autori insistirali na tome da, koliko god bude u pitanju samo proizvod kao element pripadnosti nekoj robnoj marki, zadržimo visoke estetske kriterijume i održimo i odnegujemo osnovne elemente fotografije i tehnološki i kreativno, budućnost će da se nastavi. Budućnost modne fotografije kao primenjene fotografije koja ipak ilustruje potrebe čoveka, a ne potrebe samog klijenta. Apsolutno oslanjajući se isključivo na estetske izvore koji su kosmički i dokazani kroz istoriju prethodnih civilizacija, pa i ove, kao kosmički obrazac koji može da obezbedi budućnost."

© Mario Bralić

Snimanje portreta - koncepcija

mr Miša Trninić

Portret neke ličnosti mora biti svojevrsna biografija. Biografija koja priča o današnjici, a nosi poruku za sutra, s atmosferom svojevrsne transakcije

Ako na ovaj način postavimo činjenice, ne vodeći računa koliko to dramatično zvuči, možemo do cilja, kada je u pitanju predstavljanje određenih ličnosti, stići i na sledeći način. Pre više godina imao sam izuzetnu priliku da o jednoj grupi ljudi istih shvatanja i profesionalne opredeljenosti sačinim informaciju iz svog ugla, preuzimajući ulogu fotografa istraživača.

Naslovna strana kataloga

"Danubius". Čovek ili riba, monumentalna predstava isklesana od kamena, peščara simbolizuje i nosi poruku kompletne koncepcije o arheolozima. Osnovna ideja bila je da se preko ovog bića koje je snimljeno u vodama Dunava gde je bilo i pronađeno saopšti sledeća dilema, izaći iz vode i sukobiti se sa svim prolemima koje sam život nosi ili vratiti se u dubine mira i svojevrsne duhovne čistoće. Teški oblaci koji pokrivaju celu scenu daju smisao prvoj dilemi, a senka koja se pruža od ovog bića ima karakter pupčane vrpce koja upotpunjuje celu priču

Smisao

Danas kada je prošlo skoro deset godina od javnog prikazivanja kompletnog projekta, imam priliku da se prisetim situacije koja je prethodila radu na ovom zadatku.

Sam razlog za pokretanje ovako koncipiranog projekta bio je stepen ličnog nezadovoljstva sa stanjem u sredini u kojoj sam bio profesionalno angažovan. Bilo je to sredinom osamdesetih godina. Imao sam razloga da situaciju u kojoj sam se našao rapidno izmenim. Kako sam kao radnik Narodnog muzeja od samog početka bio u kontaktu s arheologijom i arheolozima, rešenje se skoro samo nametnulo.

Za realizovanje priče o arheolozima Srbije morao sam za početak da prikupim odre-

đenu građu o svim akterima i njihovom radu. Koristeći bogatu arheološku bibliografiju, došao sam do osnove za postavku priče koja u radnoj verziji imala tri osnovna dela.

Prvi deo sačinjavale su informacije o arheološkim projektima u Srbiji od praiistorijskih do srednjovekovnih lokaliteta. Većina lokaliteta, pogotovo praiistorijskih, fizički nije

em da je vreme od stvaranja koncepcije, pa do kraja realizacije iznosilo više od osam godina. Treći deo odnosio se na takozvanu postprodukciju, tj. finaliziranje kompletnog projekta i pripremanje izložbe u Narodnom muzeju u Beogradu, s odgovarajućim katalogom, i prezentacija projekta po gradovima Srbije.

Akademik Dragoslav Srejić

Kako je kroz tekst detaljno opisan način pripreme i atmosfera snimanja profesorovog portreta, izneću samo tehničke podatke.

Snimano je Haselbladom i teleobjektivom od 250 mm. Na taj način dobio se optički spoj prednjeg i zadnjeg plana. Pri snimanju portreta takođe se mora voditi računa o odnosima između masa koje čine likovni elementi i njihova uzajamna prožimanja.

aktivna, a smisao i likovnost morao sam da tražim u predmetima koji su ostali kao rezultati istraživanja.

Drugi deo odnosio se na prikupljanje podataka o samim arheolozima. Prema određenom spisku morao sam da prikupim adrese i da s naučnicima porazgovaram o samoj koncepciji. Zatim da sve to pretvorim u plan snimanja u kojem su u prvom trenutku korišćeni i drugi podaci, od prevoza do lokaliteta, do mogućnosti saradnje sa svakim arheologom. Moram da napomen-

Poetika

Predstavljanjem činjenice da se određena grupa ljudi istog profila, godina i senzibiliteta nalazi na jednom mestu, otkrivala se fotografskim načinom svojevrsna istina o našim korenima, odnosno kulturi na ovim prostorima. Već sam napomenuo da je reč o arheolozima koji su bili nosioci koncepcije arheoloških istraživanja, čije je konačne rezultate ponekad stručna javnost ocenila kao epohalne. Samo onaj koji je upoznat s

naukom, a posebno ko poznaje arheologiju, može da shvati koliko je to ozbiljna nauka i važan segment društva. Sve navedene činjenice bile su zajednička nit koja je mogla da poveže sve segmente priče u jednu celinu.

Zašto iznosim do najsitnijih detalja kako je realizovana ova priča?

U predznaku našeg edukativnog bloka - škola fotografije, stoji da je reč o tehnici snimanja. Moram čitaocima da naglasim da je i organizacija snimanja sastavni deo realizacije fotografija. Takođe, moja je obaveza kao jednog od autora koji izvode program edukacije da predstavim u potpunosti svaku temu kako najbolje umem i da kažem šta o tome mislim. Da se vratimo samoj realizaciji. Događalo mi se u to vreme da danima prelistavam fotografske monografije i časopise u kojima se prikazuje rad autora s istom tematikom, tražeći tako odgovor na pitanje kako poetika i poruka moraju imati ovako postavljeni projekat. Kao što se u životu obično i događa, do rešenja se ne dolazi preko kopiranja rezultata tuđeg rada. Činjenica je sledeća: autor mora doći do rezultata sasvim sam, koncentrišući se na rešenje problema. Naravno, mora proceniti likovnu formu projekta, njegov početak i kraj. Moje opredeljenje kroz fotografiju jeste rad na sopstvenom istraživanju izraza i forme kroz - crno belu

Mr Dimitrije Madas - Manastir Ravanica

Jedan od rezultata navedene priče o scenama koja su se prikazivale kao kroz san. Pre snimanja nikada nisam bio u tom kraju, ali sam predosećao da baš tako, kako je na snimku, scena mora izgledati. Gospodin Madas i ja silno smo se namučili dok smo u okolini manastira pronašli odgovarajuće merdevine. Pretpostavljam da su bile za slaganje sena i morali smo da ih čvrsto ukstimo. Nalazili smo se na visini od oko 5-6 m kada je napravljen ovaj snimak. Senka od zida izvanredno povezuje istraživača s objektom. Monahinja koja skuplja travu govori o vremenu koje ne može da se kontroliše, slučajnost je njen areol

realizaciju. Raspon između maksimalne bele i pretpostavljene crne čini spektar sivih tonova, koji mi omogućuju da na simboličan način opišem i povežem arheologe i navedene periode u jednu celinu.

Pre početka samog snimanja izradio sam skice na osnovu beležaka o svakom arheologu ponaosob, svakom projektu koji je realizovao, društvenom angažovanju, gde su se našle čak i beleške i primedbe i o samom fizičkom izgledu aktera. U toj fazi rada odabrao sam i scene u kojima će se

lika spojim praistoriju - plastiku Lepenskog vira sa svetom antike. Sam fizički izgled, monumentalno držanje tela i glave inspirisali su me da profesorov lik spojim s antičkim stubovima koji dominiraju u pozadini. Ideja je bila da "lik" opisuje Lepenca, a moćni stubovi predstavljaju antičku državu.

Kako sam naveo, postao sam član arheološke ekipe, a u isto vreme ukazala mi se prilika da o fotografskom projektu "Istraživači" diskutujem s profesorom i njegovim

Dr Marko Popović - Istraživač srednjovekovne kulture

Istraživao je osnove stare srpske prestonice Ras. Pokretni predmeti koji se nalaze na polici predstavljaju kulturni sloj onako kako su se istraživanja odvijala. Položaj tela i ruku simbolizuju moć otkrivene kulture

snimanje obavljati. Osnovna koncepcija zamišljena je kao prikazivanje arheologa na lokalitetima gde su se istraživanja odvijala i prostorima - kabinetima gde se dolazilo do naučnog zaključka.

Realizacija

Odmah na prvom snimanju želeo sam da formiram čvrst likovni kostur oko kojeg bi se gradila dalja priča. Za početak realizacije odredio sam rad s akademikom Dragoslavom Srejićem. Samom snimanju prethodili su kontakti s članovima profesorove ekipe, detaljno upoznavanje s naučnim radom i određivanje lokaliteta za realizaciju. U jesen 1992. godine pozvali su me da, kao gost, provedem izvesno vreme na prostoru carske palate Romulijana kod Gamzigrada. Kroz višednevni boravak imao sam priliku da bolje upoznam profesorov rad i karakter. Tada, u tom prostoru, iskristalisala se ideja da preko fotografija prenesem smisao istraživanja koristeći simbole raznih kulturnih perioda koje je profesor istraživao. Želeo sam da preko njegovog

saradnicima i čujem njihovo mišljenje i primedbe.

Sam početak snimanja stalno sam odlagao, verovatno zbog karaktera rada ekipe i mog sazrevanja. Veoma dobro se sećam vremena, sedeli smo ispred trema zgrade u kojoj smo živeli. U jednom trenutku ustali smo skoro u isto vreme i počeli da radimo na scenama, ako tako mogu da kažem, koje će biti odlučujuće za profesorov portret. Možda cela situacija sada izgleda teatralno, ali kada danas pogledam snimljeni materijal, vidim da nijedna scena nije ponovljena i da su prethodno pripremljene skice po kojima sam radio odigrale svoju ulogu. Kasnije će se pokazati da su skice o akterima imale presudnu ulogu u opštoj koncepciji.

Moram da napomenem da je bilo situacija za vreme realizovanja ovog projekta kada unapred nisam znao kako izgleda određena ličnost, a bilo je i situacija kada sam se po prvi put nalazio u određenom prostoru. Ponekad se ispostavilo da je mašta bila do te mere zastupljena, da se graničila sa

snom. Razmišljajući o tom periodu, ne mogu da se otmem utisku da je to bio i jedini mogući način da se ovako postavljeni projekat ostvari.

Tehnika snimanja

U celoj priči sve će se okretati oko kvadrata. Ova idealna forma dozvoljavala mi je potpuni likovni izraz. Pripremajući skice došao sam do ovog oblika iz više razloga. Kvadrat mi je najpre dozvoljavao da bez poznavanja određenog prostora stvorim sliku i konkretnu predstavu.

Fotografski negativ u obliku kvadrata, tzv. srednji format 6 x 6 cm nosi pretpostavku da će nakon hemijske obrade tako izabrani materijal omogućiti zadovoljavajuće kopije. Izabran je srednji format, s jedne strane zbog svog kvaliteta i veličine negativa, a s druge zato što su aparati kojima se snima na ovom formatu profesionalno opremljeni i njima se dobro manipuliše. Moram napomenuti da aparati srednjeg formata zahtevaju zbog svojih karakteristika i dodatnu opremu kao što je dobar i stabilan stativ.

Akademik Milutin Garašanin

Oslonjen na naslon stolice, koja u ovom slučaju simbolizuje samu tradiciju porodice, koja je imala velikog udela u formiranju političke scene 19. veka u Srbiji. Portret Milutina i Ilije Garašanina upotpunjuju ovu atmosferu. Lik u ogledalu opisuje vreme koje je prošlo. Scena je snimljena u profesorovom stanu i rezultat je kombinacije dnevnog i veštačkog svetla

Srednje formatni fotografski aparat na stativu omogućava autoru da slobodno posmatra kompletnu scenu, ne gledajući kroz vizir, a eksponiranje se obavlja u najboljem trenutku. Kako je koncepcija srednjeg formata, u stvari, pogled iz "stomaka", odre-

đuje naše ponašanje i ugao posmatranja. Odabrana optika u ovom slučaju, uglavnom je u pitanju bila upotreba širokougaonog objektiva, je element koji je akterima sugerisao ponašanje i karakter. Ruke, koje su bile sastavni deo priče, ovim tipom objektiva bile su naglašene, što je za arheologe i njihov rad, pogotovo na terenu, karakteristično. Hasellbladov objektiv Distagon 40 mm garantovao je izvanredno tehničko balansiranje snimljenih scena, bilo da su u pitanju eksterijeri ili enterijeri. Za realizaciju ovog zadatka korišćen je srednje osetljivi crno-beli fotografski materijal od 100 ASA. Negativi su uvek razvijani u sitno zrnastom razvijaju tipa Mikrofen, a kopije za samu postavku izložbe radio sam na više vrsta fotografskog papira. Tako ponašanje nametnulo mi je samo tržište. Najbolje kopije ipak su postignute na Ilford- Galery materijalu s baritnom podlogom.

Osvetljavanje scene osnovna je priča koja je do detalja izrađena u skicama i beleškama. Kombinacijom dnevnog svetla i veštačkim izvorima naglašen je sam karakter arheološke profesije.

Na kraju, ako smem samo da dodam, potrebno je svoja istraživanja u okviru fotografije usmeriti u pravcu da postanu nešto više od pukog odraza vidljivog svetla jer sadržajima i atmosferom postaju nova, apsolutna stvarnost, uzdignuta iznad svega relevantnog i konačnog.

Fotografije: Mitar Trninić

Prof. dr Branko Gavella

Atmosfera završne scene. Zavesa se spušta, ovom fotografijom završavaju se izložba i katalog, a zrele jabuke na drvetu vraćaju ovu biblijsku priču na sam početak

Dr Vladimir Kondić - Dugogodišnji direktor Arheološkog instituta i Narodnog muzeja u Beogradu

Direktor i koordinator svih arheoloških istraživanja u Đerdapu u vreme kada je otkriven Lepenski vir, Carska palata i delovi mosta koji je prelazio preko Dunava za vreme Rima. Nekim čudom pronašao je na otpadu ovu izvanrednu bistu rimskog cara Makrina, koji je posle obavljenog posla protiv upada hordi Dačana za nagradu bio fizički likvidiran. Sličnost je bila presudna inspiracija za ovaj portret. Dr Kondić odlučno uzvraća pogled posmatraču, a Makrin je tu da na uvo šapne savet ili tajnu

SVE ZA FOTOGRAFSKE RADNJE

Od zupčanika i filma ... do foto laboratorija

IZUZETNO POVOLJNE CENE, GENERALNO SERVISIRANE MAŠINE
POTPUNA TEHNIČKA PODRŠKA, SAVETI, SERVIS, GARANCIJA ...

Noritsu QSS 2211

Noritsu QSF V30

Noritsu QSS 1602

Noritsu QSS 1701

Noritsu QSS 2301 CRT

VELIKI IZBOR DODATNE OPREME

- da radite brže, da poboljšate kvalitet, da ponudite više ...

Za APS

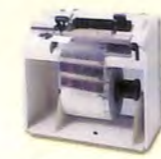
Automatski držač trake

Automatski film ekstraktor

Papir Magazin

Uređaj za pakovanje filmova

Dark Box

DCP 760

VAŠ POUZDAN PARTNER ZA SAVETE, KUPOVINU I SERVIS

Tel. 011 / 32 20 692, 32 48 715 Fax: 011 / 32 48 630

Beograd, Knez Miletina 26, bgelitefoto@sezampro.yu

KOMPLETNA
PONUDA
FOTOGRAFSKOG
MATERIJALA

FOTO PAPIR
različitih širina i emulzija
FOTOGRAFSKE
HEMIKALIJE
FILMOVI
BATERIJE

Kontinuitet u snabdevanju
za naše stalne kupce

mr Vladimir Červenka
fotograf Muzeja grada Novog Sada

Savremeni svetlosni uređaji

Glavna karakteristika savremenih svetlosnih uređaja jeste njihova univerzalna upotrebljivost i višenamenska primenljivost. Za razliku od starijih tipova svetlosnih uređaja gde je svaki reflektor konstruisan kao posebna jedinica sa strogo određenom namenom, savremena rasveta koncipirana je na principu, lako prilagodljivih sistema koji omogućavaju preuređenje osnovnog svetlosnog uređaja u drugi tip. Osnovna i primarna jedinica je ste kompaktna glava reflektora u čijem kućištu su smešteni električna i elektronska instalacija, sistem za hlađenje i osnovni ravni reflektor s uglom ne manjim od 100° (floodlight) sa sijalicom, a široka skala dodatnih reflektora i pribora omogućava jednostavno preinačavanje osnovne jedinice u bilo koji tip reflektora. Svetlosni uređaji su kompaktni - manjih dimenzija, relativno lakši, imaju veći svetlosni učinak uz smanjenu potrošnju energije, a njihova glavna prednost jeste što je za opremanje manjeg univerzalnog studija dovoljno da obezbedimo dva do tri osnovna reflektora s odgovarajućom dodatnom opremom koja nam omogućavaju snimanje u svim fotografskim žanrovima. Pored studijskih svetlosnih uređaja koji su namenjeni radu u ateljeu, većina proizvođača nudi manje prenosne komplete za snimanje van studija, koji se sastoje od dva ili tri osnovna reflektora s priborom po izboru. Prema načinu emitovanja svetlosnog toka, razlikujemo dve grupe svetlosnih uređaja:

1. reflektori s kontinuiranim svetlosnim tokom - klasična rasveta;
2. reflektori s diskontinuiranim svetlosnim tokom - fleš rasveta.

Svetlosni uređaji s kontinuiranim svetlosnim tokom - klasična rasveta

Karakteristika ovih uređaja jeste da zrače kontinuirano svetlo koje se emituje kao deo toplotnog zračenja ili neprekidnog električnog pražnjenja u jonizovanom gasu. Kao izvor svetla kod starijih i jednostavnih tipova reflektora koriste se klasične sijalice prilagođene fotografskim potrebama, a kod savremenijih - halogene sijalice, odnosno izvori s kontinuiranim spektrom i

Sistem dodatnih reflektora za Bowens rasvetu

Levo: reflektor Hedler Primalux za veštačko svetlo, 1250 W sa halogenim sijalicama i sistemom za hlađenje - ventilux
Desno: reflektor Hedler Profilux 200 za dnevno svetlo sa UV filterom na izlaznom otvoru reflektora

temperaturom hromatičnosti od 3.100° do 3.400° K. Kod modernih svetlosnih uređaja sve više su zastupljeni izvori svetla sa zonskim spektrom koji je prilagođen fotografskim potrebama. U poslednje vreme to su, pre svega, metal - halogene sijalice (HMI) s uporednom temperetuurom hromatičnosti od 5.500° do 6.000°K i luminiscentne (neonske) sijalice čija se uporedna temperatura hromatičnosti kreće od 3.200° do 6.700°K. Pojedini izvori svetla razlikuju se po svetlosnom učinku lm/W - odnosu svetlosnog toka izraženog u lumenima i snage struje izražene u vatima. Toplotni izvori svetla, klasične i halogene sijalice, imaju granični svetlosni učinak do 40 lm/W, HMI sijalice od 70 do 200 lm/W, luminiscentne sijalice od 30 do 80 lm/W. Klasične svetlosne uređaje svrstavamo u dve grupe. U prvu grupu ubrajaju se uređaji koji kao izvor svetla koriste klasične ili halogene sijalice čija se kelvinaža kreće od 3.200° do 3.400°K. To su uređaji za veštačku rasvetu, a najčešće ih označavamo terminom TUNGSTEN. Pomenuti uređaji napajaju se pre-

težno strujom napona od 110 V do 230 V 50-60Hz tako da se mogu priključiti direktno na standardnu strujnu mrežu. Imaju kontinuiran spektar u čijem sastavu prevlađuje crveni deo spektra, infracrveno i toplotno zračenje, međutim, nedostaje UV zračenje, te ih zbog toga označavamo kao toplu rasvetu.

U drugu grupu svrstavamo DAYLIGHT, odnosno uređaje za dnevno svetlo čija se kelvinaža kreće od 5.000° do 6.000°K, a koriste sijalice s električnim pražnjenjem i struju različitog napona (na primer HEDLER DAYLIGHT sistem koristi napon od 80 do 130V 180 Hz). Zbog toga se ovi reflektori napajaju preko konvertora (Elektronic Ballasts), koji pretvara i stabilizuje struju sa 220/230V 50 Hz (ili sa 12/24V iz akumulatora) na odgovarajući radni napon. Navedeni svetlosni uređaji uglavnom imaju mogućnost "dimovanja", tj. regulisanja intenziteta svetlosnog toka od 60 do 100% bez promene temperature hromatičnosti, a se postiže promenom napona. Spektar je zonskog karaktera i sastoji se od pojedinačnih linija ili spektralnih pojasa. U njemu je znatno smanjeno ili nedostaje infracrveno i toplotno zračenje, dok su plavi deo spektra i UV zračenje naglašeni, odakle i potiče naziv hladna rasveta. Zbog pojačanog UV zračenja ovi izvori svetla moraju imati UV filter, koji može biti ugrađen u samu sijalicu ili na izlazni otvor reflektora.

Svetlosni uređaji s diskontinuiranim svetlosnim tokom - fleš rasveta

Značajno mesto u savremenoj studijskoj rasveti zauzimaju svetlosni uređaji s diskontinuiranim svetlosnim tokom koji u trenutku ekspozicije emituju svetlo (blesak) visokog intenziteta. Svetlosni učinak rezultat je kratkotrajnog pražnjenja elektriciteta u inernom gasu, a kreće se u granicama od 30 do 60 lm/W. Izvor svetla (sijalica) emituje svetlo zonskog spektra koje je maksimalno prilagođeno fotografskim zahtevima. Uporedna temperatura hromatičnosti kreće se od 5.000° do 6.000°K, a vreme emitovanja svetlosnog toka veoma je kratko - od 1/500 do 1/2.000 delova sekunde. Ovi svetlosni uređaji opremljeni su halogenim pilot sijalicama manje snage (75 do 650 W), koje zrače kontinuiran svetlosni tok i služe samo kao modelirajuće osvetljenje pri podešavanju odgovarajuće svetlosne konstrukcije, dok se ekspoziranje materijala postiže svetlom koje emituje kratkotrajni blesak električnog pražnjenja. Većina ovih uređaja omogućava regulisanje jačine izlazne snage, a samim tim i svetlosnog toka, u velikom rasponu bez promene hromatičnosti (npr., Bowens Esprit od pune do 1/32 snage). Kontrola izlazne snage može da bude analogna ili digitalna - Bowens Esprit Digital DX. Prema konstrukciji, razlikujemo dva sistema rasvete: konceptijski stariju studijsku rasvetu gde se svi reflektori napajaju pomoću jednog generatora koji je priključen na mrežu sa standardnim naponom, i modernu "monoblok" rasvetu kod koje je svaki reflektor samostalna kompaktna jedinica sa sopstvenim napajanjem direktno iz mreže.

Fleš rasveta je skuplja od klasične rasvete, ali

Monoblok fleš rasveta: Bowens Esprit 1000 Ws

u eksploataciji je znatno jeftinija - potrošnja električne energije svedena je na minimum, maksimalna snaga troši se samo u trenutku ekspozicije, dok klasična rasveta električnu energiju troši konstantno, kako pri napeštanju svetla, tako i tokom ekspozicije.

Sijalice Silvania: gore levo - halogene sijalice, dole desno - sijalice s električnim pražnjenjem

Tipovi sijalica

Klasične fotografske sijalice imaju balon od mekog stakla, okruglog ili valjkastog oblika, grlo je najčešće tipa E 27 (s navojem) ili s klemama. Veličina, forma balona i položaj vlakna u odnosu na optički sistem zadovoljavaju pre svega kod uređaja jednostavne konstrukcije - flood i soft reflektora. Nedostaci: relativno mala stabilnost temperature hromatičnosti svetla i svetlosnog učinka u zavisnosti od vremena upotrebe (već posle 75 sati počinju da crne zbog isparavanja vol-frama i taloženja na zidovima sijalice), a otpornost vlakana na potrese je mala. Prednosti: relativno mala cena, širok asortiman. Vek trajanja: 100 do 200 sati pri temperaturi hromatičnosti od 3.000°K, sa povećanjem kelvinaže na 3.200° - 3.400°K životnost naglo opada na 10 do 5 sati. Halogene sijalice, odnosno sijalice s halogen - volframskim ciklusom za regeneraciju, proizvode se od tvrdog silikatnog stakla i priključuju se najčešće pomoću klem.

Halogeni (jod, brom, fluor) ciklus regeneracije onemogućava isparavanje volframa iz vlakna sijalice i samim tim sprečava njegovo taloženje na zidovima sijalice. Raznovrsnog su oblika u zavisnosti od namene, a primenljive su na sve tipove reflektora. Napon napajanja kreće se od 6 V do 240 V i naviše, snaga od 10 W do 20 kW, opseg temperature hromatičnosti od 2.900K do 3.400K, vek trajanja je u direktnoj zavisnosti od svetlosnog učinka, a kreće se od 30 h do 3.000 h. Sijalice s linearnim vlaknom imaju suženu primenu - ne mogu se koristiti u reflektorima s optičkom sastavom, dok sijalice s plošnim ili kratkim spiralnim vlaknom imaju univerzalnu upotrebu. Nedostaci: veća cena, opasnost od eksplozije pri kraju veka trajanja sijalice. Prednosti: veći i konstantniji svetlosni učinak, duži vek trajanja.

Težnja ka poboljšanju tehničko ekonomskih parametara izvora svetla navela je konstruktore da prilagode fotografski "nepodobne" zonske izvore svetla za potrebe snimanja. U suštini, reč je o staklenoj cevčici različitog oblika i veličine, sa zavarenim elektro-

dama, ispunjenom inertnim plinom pod određenim pritiskom, u većini slučajeva s primesama para žive, natrijuma, kadmijuma i drugih metala ili njihovih halogenida. Vrsta plina, pritisak i ponekad naneseni luminifori na zid sijalice direktno određuju spektralni sastav svetla. Treba napomenuti da ni kod jednog tipa sijalica s električnim pražnjenjem nije bilo moguće postići potpuno neprekidno spektralni sastav svetla. Do sada je postignuta određena ravnoteža u spektralnom sastavu i veća gustina pojedinih linija ili pojasa spektra. Elektrode u sijalici imaju funkciju anode i katode, a između njih dolazi, pod određenim naponom, do kontinuiranog ili jednokratnog pražnjenja u zavisnosti od toga dali su sijalice namenjene klasičnoj ili fleš rasveti. Prednosti su: veliki svetlosni učinak (čak 200 lm/W), dug vek trajanja, minimalno održavanje, relativno stabilan svetlosni tok i male promene zbog starenja. Nedostaci: neophodnost posebnog napajanja (generator, stabilizator i sl.), nepotpun zonski spektar, kod nekih tipova potrebno je duže vreme zagrevanja da bi se postigla radna temperatura, a postoji i nemogućnost ponovnog uključivanja dok se sijalice ne ohlade. Temperatura hromatičnosti kreće se od 5.000° do 6.000°K, kod luminiscentnih izvora od 3.200° do 6.700°K.

mr Ivana Brezovac

Elementi dizajna - balans

Do sada smo se upoznali sa svim estetskim elementima dvodimenzionalne slike, koji su, jednostavno rečeno, vizuelni rečnik neophodan za komunikaciju putem bilo koje vrste vizuelnog izražavanja. Taj vizuelni rečnik podsvesno je bio izgrađen još pre nego što smo bili sposobni da imenujemo ono što vidimo. Reč podsvesno u ovom kontekstu jeste ključna jer određuje samu suštinu našeg odnosa prema njemu. Samim tim što je izgrađen podsvesno, uzimamo ga zdravo za gotovo, kao i naš sopstveni jezik za koji često zaboravljamo da smo ga, ipak, nekad davno morali naučiti. Od toga kako smo ga naučili zavisi i naš način izražavanja, koji otkriva i naš stepen obrazovanja i nivoa svesti. Kod vizuelnih elemenata stvari stoje malo drugačije. Ne možemo da naučimo više ili manje, bolje ili lošije jer svako od nas na sličan način vidi i oblik i formu, teksturu i liniju itd. U prvim godinama života razvoju vizuelne spoznaje doprinosi u izuzetnoj meri i čulo dodira kao, na primer, kod teksture, forme i linije gde nam dodir omogućava

da ih lakše svrstamo u određene kategorije i lakše razlikujemo. U tom spoznavanju, opet, veliku ulogu ima podsvest. Kao i kod vizuelne percepcije, asocijacija često ima krucijalnu ulogu. Hrapavi i grubo materijali, oštre ivice izazvaće kod nas osećaj nelagodnosti, bola, straha itd., dok će mekani, glatki, topli materijali obliha ivica i fine izrade izazvati osećaj zadovoljstva. Sva ta taktična iskustva infantilnog perioda odrastanja utiče u kreativnom radu. Vizuelni elementi svuda su oko nas, postoje mimo naše volje i ne možemo ih eliminisati. Gledano na ovaj način, neko može da se zapita zašto smo toliko prostora i vremena posvetili tim "prirodno podrazumevajucim" stvarima?! Da bismo nešto mogli da koristimo, nije dovoljno da znamo da postoji i kako izgleda, već kako funkcioniše, kako se njime upravlja i kako da ga kontrolišemo. Upoznajuci sve njegove karakteristike, mogućnosti, razlike i efekte, ono postaje moćno oružje u vašim rukama. Za nas, fotografe, to su vizuelni elementi ili abeceda vizuelnog jezika. Da bismo mogli da ispričamo priču (pošto sad vladamo jezikom), sve te elemente moramo da organizujemo i svedemo u red koji će im doneti tačno onakvo značenje kakvo smo želeli. Bitno je istaći da to značenje mora biti čitljivo i nama autorima i gledaocima da bi se ispunila osnovna težnja fotografije, a to je komunikacija. U istom smislu, kao što smo naglasili značaj estetskih elemenata za verno "čitanje" fotografije, pravilna i svesna organizacija omogućuje čitanje na mnogo višem nivou, gde nije presudna samo vizuelna percepcija već i sam smisao fotografije.

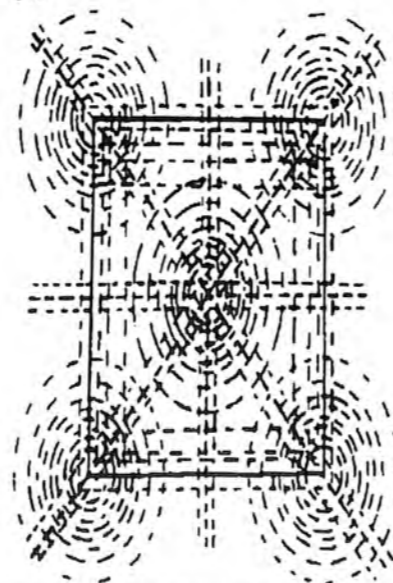
Ova svesna organizacija ili svesna manipulacija njima definiše se kao DIZAJN. Uz pomoć dizajna dajemo gledaocu mogućnost orijentacije u granicama ravni dvodimenzionalne slike. Osnovni sistem naše vizuelne percepcije definisali su geštalt psiholozi u zakonu Pragnanz i objasnili da je težnja ljudskog uma da pojednostavi svaku vizuelnu informaciju da bismo pronašli smisao vizuelnog haosa kojem smo stalno izloženi. Ta težnja potiče još iz infantilnog doba razvoja kao posledica psihološkog mehanizma odbrane pred ogromnom količinom informacija. Dizajn služi da usmerava, akcentira, postavlja i definiše ulogu svih elemenata. On u najvećoj meri određuje međusobni odnos vizuelnih elemenata jer nijedan objekat ili ideju ne možemo posmatrati izolovano, već kao deo celine fotografije. Ti odnosi podeljeni su u pet kategorija: balans, dominacija, proporcija, perspektiva i ritam.

Balans

Vizuelni balans jeste primarni aspekt koji tražimo u fotografiji. Za razliku od fizičkog balansa, koji se postiže dvema silama jednake snage koje su suprotstavljene jedna drugoj u suprotnim smerovima, vizuelni balans nastaje međuodnosom različito usmerenih tenzija (akcenata).

U knjizi "Umetnost i vizuelna percepcija: Psihologija kreativnog oka" Rudolf Arnhajm istražio je psihološke zakone naše vizuelne percepcije na osnovu kojih nalazimo da je nešto izbalansirano ili ne. Iako su svi ovi zakoni isključivo psihološke prirode (tj. funkcionišu na podsvesnom nivou) i svako od nas ima jedinstvenu originalnu percepciju, ne treba ih zanemariti jer su na neki način uslov za dobru komunikaciju.

Balans uglavnom povezujemo sa stabilnošću i po Rudolfu Arnhajmu stabilnost postižemo unutar granica strukturalnog skeleta kvadrata ili pravougaonika (najčešći format fotografije).

Šema strukturalnog skeleta ravni slike po Rudolfu Arnhajmu s naglašenim centralnim vertikalama, horizontalama i dijagonalama

Na prikazu skeleta možemo uočiti da sve što se nalazi u oblasti centra, zatim po vertikalama, horizontalama i dijagonalama prihvatice kao izbalansirano. Pokušajte da zamislite i sačuvate sliku skeleta kao nevidljivu i podsvesnu pozadinu svake vaše fotografije, nešto kao šemu šahovske table po kojoj ćete razmeštati figure. Kao i u kvalitetnoj šahovskoj partiji, tenzija između protivnika je jaka, ali izbalansirana i to čini meč zanimljivim i uzbudljivim. Najčešće neko ipak pobjedi ali dešava se i remi kada su snage potpuno ujednačene. Ovu metaforu prebacite u sferu odnosa vaše fotografije prema gledaocu i upotrebite je u zavisnosti od toga kakav rezultat želite da postignete.

Statična krstasta osnova kompozicije "razbijena" je dvema svetlim površinama u odnosu 2/3 prema 1/3, koje se isto tako odnose prema ukupnim tamnim površinama. Beli golub u pokretu jeste kontrapunkt crnom i postavljen je na dijagonalni zamišljenog skeleta

Naravno da svako pravilo ima svoj izuzetak! Ako želite, možete namerno da disbalansirate vašu fotografiju. Obratite pažnju na reč **namerno** jer ona pokazuje da svaka vaša namera mora biti jasna i očigledna, pa čak i onda kada želite da napravite haos. Ako želite da dezorijentirate gledaoca, da mu privučete pažnju, recimo neizbalansiranim kompozicijom, direktno utičete na njegovu već izgrađenu vizuelnu percepciju, koja će svaki pokušaj promene, ako nije savršeno jasno zašto je tu, pročitati kao pogrešan ili loš.

Svima je sigurno poznat krivi Toranj u Pizi. Cela fascinacija u vezi s njim leži u njegovoj nakrivljenosti od osamdestak stepeni. Naše znanje govori da sve građevine moraju biti u odnosu na tlo pod uglom od 90 stepeni ili će pasti zbog svima poznatog zakona gravitacije! Ali, Toranj u Pizi ne izgleda kao da pada zbog tog fizičkog zakona, već zbog našeg vizuelnog iskustva koje nas je naučilo da sve građevine stoje pod uglom od 90 stepeni! Toranj u Pizi toliko je očigledno i svesno nakrivljen, da mi i ne pokušavamo da ga ispravimo (u svojim mislima), već se divimo tom neobičnom prizoru.

Čuveni skulptor sredine 20. veka Aleksandar Kalder (Alexandar Calder) na sličan način pristupio je svojim kinetičkim konstrukcijama, koje i pored svoje veličine izgledaju neverovatno lake i dinamične, kao da lebde u vazduhu. Nasuprot tome što smo navikli da skulpture "počinju" od zemlje, Kalderove skulpture omogućavaju da se poigramo sa sopstvenom percepcijom i uživamo u jednom novom vizuelnom doživljaju. Ne samo što ne počinju od zemlje već se i pomeraju na vetru ili kada ih dodirnemo, rečju postaju interaktivne i nagone nas da učestvujemo u njihovom konačnom ostvarenju, onakvom kako mi želimo!

Pokušajte da prihvatite dizajn kao igru s dosta određenih pravila, ali i bezbroj mogućnosti, koja će vam omogućiti ulazak u svet fotografije.

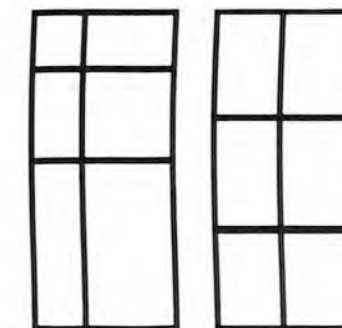
Međusobni odnos objekata

Primarni doživljaj vizuelnog balansa možemo definisati kao osećaj **ravnoteže** gledalaca, nastao kao posledica prostornog odnosa objekata unutar kompozicije. Podsvesno korišćenje strukturalnog skeleta za postavljanje objekata po ravni slike skoro je siguran način da to i postignemo. Kada uključujete dva ili više objekata u fotografiju, ne zaboravite da oni skoro uvek funkcionišu kao grupa, naročito dva objekta u neposrednoj blizini čitaćemo kao jedan. Zamislite par kako se igraju u parku itd. Uvek izgledaju kao "jedno" i zato je važno da ih posmatrate kao celinu.

Ova primena česta je u pozorišnoj fotografiji. *Plavetnilo neba, Novi Sad, 1998.* Dobro izbalansiran odnos komplementarnih boja i kompozicionih celina (na osnovi trećina) ublažava moguću konfuziju nastalu iz spletnosti više planova

grafiji gde nije važan balans samo zbog vizuelnog efekta već služi i da naglasi i utvrdi određeni **međusobni odnos** između dva aktera. Data situacija nije uvek idealna, i tada moramo da je "dorađujemo" da bismo postigli željeni efekat. Na primer, da bismo izbalansirali manju figuru, ali izuzetno svetlu, s većom figurom srednjeg tonaliteta dovoljno je da je postavimo ispred veće tamne pozadine koja će ublažiti njenu svetloću i veličinom se približiti drugoj figuri. Naravno da kod pozorišne fotografije ne možemo da postavljamo glumce i rekvizite kako nama odgovara ali to znači da mi moramo pronaći dobar ugao snimanja i sačekati da se figure "postave" na pravo mesto.

Levo: primer dobre izbalansiranosti odnosa polja u ravni slike, desno: primer nejasno definisane razlike u veličini polja, dovodi do disbalansiranosti

Ovo namerno ističem da bih skrenula pažnju na to da se ne treba voditi datom situacijom i prihvatiti je kao definitivnu jer je takav pristup često razlog izgovorima zašto nismo postigli baš to što smo hteli ili zašto naša fotografija nije baš uspela. Svesno korišćenje znanja, iskustva i angažovanosti dovodi do tačnih rezultata. Nemojte da vas

uplaši ovaj matematički pristup koji je i osnova Arnhajmove teorije balansa u kojoj kompozicija dostiže svoj balans kada su svi vizuelni elementi - oblik, linija, svetlo, pravac i prostor u harmoniji i raspoređeni na takav način da svi zajedno čine celinu gde svaki deo slike ima svoj kontrapunkt ili nešto se odnosi ka njemu. Još jednom smo upotreбили matematiku da bismo objasnili simetričnu korelaciju elemenata ilustrovanu na crtežu. U sledećem broju razmotrićemo šta sve utiče na vizuelni balans i u kojoj meri ga to određuje.

Fotografije Ivana Brezovac

Makrofotografija II

Fotografisanje prirode može biti jedna od najljepših stvari koju čovek radi uopšte i u isto vreme jedna od poražavajućih.

Mnogo puta sam se na terenu pitao šta uopšte radim tu, daleko od civilizacije, povijen pod težinom ranca i opreme. Ali uveče, kraj logorske vatre, sedeo bih dugo, srećan što sam uspeo da snimim nešto što do tada nisam snimio ni ja, niti neko drugi. Objekti, ili je možda bolje reći subjekti, koje snimam jesu mala stvorenja. U taj svet retko ko zalazi, retko ko spusti svoj pogled na nivo zemlje gde se kriju priče koje jedva čekaju da budu ispričane drugima

U prošlom broju pomenuli smo skoro sve vrste opreme koju je moguće koristiti. Neke od najljepših fotografija snimio sam tako, ali sada kada je fotografisanje malih stvorenja jedna od najznačajnijih stvari u mom životu, radim s opremom koja je specijalno namenjena baš takvim snimanjima. Glavni razlog za takav način rada je stebrzina. Nemojte misliti kako je to neka specijalna i nedostupna oprema. Koristim jednostavno aparat, motor, 100 mm makroobjektiv (ponekad i kombinaciju 75-200 mm zum objektiv i međuprstenova - obično za opasne ili izuzetno plašljive životinje) i TTL fleš na kablu. Ovo omogućava veliku brzinu prilaza životinjama, što je izuzetno važno jer se, na primer, pojedini leptiri neće uplašiti zato što ste im prišli, ali neće vam ostaviti ni puno vremena za razmišljanje i nameštanje jer svakih par sekundi prelaze na drugi cvet. Izbor kamere veoma je važan jer neophodnu brzinu u radu nećete postići aparatom koji ne "leži" u ruci.

Leptir plavac - Makroobjektiv 100 mm, film Ektachrome 100, blenda 16, ekspozicija 125

Idealan aparat ima sledeće karakteristike:
- metalni zatvarač sa sinhronizacijom od najmanje 1/125;

- izmenljivu ploču za fokusiranje (ona osnovna nije podesna za rad objektivima većih žižnih daljina jer se centralni deo vidi u tražilu kao tamno područje).
- dugme za kontrolu dubinske oštine koje je neophodno za ozbiljan rad jer provećom granica dubinske oštine kontrolirate fokusiranje;

- TTL merenje, po mogućstvu sa TTL flešmetrom.

Insekti predstavljaju beskrajno veliko i neistraženo područje snimanja. Ako kaže-

mo da samo grupa surlaša (*Curculionidae*) ima više od 50 000 vrsta, i tim brojem nadmašuje zajedno broj vrsta svih vodozemaca i gmizavaca, riba, ptica i sisara, jasno je koliko je veliki broj insekata. Njihova prilagodljivost, zanimljiv način života, bizarni oblici i boje, a posebno činjenica da se često događa da snimate nešto što do tada niko nije uspeo, stavljaju ih na prvo mesto po interesovanju *wildlife* fotografa uopšte.

Što se tiče tehnike snimanja, da biste postigli potrebnu brzinu rada, morate se naviknuti da radite držeći aparat u jednoj, a fleš u drugoj ruci. Sve one situacije koje

Muva lebdilica uleće u cvet maka - Rodenstock Rodagon 105 mm objektiv okrenut naopako, meh, blenda 11, TTL blic, film Fujicolor 100 Asa

Leptir kupusar na cvetu zvezdana - makroobjektiv 100 mm, blenda 11, TTL blic na kablu, korigovano -1, film Fujichrome 100 ASA.

su izuzetno zanimljive traju kratko i ne ostavljaju vam vremena za nameštanje i upotrebu stativa.

Već na samom početku rečeno je da se životinje snimaju na terenu, u prirodi.

Postoje i oni koji će reći da se savršeno oštre slike mogu snimiti samo u studijskim uslovima. Nadam se da će ovde prikazane fotografije razbiti tu iluziju jer sam i sam na početku koristio taj način: išao na teren, sakupljao životinje, dovlačio ih kući, i onda mukotrpno, a često i bezuspešno, pokušavao da ih namestim onako kako su one stajale u prirodi. Uplašene dodirivanjem bile su svuda, osim tamo gde sam ja hteo. Neki od fotografa koriste i metode pothlavlivanja i opijanja, ali insekt opijen ili rashlađen dovoljno da se ne pomera izgleda baš onako kako ne treba - kao polumrtva buba. Proveo sam sate trošeći gomile beskorisnu gomilu slajdova. Onda sam

Stršljen u gnezdu - 100 mm macro objektiv, blenda 11, TTL blic na kablu, Fujichrome 100.

zaboravio "korisni" savet i otišao u prirodu da naučim fotografisanje životinja. I nikada se nisam okrenuo...

Životinje snimajte tamo gde žive: scena je postavljena, glumci su već u akciji, a poštujući nekoliko pravila može im se prići jako blizu. Odlaskom u prirodu možete u trenu snimiti fotografiju za koju biste u studijskim uslovima bezuspešno trošili silno vreme i nerve. Izuzetno je važna lakoća kojom se na terenu snimaju kompleksni odnosi između žive i nežive prirode, a i između životinja međusobno.

Milan Živković

Predator i plena, stenica proždire gusenicu - makroobjektiv 100 mm s ekstenzijom, blenda 11, blic na TTL kablu, film Fujichrome 100 ASA

Dobar primer jeste snimanje tritona (jedinih stvorenja koja sam fotografisao u veštačkim uslovima jer ih je u mutnoj vodi gde žive nemoguće snimiti, iako sam to pokušavao Nikonosom). Bila su mi potrebna četiri sata da mužjaka i ženku "ubedim" da se slikaju zajedno.

Tehnika prilaska životinji koju ste uočili i želite da je snimate različita je kod različitih vrsta, ali ono osnovno jeste da razmeru snimanja (jačina predleće ili debljina

međuprstenova) namestite pre nego što ste počeli da se približavate.

Počelnici obično ustanove da su doneli pogrešnu odluku, pa je objekat ili previše mali ili je povećan, pa izlazi van formata slike. Da biste se na terenu snašli, vežbajte kod kuće s predmetima različite veličine!

Ukoliko možete odmah, procenite i namestite blendu koju ćete upotrebiti obavite i sve potrebne korekcije. Obavezno ponesite i rezervnu predleću ili još jedan među-

List poponca s bojama jeseni - objektiv 58 mm na međuprstenovima, blenda 11, blic na TTL kablu, film Fujichrome 100 ASA

prsten jer ako ustanovite grešku pri izboru, verovatno ćete imati realnu šansu da razmeru ispravite, čak i kada ste sasvim blizu objekta snimanja.

Tehnika prilaska jeste stvar iskustva. Krećite se polako, izbegavajući nagle pokrete. Koncentrišite se na ono što radite i uvek razmišljajte o tome gde su vam noge i šta u tom trenutku radite rukama. Precizna kontrola mišića takođe je neophodna, i ponekad zahteva i fizičku pripremljenost, pogotovu kada se treba sasvim polako spustiti na kolena ispred objekta. Zadovoljavanje jednog od osnovnih nagona - potrebe za hranom insekte i druge životinje čini manje opreznim i tada ih je najlakše snimiti. Srećna okolnost jeste da insekti skoro i ne reaguju na blesak fleša, ali budite pažljivi kada premotavate film. Pokret palca napred skoro uvek tumači se kao agresija, zato je dobro koristiti motor za premotavanje filma.

Kamuflažno oblačenje u većini slučajeva nema nikakvog efekta. Korisno je da ako imate hromiran aparat, pokušate da sakrijete bleštanje ili bar pripazite na to da vam se svetlo ne odbija od njega u pravcu životinje.

Snimanje na terenu zahteva stalnu koncentraciju i posao je za "solistu" jer najbolje snimke sigurno nećete snimiti ako ste na teren povelili društvo. Čak i najbolji čovekov prijatelj - pas jeste na terenu neprijatelj jer će radoznalo zabiti njušku baš

Predator i plen - pauk koji lovi iz zasede, sa ulovljenom pčelom - makroobjektiv 100 mm, blenda 11, TTL blic na kablu

Ako imate baštu, to je pravo mesto za prve snimke. Kasnije, insekte ćete nalaziti svuda gde odete: na poljima, ivicama šuma, u šumama, na kamenjaru, kraj vode, pod vodom... Najviše insekata možete naći nakon perioda hladnog vremena, prvog toplog dana kada će oni biti prinuđeni da izađu i da se nahrane. Isto tako, puno insekata na jednom mestu naći ćete kraj potoka za vreme suše jer tada su tu koncentrisane i voda i zelene biljke. Različite su tehnike koje koriste insekti da bi preživeli. Jedna od tih tehnika jeste i kamuflaža. Zelena buba na zelenom listu teže se uočava nego crvena; skakavci obično imaju pruge na telu da bi se što bolje uklopili u okolinu; prelepi leptiri obično s donje strane imaju kamuflažne boje koje podsećaju na suve listove. Kamuflirane insekte treba snimati in situ jer ako nisu na originalnoj podlozi, onda se ne vidi način na koji se štite. Ako je to moguće, snimite ih raspoloživim svetlom, bez fleša, da biste zadržali prirodnu igru svetla i senki. Ako ste prinuđeni da upotrebite fleš, usmerite svetlo tako da izbegnete ja senke i zadržite postojeću atmosferu.

Nosorožac - redak insekt tvrdokrilac snimljen 100 mm makroobjektivom, TTL blic na kablu, blenda 11, film Ektar 25

Predator i plen, osa potajnica s umrtvljenim skakavcem: zum objektiv 70-210 mm na međuprstenovima, blenda 11, TTL blic na kablu, film Fujichrome 100 ASA

u trenu kada treba da pritisnete okidač. Izbor tačke snimanja određuje objekat, na primer, leptiri i vilini konjci raširenih krila obično se snimaju odozgo, ali ako želite da pokažete krupne oči vilinog konjca

ili dug jezik leptira koji se hrani na cvetu, moraćete da pridete frontalno. Pokušajte da na snimcima pokažete anatomiju i ponašanje insekata i izbegavajte serije monotonihih slika snimljenih iz istog ugla.

U sledećem broju nastavljamo s pričom o pronalaženju i prilasku životinjama, posebno vodozemcima i gmizavcima.

Fotografije: Milan Živković

BOWENS

INTERNATIONAL

BOWENS set: ESPRIT 250/250/250

3 kom. Rasvetna tela 250 + torba
3 kom. Stativa za svetlo + torba
2 kom. Kišobrana (srebrni + beli)
3 kom. Lampa
3 kom. Strujna i sinhro kabla
2 kom. Reflektora
1 kom. Softbox 60 + torba
vp. cena 108.810 din

BOWENS set: ESPRIT 500/500/500

3 kom. Rasvetna tela 500 + torba
3 kom. Stativa za svetlo + torba
2 kom. Kišobrana (srebrni + beli)
3 kom. Lampa
3 kom. Strujna i sinhro kabla
2 kom. Reflektora
1 kom. Softbox 100 + torba
vp. cena 116.250 din

REFOTB

Uvoznik i distributer
Pčinska 17, 11000 Beograd
tel: 011 456 151,
fax: 011 446 0234,
email: refotb@eunet.yu

© Marcus Jans

© Daniel Stier

Novafrancuskamodna fotografija

© Emmanuelle Mafille

Povodom tradicionalnog Beogradskog Fashion Week-a održanog u maju, Francuski kulturni centar u Knez Mihailovoj organizovao je dve izložbe modne fotografije. Prva izložba predstavila je novu generaciju mladih francuskih fotografa koji su prikazali neobičan pogled na savremenu modnu fotografiju i modu uopšte. Ova izložba organizovana je pod pokroviteljstvom Francuske asocijacije za umetničke aktivnosti (Association Français d'Action Artistique). Izuzetno dobro opremljene fotografije približile su našoj publici svetske standarde prezentacije i izlaganja fotografije. Druga izložba predstavila je radove naših fotografa, srednje i mlađe generacije, inače redovnih saradnika modne agencije Click, koja je jedan od organizatora Fashion Week-a. Obe izložbe zamišljene su kao podrška Fashion Week-u i podrška Francuskog kulturnog centra jugoslovenskoj modnoj i umetničkoj sceni. Kao ilustraciju novim pristupima i shvatanjima modne fotografije objavljujemo tekst iz kataloga Frank Perrin-a koji je pratio izložbu nove francuske modne fotografije.

Zahvaljujemo se Francuskom kulturnom centru na saradnji i materijalu koji nam je prosledio i koji je omogućio realizaciju ovog priloga.

A A A Association Français d'Action Artistique

Nikada do sada modna fotografija nije tako značajano uticala na kulturu, društvo i umetnost. Mnoge izložbe modne fotografije, nekada smatrane drugostepenim, danas dobijaju na važnosti i modna fotografija svojom slobodom izražavanja i pomeranjem granica između različitih fotografskih žanrova postaje model i uzor za sve sfere fotografije. Ove fotografije predstavljaju potpunu emancipaciju u skladu s fragmentarnom suštinom našeg vremena.

Rođenje nomadskog žanra

Istorija modne fotografije jeste hibridna, neprekidno se prilagođava. Ona konstantno prisvaja strane elemente u svoj vizuelni jezik. Na početku 20. veka piktorijalizam imao je najveći uticaj na modnu fotografiju. Baron Meyer i Edward Steichen preneli su fotografiju u dvodimenzionalni svet slikarstva i dekoracije gde je avangarda svojom geometrijom dala podstrek kreiranju nove modne fotografije.

© Marcus Jans

Optičke manipulacije Maurice Tabarda i Francois Kollara i skulpturalne kompozicije odeće Man Raya kreirale su novi modni svet. On je u suštini geometrijski, skulpturalan. Od kolor razglednica prelazimo do aranžirane modne fotografije, od vizuelnog prelazimo više ka skulpturalnom iskustvu. Avangarda je dala modi novu dimenziju. Njen uticaj bio je najjači tokom pedesetih tih godina kroz rad Cecil Beatona i Georges Platt Lynesa, koji su se koncentrisali na odeću i manekene kreirajući prelepe holivudske statue stila i glamura. Formalna trilogija ličnosti, dekora i odeće, čini se, bila je vrhunac vizuelnog klasicizma.

U kasnijoj istoriji pristup modnoj fotografiji baziraće se na dekonstrukciji te trilogije. Savremena fotografija primeniće progresivno napuštanje te ideje.

Novi talas

Pod uticajem Martina Munkacsia i njegove fascinacije sportom rođena je nova škola dokumentarne fotografije. Kao rezultat, moda će odbaciti jedan od njenih fundamentalnih postulata - dekor, da bi otkrila ulicu i pokret! "Ulični naturalizam" Richard Avedona, Frank Horvata i William Kleina predstavice novu modnu scenu. Ona ce biti

preteća celokupnoj uličnoj kulturi. Moda prekida s dekorom, postaje haotičnija i urbanija. Ogroman je dug fotografiji Larry Clarka i Nan Goldina. Modna fotografija postala je kolektivni dokument, kao i svaki drugi. Ulica, sport i filmovi postali su osnova za novi modni izraz. Lude šesdesete i "lepršava" Londonska scena postavice svet mode naglavačke. Antonionijev film "Blow-up" (Uvećanje) iz 1966. godine pretvoriće modu u kodeks vizije i života. To je priča o fotografiji čiji subjekat (tema) nedostaje - parabola za sliku čija snaga leži u odsutnosti glavnog aktera - subjekta.

Nasledene slike

Kao što je Barthes rekao 1967. godine, modna fotografija predstavlja "udaljavanje od nje same, od svog jedinstvenog rečnika". Govori o svemu, osim o samoj sebi. Angažovana u pokušaju da predstavi svet oko sebe, van svoje sopstvene realnosti, ovaj proces dostiže svoj maksimum u modnom svetu danas. U tom pokušaju ona definiše svoj status ikone.

Moda je prostor otvoren ka svetu koji je dostigao svoju nezavisnost u krugu svojih sopstvenih pravila. Ustanovila je svoj specifičan dokument na istom nivou, kao i svaki drugi kreativni

© Christian Lesemann

izraz. Modna fotografija mnogo je više od puke refleksije modne industrije i klišeja. Progresivno je nametnula sebe kao polje bogato kreativnom slobodom. Ona nije samo primenjena fotografija. Proizašla je iz konstantne promene i redefinisanja sopstvenih zakona i granica delovanja. Moda je svuda, u umetnosti, reklami, našoj svakodnevici i otvara sve vrste imaginarnih mogućnosti. Ona je kompleksna savremena paradigma na granici umetnosti. Modni fotografi su umetnici i tehničari. Oni nude jedinstvenu viziju sveta.

Multiplikacija

Drsko istražujući bez kraja samu sebe, pod mnoštvom uticaja, moda ispoljava kontinuirano obogaćenu kreativnost. Distancirajući se od klasičnog modela, postala je kulturni indeks za mnogo radikalniju, otvorenu oblast. U ovom distanciranju prikaz pejzaža postaje mnogo važniji od same odeće. Detalj postaje simbol kao i svaki drugi, postaje znak. Ovi mladi autori odbacili su

Skrivena generacija

Snaga modne fotografije leži u činjenici da ona nema realne osnove u vremenu globalne dezintegracije. Ona traga na površini da bi izrazila kompleksnost multiplikacije saznanja. Ona traga da bi zabeležila narastajući senzibilitet estetike. Višestruke slike reflektuju sukob našeg vremena i daju ključ razumevanju. U kreiranju znakova konstruisala je nesto poput Vorholovih akril platna iz šesdesetih godina, hibridnu atrakciju, planetarni skandal ikona. Moda nas oslobađa od zatvorene, samodovoljne slike. Ona ruši i odbacuje sve vizuelne konvencije. Ne prezentujući više samo usko polje interesovanja, moda je postala globalna ikona, koja nam omogućava dešifrovanje mnoštva znakova koji karakterišu našu epohu.

Novi dokument mode

Moda i vizija daju ritam i jednom društvu. Kao i muzika, predstavljaju jedan od izraza nesebično

© Morgane Le Gall

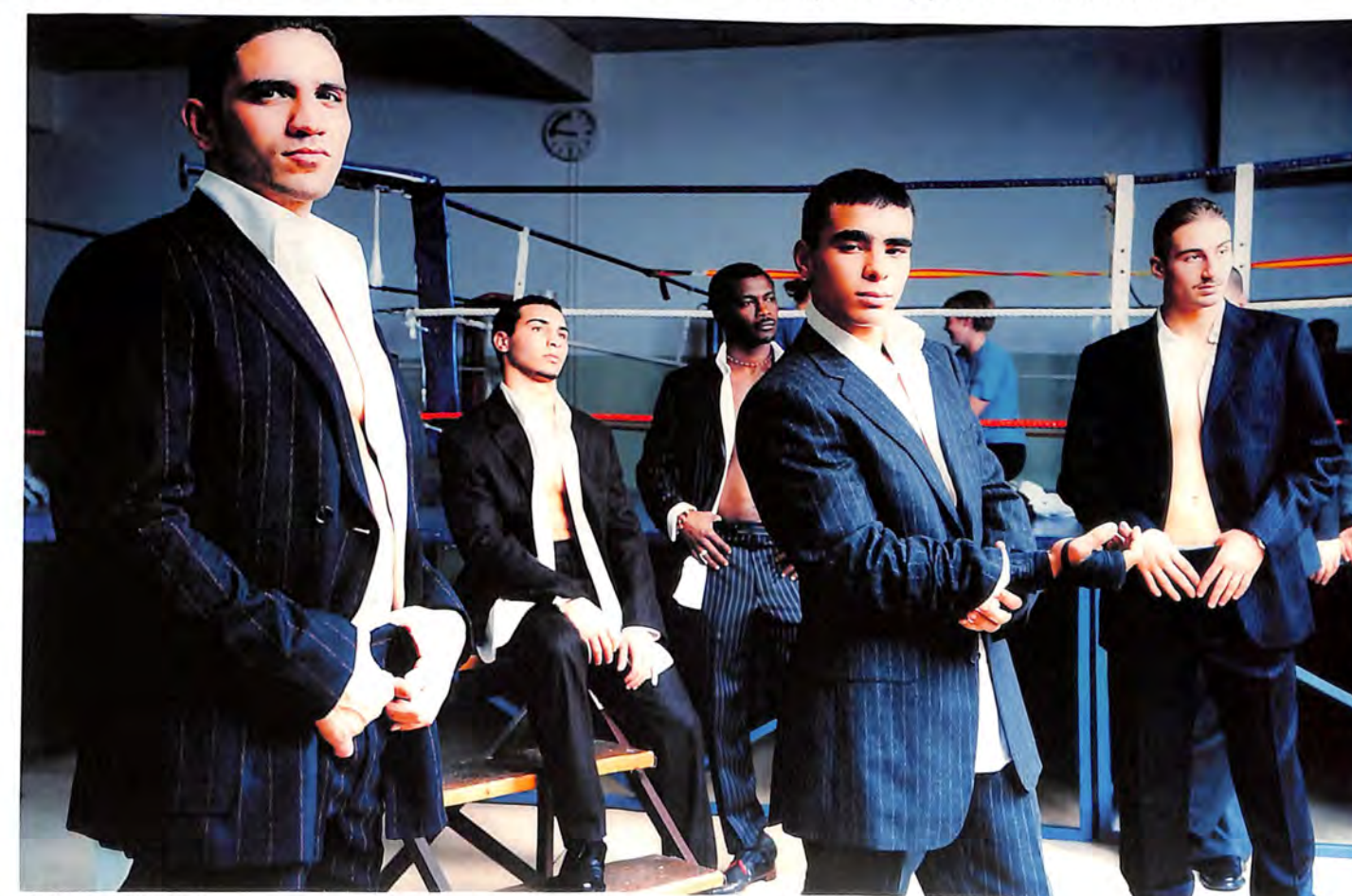
© Camille Vivier

© Morgane Le Gall

© Banu Cennetoglu

© Francois Rousseau

autonomiju žanra i prebacili je u arhitekturu (Daniel Stier, Marcus Jans), prirodu i pejzaž (Banu Cennetoglu), dizajn (Morgan Le Gall) i popularnu kulturu (Christian Lesemann, Francois Rousseau, Emmanuelle Mafille, Camille Vivier). Umetnost i moda, dva glavna kreativna stuba našeg vremena, postavili su platformu za nove dijaloge. Postoji kontinuirani tok između te dve oblasti, nešto kao mešavina ljubavi i mržnje. U ovoj komuni moda nije više geto, već živa paradigma naše kolektivne imaginacije.

prihvaćen širom sveta. Infiltrirajući sve kreativne discipline u sebe, stil je postao suština naše dinamične generacije. Posle svega, najteže je održati se na kreativnom vrhu, sledeći aktuelne trendove u nastojanju da se ostane slobodan. Modna fotografija jeste melem za savremeno društvo. Tautologija postojanja mode zbog mode je mrtva. Pred nama je konfrontirajuća moda, mnogo ratobornija, moda u atmosferi rastuće prividnosti.

Frank Perrin

Prevod i obrada Ivana Brezovac

Belgrade Fashion Week

Izložbu francuske nove modne fotografije smenila je izložba pod nazivom Belgrade Fashion Week 2002. U Francuskom kulturnom centru prikazani su radovi vodećih domaćih modnih fotografa poput Nebojše Babića, Tihomira Temeljkova, Aleksandra Kujučeva, Nenada Marjanovića, Džefa i Miše Obradovića.

© Nebojša Babić

© Nenad Marjanović

Nekada smatrana drugostepenom, modna fotografija bila je isključivo u službi ilustrovanja mode i modnih noviteta. Zapremala je naslovne strane modnih magazina i kataloga. Međutim, vremena se menjaju, a promene povlače sa sobom nova shvatanja. Fotografiju kao dokument stvarnosti i izvor fantastičnih likovnih predstava i vizija trebalo je iskoristiti na mnogo bolji način, osim pukog predstavljanja tekstila i modne industrije. Sve veći upliv svetskih trendova doveo je do toga da se domaća umetnička scena proteklih godina postepeno oslobađala nekih ustaljenih normi i pravila. Moda neprekidno istražuje i istraživaće sebe, sada to čini fotografija. Modna fotografija danas

predstavlja jedno polje bogato kreativnom slobodom. Prisutna svuda: na bilbordima, reklamama, spotovima, rečju u našoj svakodnevici. Polako stiče svoj značaj u kulturi, društvu i umetnosti. Kroz neprekidno eksperimentisanje, traganje modni fotografi današnjice po ugledu na svetske, pronalaze nove puteve estetskog senzibiliteta i vizuelnog izražavanja.

Crno - beli svet Nenada Marjanovića hrabro sledi i naginje novim tendencijama, istraživačkim poduhvatima. Balansira između realizma i nadrealizma. Aranžira scenu i kreira priču kojoj daje dubinu. Modu, svoje mistične, fatalne marionete, žive lutkice prenosi na

© Zoran Džerferdanić - Džef

© Miša Obradović

pariske ulice i krovove. Kroz potpunu čistotu i harmoniju nestaje suvoparna lepota zarad mašte, teatralne igre i situacije. Urađene uglavnom u studiju, fotografije Nebojše Babića nisu puko ilustrovanje ili prezentovanje mode, već kreiranje. Dok na nekim fotografijama kreativnost postiže jakim svetlom i belom, čistom pozadinom, koje su ujedno i neke od karakteristika njegovog rada, dotle su nam druge fotografije date kroz slagalice oblika i boja pri čemu svaki segment predstavlja celinu za sebe. Moda nam je nagoveštena skladom kompozicije, bogatstvom boja, zanimljivim detaljima. Kad stvara izvan studija, Babić modu radi u gradskom okruženju, postavljajući modele u neformalne poze, ispred kapije ili kuće.

Miša Obradović komponuje u jasnom i opipljivom prostoru. Smišljeno komponuje svoje scene. Akteri neformalnih poza i gestova okrenuti su prema gledaocu. Komuniciraju, kako međusobno, tako i s posmatračem.

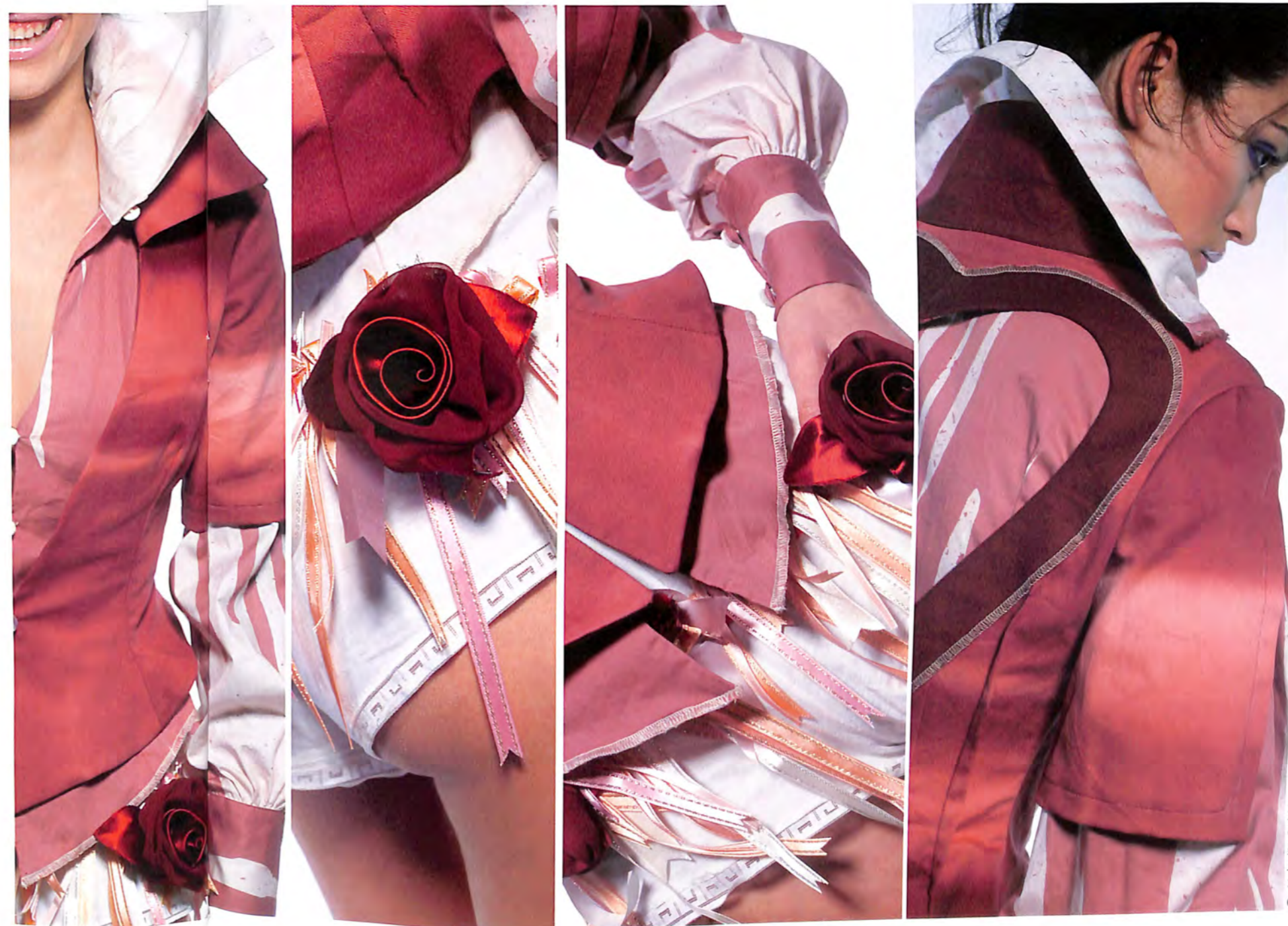
Neko drugo viđenje mode kroz spoj fotografije i digitalne tehnologije daju nam Aleksandar Kujučev i Džef. Kujučev ima svoju viziju modne fotografije. Modele fotografije u studiju, dok je mračni, pomalo apokaliptično izrežiran ambijent ili pozornica u koju ih smešta postignut kompjuterskom obradom. Beživotni modeli, hladnog držanja, staklenog pogleda i voštanog izgleda preneseni su iz realnog u nadrealni svet. Kroz mračnu, vanvremensku atmosferu stvorena je izvesna doza dramatičnosti.

Džef, kao i Aleksandar Kujučev, ima nadrealistički pristup modnoj fotografiji, ali na drugačiji način. Na njegovim fotografijama nema dramatičnosti. Ambijent u koji smešta modele putem nove tehnologije jeste priroda.

Tradicionalna modna fotografija zastupljena je kod Tihomira Temeljkov. Odbacivanjem eksperimentisanja i istraživanja, njegova fotografija svesno je lišena priče i situacije zarad realnog prezentovanja mode i stajlinga.

Težnja za stvaranjem, pre svega, zanimljive fotografije sve više je prisutna na domaćoj umetničkoj sceni. Fotografija baš kao i moda predstavlja kreativno polje. Kroz neprekidno istraživanje, redefinisavanje sopstvenih zakona i granica, ona ne zapostavlja modu, niti je stavlja u drugi plan.

Jelena Matić

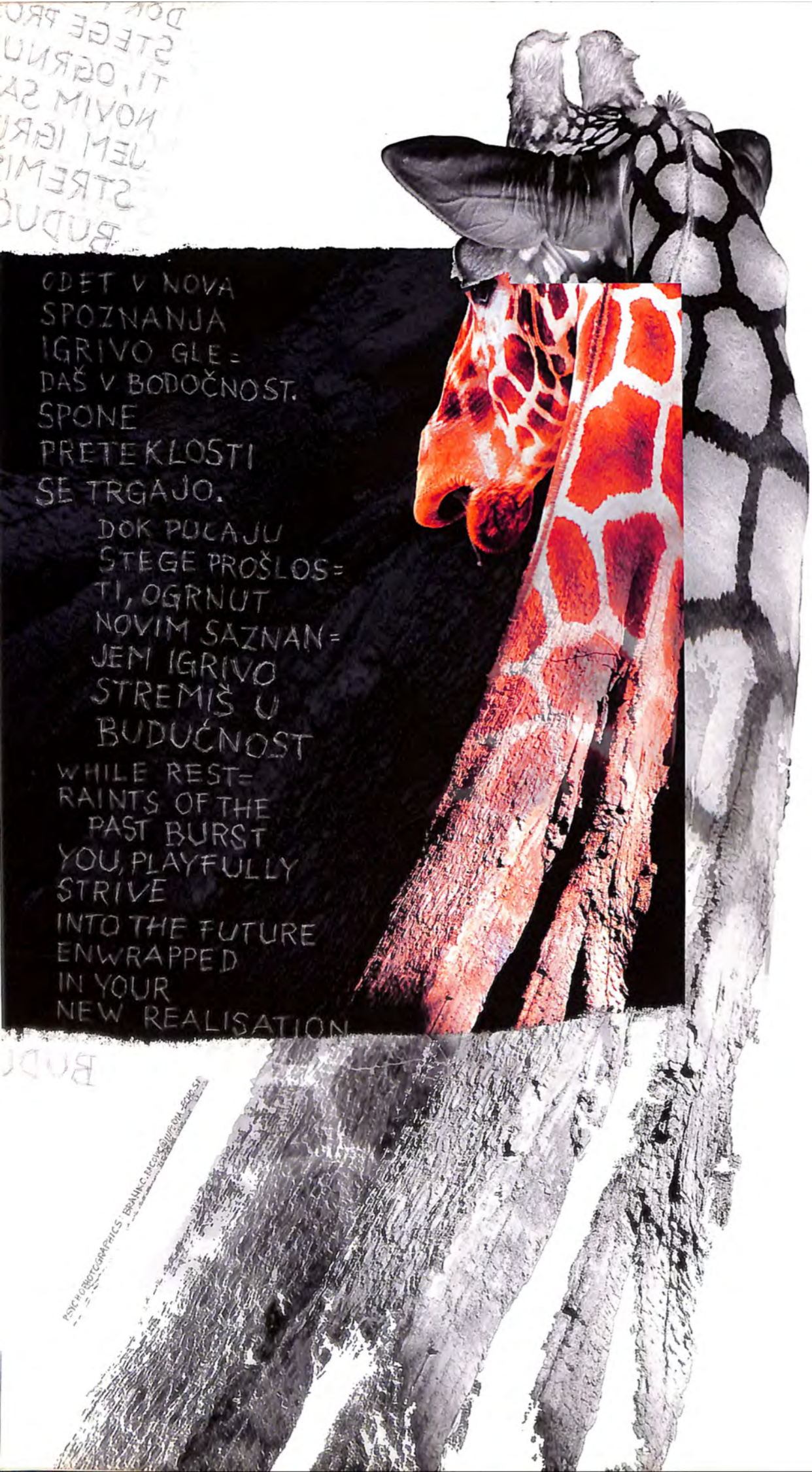
© Nebojša Babić

© Aleksandar Kujučev

© Tihomir Temeljkov

© Transformation-art, Branko Bačović

UMETNOST TRANSFORMACIJE

Fotografi

Psihofotografike Branka Bačovića

Proces moje pozitivne transformacije doživio sam snažno i sa zahvalnošću. Došao sam na ideju da ga nazovem imenom kroz koji sam ga shvatio. Tako sam moje grafike nazvao PSIHO FOTO GRAFIKE, odnosno oblikovanje života dušom, a ceo proces nazvali smo TRANSFORMACIJA, odnosno oblikovanje nove stvarnosti. Proces moje promene prihvatio je i podržalo moje okruženje. Na taj način došlo je do procesa transformacije na timskom nivou. Tako sam prihvatio sugestiju tima da taj model predstavljamo i drugima sa željom da bi, postepeno, i oni učestvovali u UMETNOSTI TRANSFORMACIJE svojih misli i osećanja, realnosti i života TRANSFORMATION-ART-a.

Prvi projekt saradnje u pokretu Transformation-art bila je knjiga pesama i grafika. Dejvid HOLLER, pesnik i MUZIČAR iz San Franciska napisao je pesme o sadržaju mojih grafika. I njegove i moje pesme prevedene su na četiri jezika: srpski i slovenački, engleski i nemački.

Jedan deo tiraža knjige odštampan je i s kalendarskim listovima na različitim umetničkim papirima firme EUROPAPIER, na kojima su štampane i grafike. Menadžeri centrale u Beču zainteresovali su se za saradnju u projektu. Njihov doprinos bili su umetnički papiri i distribucija preko 1.000 primeraka knjige u 12 zemalja. U isto vreme nastajale su i psihofotografike velikog formata na fotografskom papiru, u odličnoj rezoluciji, u produkciji firme FOTO TABOR iz Maribora, koje su prvi put predstavljene na uspešnoj izložbi u Ljubljani u decembru 2001, dok je beogradska publika imala priliku da ih vidi aprila 2002. u Domu kulture Studentski grad. U svom radu spojio sam dizajn, kojim se već deset godina bavim kao art direktor firme za integrirano komuniciranje INFORMA ECHO u Sloveniji, i pesnički izraz koji je još od detinjstva bio deo mog načina izražavanja.

Kao bivši član rok grupe Oktobar 1864 pozeleo sam da psihofotografike, psihološke poruke na grafikama i pesme povežem muzikom. Bojana ŠALJIĆ, kompozitor iz Maribora na postdiplomskim studijama u Beču, David HOLLER, pesnik i muzičar iz San Franciska i Ljubinko TOMANOVIĆ, muzičar, bivši član rok grupe Oktobar 1864 iz Beograda prih-

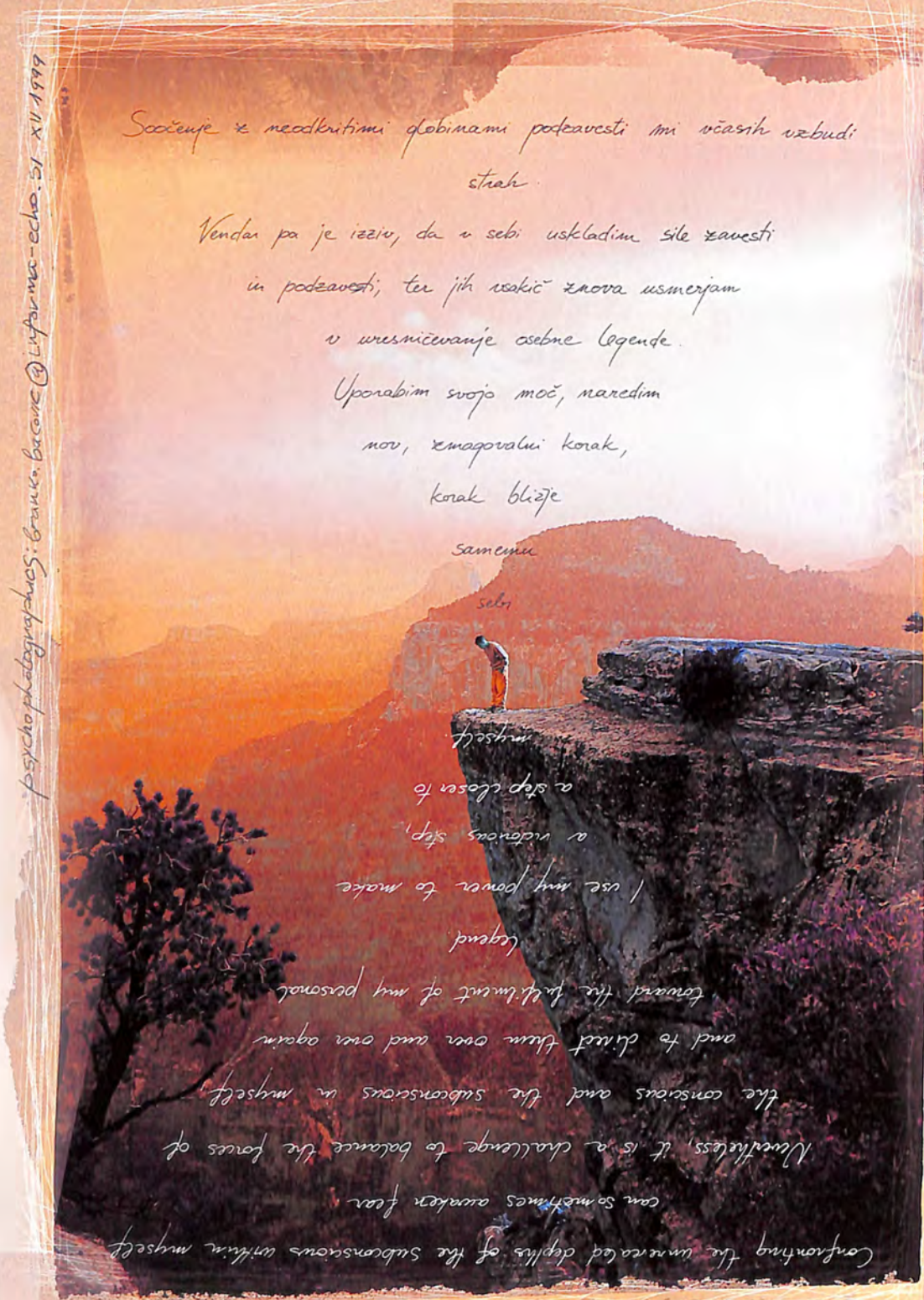

© Transformation-art, Branko Bačović

vatali su saradnju. Komponovali su na osnovu želje da učestvuju u projektu i na osnovu osećanja da mogu da saraduju, iako se nalaze na različitim udaljenostima i žive u različitim okolnostima. Po njihovom dolasku u Ljubljani bilo nam je potrebno samo nekoliko sati da uskladimo muziku i da je uskladimo s kompjuterskom animacijom. Tako su psihološke poruke i pesme, muzika i animacija kao umetnost koja ima i dimenziju vremena postali simbol dinamike procesa transformacije. S druge strane, knjiga i psihofotografike kao statični elementi procesa predstavljaju rezultat preobražaja.

© Transformation-art, Branko Bačović

© Transformation-art, Branko Bačović

Fotografije kao mogućnost samoupoznavanja

Realnost života možemo da doživljavamo mislima ili osećanjima ili usklađenim mislima i osećanjima. Ako stvarnost doživljavamo samo mislima, ego je slika tamnim bojama. Na taj način vidimo nerazumevanje i netolerantnost, mržnju, nesreću i patnju, a u sebi doživljavamo nesigurnost, strah i nepravdu. Ukoliko realnost doživljavamo samo osećanjima, dešava nam se da mnoge stvari ne vidimo jer to ne želimo zbog toga što nismo spremni da ih prihva-

timo takve kakve su. Ni jedan ni drugi pristup ne slikaju život na pravi način. Misaona slika života jeste poput fotografije koja uhvati i slika samo neki trenutak realnosti bez informacije o mnogobrojnim uzrocima koju su je oblikovali. Tamne boje misaonog pristupa ne dopuštaju nam da osećanjima potražimo uzroke. Potrebno je da shvatimo da samo osećanjem vere u pozitivnost energije života možemo da savladamo tamu mentalnog pristupa da bismo mogli da sagledamo prave uzroke. Uzroci negativnosti

života jesu u našem negativnom misaonom i osećajnom doživljavanju života. Zašto? Zato jer nemamo poverenja u pozitivnost života i u sebe da bismo mogli da tražimo, bojimo i stvaramo pozitivan vid realnosti.

Pozitivnost života oblikuje se na osnovu razumevanja univerzalne istine o zakonu kretanja energije izražene u poslovi "Sve se vraća, sve se plaća". Ta jednostavna poslovića usmerava nas i otkriva istinu da svojim mislima i osećanjima, rečima i postupcima bojimo i opredeljujemo kvalitet života. Naravno, ako smo spremni da prihvatimo tu istinu o zakonu kretanja energije, a s njom i odgovornost do kvaliteta svog života. Ako stvarnost doživljavamo i bojimo pozitivnim osećanjima izraženim kroz poštovanje i zahvalnost energiji života, tada je naš odnos prema životu pozitivan. Pozitivan odnos prema životu ogleda se u pozitivnoj realnosti.

Kada u sebi doživimo transformaciju negativnih misli i osećanja izraženih kroz kritiku i ljubomoru, zameranje i osuđivanje, netolerantnost i osećanje da su nam za sve krivi drugi u pozitivno doživljavanje života kroz sagledavanje sebe i svoje odgovornosti, polako okrećemo pravac kretanja energije. Tek tada možemo da shvatimo uzroke za negativno ispoljavanje života. Uzroci nisu u spoljašnjim okolnostima. Okolnosti su samo manifestacija naših stavova. Negativnost života je posledica neopredeljenih temeljnih vrednosti i neoblikovane vizije budućnosti, neusklađenih misli i osećanja pojedinaca, porodica i društva. To saznanje me je dovelo do shvatanja da uzroke treba da tražim u sebi, u sagledavanju svojih misli i osećanja, u njihovom usklađivanju i uravnoteživanju. U tome su mi pomogle fotografije. Kako?

Fotografije su mi pomagale da zadržim trenutke koji su mi bili značajni i koje sam kroz fotografije mogao ponovo da doživim. Odlučio sam da im poklonim pažnju i poželeo da sakupim što više takvih trenutaka. Fotografisanjem i sakupljanjem fotografija kao trenutaka života jasnije sam sagledao svoj način razmišljanja.

Obradom na kompjuteru bojio sam ih svojim osećanjima. Osećanja su mi pomagala da uspostavim dublji odnos sa sobom sve dok se u meni nisu izoblikovale psihološke poruke kao izraz mog osećajno-misaonog shvatanja uzroka.

Kroz psihološke poruke postepeno sam osvajao poverenje u sebe i svoj sistem vrednosti i doživio svoju unutrašnju transformaciju. Posle izvesnog vremena došao sam na ideju da napravim sledeći korak, da u slike i proces transformacije unesem nov element koji bi predstavljao dodatnu vrednost. Osećanja koja su oblikovale slike trans-

Fotografi

formisao sam u reči kroz pesme. Kroz slike i pesme tražio sam i dobio mogućnost da strah transformišem u poverenje u život. U proces transformacije uključio sam i meni bliske ljude, koji su, s poštovanjem mojih nastojanja, oplemenjivali moj rad. Na taj način je moju individualnu energiju poduprla timaska energija.

Branko Bačović

Ceo projekat možete pogledati na web sajtu: www.transformation-art.com

Jedno

Zatvori oči, a dušu otvori i pusti je da traži.

Nemoj da je sputavaš kao život koji prolazi pored tebe ne dotičući te.

Umiri se i zatreperi zajedno sa spoznajom da strah možeš voleti jedino potopljen u kap vere i ljubavi.

Autor pesme Branko Bačović

© Transformation-art, Branko Bačović

Dakle gde je - taj tvoj raj energije? Između nemog leta i zabarikadiranih čuda došao si do suglasja - Začudo, to je uključivalo tvoju trajnu sreću. A šta su bile poslednje reči tog tvog ugovora sa samim sobom? "Ako si nesrećan, unutarjni tiranin pobeđuje."

Autor pesme David Holler

© Transformation-art, Branko Bačović

Želimo u ovom broju da prezentujemo neke aspekte digitalizacije foto materijala uz pomoć skenera. Koristimo termin "digitalizacije foto materijala" a ne daleko popularniji termin "skeniranje" svesno i namerno, da bi smo napravili jasnu distinkciju u onome što smatramo veoma važnim i vrlo posebnim u svetu fotografije, a to je aspekt originala.

Imaćemo prilike da o ovoj interesantnoj temi originala, u jednom novom svetu za fotografe, digitalnom, multimedijalnom i multidisciplinarnom, koji u mnogome već ima atribute koje su filozofi i sociolozi savremenog sveta označili kao *globalno selo*, diskutujemo mnogo šire i više. Ovde ćemo se ograničiti na jedan od aspekata - tehnološki.

Ako ostavimo po strani sve druge vrste skeniranja različitih materijala za različite i raznovrsne namene i koncentrišemo se na naš svet fotografije, onda bi problem skeniranja u najkraćem mogli svesti na problem izvornosti tj. truda da se iz originalnog materijala u svakom smislu izvuče i prenese maksimum verne vizuelne informacije.

Neko će se zapitati zašto je to toliko važno kada sken naknadno možemo kolorno obraditi na računaru, moćnim alatima koje nam nude programi za obradu slike. Dva su glavna odgovora na ovo pitanje: prvi, da je verno prenošenje optičke informacije moguće jedino optičkim putem, to jest na skeneru; drugi, da je nekorektno prenešenu optičku informaciju (i po pitanju rezolucije i po pitanju boje) praktično nemoguće "ispraviti" digitalnom obradom.

Pogledajmo i sledeći aspekt: u slučaju skeniranja mi posedujemo jedan klasični (analogni) original - to je slajd. Da li mi skeniranjem pravimo drugi original? Nismo li time, na stranu ulazak u terminološku i semantičku kontradikciju, već doveli u pitanje originalnost našeg prvog originala? Analogija sa klasičnom fotografijom kod koje možemo praviti više kopija slajda na foto papiru, ne dovodeći u pitanje izvornost, dokle god ceo proces kontrolišemo mi kao autori, može da važi, ali delimično. Ono što je kod digitalizacije specifično je to da je ona neophodna da bi sa našim slajdom zakoračili u svet digitalne slike, ma koje bile naše potrebe za tim, suštinski menjajući ne samo sam medij nego i koncept i tip medija. U tom slučaju mi *de facto* imamo dva origi-

Skenar A, soft. A, Fuji film, dobra kolorna sinhr., auto-balans

A, sa faktorom isoštavanja 100%

A, sa faktorom isoštavanja 200%

A, sa faktorom isoštavanja 300%

A1, ali manualni korektan kolor balans

A1, ali manualni nekorektan kolor balans

A, ali sa korekcijom za Agfa film

A, ali sa korekcijom za Kodak film

nal: jedan analogni i jedan digitalni. I opet, dokle god mi kontrolišemo taj proces, pitanje izvornosti ne bi trebalo da bude sporno. I, dok naknadno možemo vršiti proizvoljne kreativne autorske digitalne dorade i promene tog originala, u cilju stvaranja novog autorskog dela, (i te su promene u potpunosti plod naše volje i kontrole), sam proces digitalizacije slajda trebalo bi takođe da bude pod našom punom kontrolom, ali u smislu što vernijeg prenošenja izvorne sadržine) osim u retkim slučajevima kada možemo sam proces

skeniranja svesno koristiti za kreativnu transformaciju originala ili kreiranje efekta).

Imamo razvijenu i moćnu tehnologiju, mogli biste reći, pa zašto bi vernost pri skeniranju predstavljala neki veći problem? Dobro znamo koliko su boja i njena reprodukcija i kontrola delikatne stvari. To odlično poznajemo i iz iskustva sa klasičnom fotografijom i pripadajućim joj alatima i materijalima. Slično je i sa digitalnom slikom i bojom, s tim što ona nudi mnogo više mogućnosti i opcija u odnosu na klasičnu, što dodatno može zakomplikovati stvari.

Morali bi imati zaista mnogo prostora na raspolaganju da bi smo bili u stanju da prezentiramo mnogobrojne i različite mogućnosti dobijanja dobrih i loših, kontrolisanih i nekontrolisanih, vernijih i manje vernih skenova. Imamo i jedno praktično tehnološko ograničenje: sav grafički materijal prezentujemo putem ofsetne štampe, a ona ima svoja granice i opseg boja koji može reprodukovati naročito kada treba da prenese kolorno bogatu foto sadržinu. Drugim rečima, spektar boja koji mogu zabeležiti foto mediji daleko prevazilazi spektar koji se može ostvariti u ofsetnoj štampi, ma koliko kvalitetna ona bila, pa i razlike na našim uzorcima mogu biti manje primetne i značajne nego li u svakodnevnoj fotografskoj praksi. Stoga, prikaz ćemo da svedemo na nekoliko, u načelu kvalitetnih skenova, na kojima ćemo prikazati nekoliko karakterističnih i uobičajenih sken opcija.

Može se reći da su ravni skeneri (i refleksi i slajd) danas dovedeni do stepena u kome su skoro svi tehnološki problemi pretežno rešeni, ili bar dovedeni do vrlo prihvatljivog stepena kvaliteta, misleći pre svega na:

- optičku rezoluciju
- kolornu preciznost i pouzdanost

- brzinu
- dinamički opseg (density)
- opštu komercijalnu dostupnost i odnos cene i kvaliteta

Shodno bi se moglo zaključiti da bi i dobijanje kvalitetnog skena trebalo da bude jednostavno i bez većih problema. Ali, skener nije jedini faktor.

Između skenera i digitalnog skena uvek se nalazi jedan kontrolni i komunikacioni posrednik: softver skenera. On obezbeđuje:

- kontrolu skenera
- vezu između "sirove" digitalne informa-

Uloga skener softvera je daleko značajnija nego što se misli. Štaviše, ona je najčešće faktor koji definiše sveukupne performanse i kvalitet skenera. U nekim slučajevima može se sa znatno skromnijeg skenera, uz kvalitetan softver, dobiti mnogo bolji (verniji, kontrolisaniji) sken nego sa moćnijeg i skupljeg skenera, uz slab softver. Ono što stvari može učiniti i mnogo gorim je činjenica da se uz slab softver može utrošiti neprimereno mnogo vremena da bi se "izvukao" zadovoljavajući sken, primenom neadekvatnih tehnika kolorne korekcije, dorade i td.

Primeri skenova koje dajemo urađeni su na tri kvalitetna slajd skenera u odgovarajućim kombinacijama pripadajućih softvera.

Originalni materijal: Fuji film slajd, Leica format

Skener A: Agfa Duoscan HiD, optička rezolucija 2000 dpi

Softver A: Agfa FotoLook 3.6, podržava kolor sinhronizaciju

Skener B: Nikon LS-2000, optička rezolucija 2700 dpi

Softver B: NikonScan 2, ne podržava kolor sinhronizaciju u punoj meri

Skener C: Nikon Coolscan 8000, optička rezolucija 4000 dpi

Softver C: NikonScan 3, podržava kolor sinhronizaciju

cije u skeneru i novodobijene digitalne slike na računaru

- alate za dodatne korekcije, transformacije i kolornu kontrolu slike
- vezu između "kolornog ambijenta" skenera i "kolornog ambijenta" računara ili spoljnog sveta. Ovo je ključni aspekt koji ćemo kratko nazvati *kolornom sinhronizacijom*.

Ohrabruje činjenica da su mnogi proizvođači skenera ove činjenice uočili i u novije vreme ulažu veliki trud da obezbede softver koji je i pregledan i kvalitetan, i koji se pri tome uklapa u najnovije tehnologije digitalne kontrole i sinhronizacije boje i njenog toka.

Pored osnovnih funkcija za kontrolu i poboljšanje skenova, u sken softveru su najčešće implementirane i dodatne opcije ili parametri kojima se mogu "poboljšati" performanse samog skenera, prema kojima treba biti krajnje kritičan. To su pre svega faktor uvećanja i faktor izoštravanja, a u nekim slučajevima i automatsko uklanjanje tragova prašine i ogrebotina sa slajdova (*scratch&dust removal*).

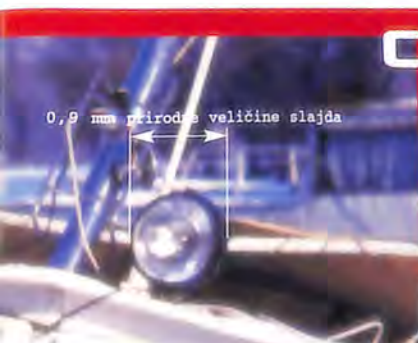
- Faktor uvećanja je vrlo značajan parametar. On nam omogućava jednostavnu kontrolu dimanzija skena, ali pri tome, u većini slučajeva nema neko racionalno ograničenje, što praktično znači da će dozvoliti i uvećanja koja u velikoj meri prevazilaze optičke mogućnosti skenera, a koja se postižu softverskom interpolacijom. Kod većih vrednosti treba ga kritično primenjivati, uzimajući u obzir optičke mogućnosti skenera (sl. C1, C2).

- Faktor izoštravanja je takođe vrlo značajan, ali i još delikatniji parametar, koji je u najvećem broju slučajeva čisto softverska, dakle sintetička opcija. Kontrolisanom i umerenom primenom mogu se dobiti izvanredni rezultati, ali i

Skener C, soft. C, dobra kolorna sinhr.

O SKENIRANJU I SOFTVERU

0,9 mm prirodne veličine slajda

4,5 mm prirodne veličine slajda

3,6 mm

Skener A, soft. A, dobra kolorna sinhr.

Skener B, soft. B, nekontrolisana kol. sinhr.

Skener B, soft. B, 100% kolor sinhr.

Skener B, soft. C, dobra kolorna sinhr.

Pored pomenutih opcija, definisaćemo odlučujuću i glavnu karakteristiku svakog novijeg sken softvera: gore pomenutu mogućnost kvalitetne i definisane *kolorne sinhronizacije*, koja pored pune kontrole boje obezbeđuje i integrabilnost sken softvera u savremena digitalna okruženja (operativni sistemi, grafički softver, Internet, razmena digitalnog foto materijala ...). Pod kontrolisanim skenom podrazumevaćemo kolornu sinhronizovan sken, a pod nekontrolisanim skenom onaj koji nije kolorno sinhronizovan ili ta sinhronizacija nije u potpunosti definisana. Ovo ne znači da kod nekontrolisanog skena ne možemo dobiti korektan rezultat, već samo da on nije pod našom punom kontrolom i da su, u tom smislu rezultati slučajni. Takođe, kolorna sinhronizacija nije kolorna korekcija niti poboljšanje već garant korektno optičko-digitalne transformacije a samim tim i njen nužni preduslov (sl. B, B1, B2).

Srdan Vuković

Fotografije kao odjeci sudbine

Mnoge stare fotografije nalaze se u muzejima, porodičnim albumima, kod kolekcionara i antikvara, ali kako proceniti koje su od većeg značaja? Zašto je jedna fotografija bogatija informacijama i da li je vrednija od neke druge? Tekst nastoji da ukaže na osnovne analitičke modele i podstakne bolje vrednovanje fotografske baštine

Kad se pomene analiza fotografskog dela, posmatrač se s čuđenjem zapita: šta još može da se kaže o jednoj fotografiji kad njen sadržaj "govori više nego tekst od hiljadu reči". Ali, analiza fotografskog dela nije ni prepričavanje sadržaja slike, niti poučavanje kako da se napravi "bolja slika", već ima sasvim drugu namenu. Uz to, ima strukovno definisan karakter, metode i pravila i pripada muzeološkoj nauci. Može biti veoma ambiciozno sprovođena, s osloncem na pomoćne istorijske nauke (od sfragistike, preko heraldike ili tipografije, do teorije forme i istorije stilova i tipova), a neretko su korisna znanja iz uporednih naučnih oblasti, npr. opšte istorije i istorije umetnosti.

Temeljna, metodološki validna analiza obuhvata četiri osnovne ravni: materijalno, identifikacijsko, sadržinsko i likovno raščlanjavanje. Manje ambiciozan model, koji je često u upotrebi kao atributivni metod pri muzeološkoj obradi fotografskog dela, elemente redukuje na dve osnovne determinante, a one glase: (a) fotografsko delo je materijalna činjenica (stvar, predmet ili objekt), i (b) fotografsko delo je kulturna činjenica. Iz determinanti i podslojeva koji iz njih proističu stiže se do neke vrste ankete na koju se traže odgovori, a od znanja, sposobnosti i upućenosti analitičara u pomoćne istorijske nauke zavisi i vrednost analize.

Fotografska dinastija Lecter

Delo (1), koje smo nabavili u antikvarnici, pripada grupi fotografija druge polovine 19. veka u literaturi nazivanoj *carte de*

fotografija 3. - J. Pascal S'bah, Carigrad, Delegacija srpske kneževine u Carigradu, 1867.

visite (tj. format posetnice). Veličina dela jeste 105 x 64 mm, što (uz odstupanje od 1 mm po širini) odgovara standardu tog formata. Sama fotografija izvedena je na albuminskom papiru (prigušenog je sjaja), i zalepljena na karton (0,5 mm), a potom je podvrgnuta specijalnoj vrsti presovanja da bi ovalni deo bio delimično izvan ravni slike. Ta tehnika opremanja fotografija poznata je kao kame (fr. *cam'e* - ispupčena slika), ili bombe (fr. *bombe* - bokast,

Fotografija 1. Atelje Lazara Lectera, Segedin, Portret dečaka, 1873.

poluloptast). Ton fotografije odgovara relativno svetloj sepiji, što je uobičajeno za portretna dela profesionalnih fotografskih ateljea tokom sedme i osme decenije 19. veka. Stanje fotografije veoma je dobro: čitkost je zadovoljavajuća (iako je stara 130 godina), a stanje opreme besprekorno. Time je, za ovo delo, iscrpljen prvi analitički plan.

Drugu determinantu započinjemo (a) identifikacijom autora ili ateljea, koja treba da nam odgovori na to o kakvoj je kulturnoj činjenici reč. Na "kartušu" (prostoru ispod slike) stoji da je rad potekao iz Ateljea Letzter L., a na poleđini da je Atelje delovao u Segedinu. Analogije sa drugim delima istog ateljea upućuju na to da je reč o Lazaru Lecteru, fotografu dobro poznatom u istoriografiji.

Činjenicom da je na aversnoj (prednjoj) strani fotografije odštampano 1873, olakšan je drugi aspekt - (b) hronološka identifikacija, jer to ukazuje na godinu nastanka dela.

Treći stepen analize, prepoznavanje i identifikovanje sadržaja, tj. (c) ikonološka identifikacija ovde se može izvesti šturo, samo u opštim crtama, npr: "dečak od oko osam godina - po svemu sudeći stanovnik Segedina, odeven u građansko odelo, prekrštenih ruku, naslonjen na tapacirani naslon nekog komada nameštaja".

Poslednji, četvrti, stepen analize odnosi se na (d) tematsko-motivski tip, a u ovom slučaju to je očevidno frontalno dat dopoljanski portret. Dalja analiza u okviru ovog podsloja vodila bi nas u razmatranje specifičnosti portreta u ovalu. Uz to trebalo bi uočiti i blagi "ferlauf" - meki prelaz iz sli-

ke u belinu papira. To bi nas dalje uputilo na paralele s portretnim slikarstvom sredine 19. veka (otud i potreba za poznavanjem istorije umetnosti), odakle je ovakav tip portreta nesumnjivo preuzet, mada ne i dosledno primenjen.

Ova fotografija za nas posebno je zanimljiva jer upućuje na do sad nepoznat podatak da je Lecter radio i u Segedinu. Poznato je njegovo delovanje u Temišvaru i Beogradu, a njegovih rođaka i naslednika u Somboru, Nišu, Kragujevcu i Vranju. Eto, tako, jedan naizgled nevažan primerak, nabavljen za samo 3 DEM, proširio je naša saznanja, domet delovanja, a možda i periodizaciju rada Ateljea Lazara Lectera, što je nesumnjiv doprinos poznavanju istorije naše fotografije.

Mladi Bogdanovići

Neobična fotografija (2), grupni portret, takođe nabavljena kod antikvara, delo je veličine 107 x 203 mm, što približno odgovara formatu poznatom pod nazivom *Gross-promenade*. (Posle 1870, mnogi proizvođači opreme za profesionalne ateljee uveli su standardizovane formate fotografskih kartona, uz odgovarajuće trgovačke nazive). Fotografija je donekle oštećena, s aversne strane je bušena, verovatno radi pričvršćivanja.

Na kartušu je uštampan naziv ateljea "Veritas" iz Rume, Glavna ulica 51. Upoređenjem sa nekim drugim delima otkrivamo da je vlasnik tog ateljea bio fotograf Ljubomir Bikar. Delovao je između 1900. i 1922. Hronološka identifikacija nije sasvim pouzdana, nema zabeležen datum, ali se prema opremi i tipu floralne ornamentike na reversu može pretpostaviti da je reč o prvoj

deceniji 20. veka, zaključno sa 1910. godinom. Naime, u prilog tome ide i tip slova - helvetika, omiljeno pismo umetnika secesije, koja se baš u tom razdoblju učestalo unosi na fotografske kartone. Identifikacija sadržaja može se utvrditi na osnovu zapisa mastilom na poleđini gde stoji: "Borislav, Dejan, Paja, Rastko i Vladislava Bogdanović" - dakle, reč je o deci iz porodice Bogdanović iz Rume. Zanimljivo da je poznat fotograf iz prve polovine 20. veka, Mara Rosandić (rođ. Bogdanović), supruga vajara Tome Rosandića, takođe bila iz Rume. Možda bi ta činjenica pomogla u daljem istraživanju ličnosti sa slike i saznavanju njihovih sudbina. Konačno, tematsko-motivska analiza upućuje na dečiji grupni portret. Scena je neposredna, netipična za standardni način fotografisanja dece u građanskim ateljeima onoga vremena. Kompozicija je linearna, protočna, s blagim rastom na sredini. Pobuđuje pažnju tama pozadine, takođe neuobičajena za dečije portrete, a i fotograf je tome naknadno doprineo zatamnivanjem perifernih figura. Taj rad očito unosi novi portretni tip u fotografisanje dece na prelomu dva veka.

Put u Carigrad

Fotografija (3) veličine 180 x 240 mm izvedena je u tonu sepije. S obzirom na nečiste beline, očigledno je reč o ne baš dobroj reprodukciji, urađenoj na savremenom papiru. Na samoj fotografiji nema štampanih, niti pisanih podataka da bi se mogla utvrditi identifikacija autora ili ateljea. Ali, putem analogije sa jednim veoma sličnim radom (većeg formata), koji se nalazi u Istorijskom muzeju Srbije, saznaemo da je delo nastalo u Ateljeu S'bah,

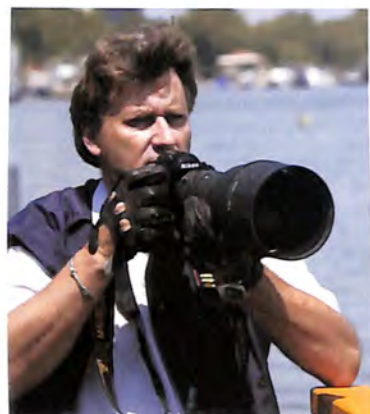
Constantinople. Jedan od najboljih profesionalnih fotografa na Bliskom istoku u 19. veku, Turčin J. Paskal S'bah, otvorio je Fotografski atelje "Orijent" u Carigradu (Constantinople) 1857. godine. Hronološka i ikonološka analiza u ovom slučaju mogu se spojiti jer koristimo analogije iz posrednog, muzejskog izvora. Oslonac na nacionalnoj istoriji pomaže nam da utvrdimo da je reč o snimku srpske delegacije prilikom posete turskoj Porti 1867. godine. Analogije sa drugim fotografijama iz te epohe pomažu i u identifikaciji likova: u centru slike sedi knez Mihailo, dok je iznad njega, s leve strane, njegov domoupravitelj Anastas Jovanović. Prepoznajemo i neke druge ličnosti: ministre Filipa Hristića, Jovana Marinovića, Jovana Ristića, Jovana Gavrilovića, a s njima je, poslednja osoba na levoj strani, i Rista Prendić, čuveni tatarRista, knežev lični kurir. Tematsko-motivska identifikacija svedoči o tome da je grupa snimljena u ateljeu i organizovana na uobičajen način za takve snimke. Ono što najviše pada u oči jeste slikarija u prostoru, ne samo "rikvanda" (pozadine) već i poda. I zaista, upoređenjem s muzejskim analogonom vidi se da je i sama fotografija naknadno doslikavana, a budući da je to zvaničan snimak kneževog puta u Carigrad, nije isključeno da je doslikavanje uradio baš Anastas Jovanović, čime se ovo delo uklapa u slične intervencije koje je on izvodio i na mnogim svojim talbotipijama.

Goran Malić

Sve fotografije: Arhiv Gorana Malića

Fotografija 2. Atelje Veritas (Lj. Bikar), Ruma, Deca iz porodice Bogdanović, oko 1905-1910.

MILAN TEODOROVIĆ JE OD MALENA VOLEO FOTOGRAFIJU I MOTO-NAUTIKU I NEKAKO JE PRIRODNO ŠTO JE POSTAO VODEĆI FOTOREPORTER NA SVETSKIM TRKAMA BRZIH ČAMACA

Ispunjeni snovi

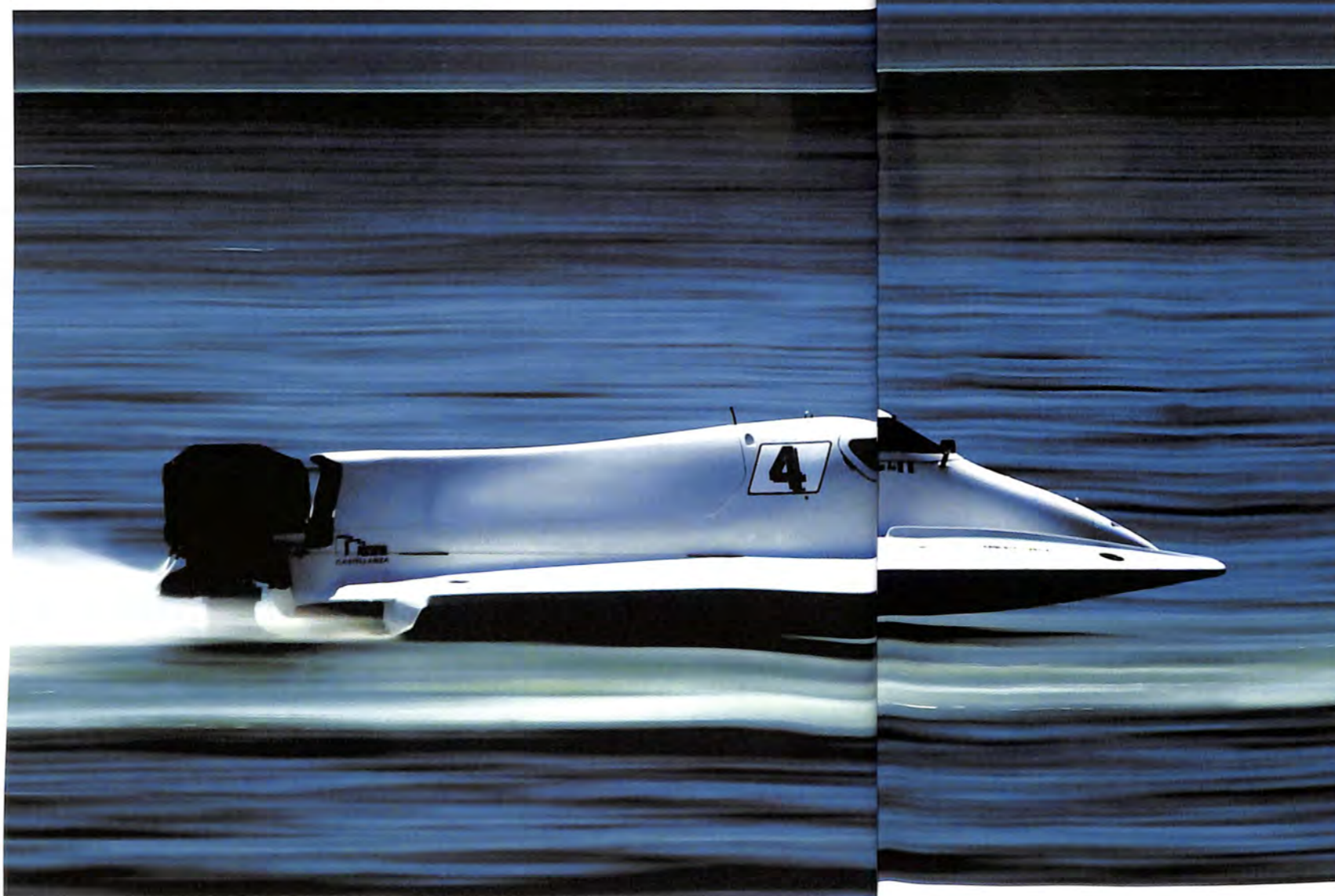
Može se reći da je fotoreporter Milan Teodorović svoju profesiju odabrao u ranom detinjstvu kada je uz oca snimao fotografskim aparatom i često sam radio slike u očevoj laboratoriji. A u to vreme, dvesta metara od njihove kuće, održavale su se atraktivne trke brzih čamaca na Dunavu. Dečak je voleo i jedno i drugo, ali je tada mogao samo da sanja da će se ove dve ljubavi spojiti u njegovu profesiju. Danas je 48 - godišnji Milan Teodorović poznato ime u svetu brzih čamaca jer je vodeći fotoreporter na svetskim trkama "bolida" na vodi, koje se održavaju širom sveta i u rangu su auto - trka Formule 1. "Nisam, naravno, verovao da će mi se na ovakav način ostvariti dečački snovi" kaže Milan. "Ali, to očigledno dođe ako prepoznate svoju šansu u životu i iskoristite je".

Uvek je znao šta može...

A Milanova šansa bila je i to što se otac bavio fotografijom i što su stanovali blizu ušća na Dunavu gde je izbliza video i brze čamce i njihove vozače. Sav taj put od snova do želja zahtevao je veliku upornost, znanje i veru u sopstvene mogućnosti. "Ja sam, čini mi se, uvek znao šta znam i šta mogu, nisam se plašio nekih životnih prepreka i možda baš zato, tokom svih

ovih mojih 28 godina rada, nijedan dan nisam bio u stalnom radnom odnosu". Zaista neobičan životni put vrsnog fotoreportera Milana Teodorovića, koji se i danas živo seća svojih početaka, svoje dečačke radosti kada je mogao da kupi prvu rolnu filma ili kada je pratio i snimao trke brzih čamaca, na našim vodama, kada je upoznao Miodraga Radovanovića,

koji je tada postizao svetske rezultate u klasi ON - preteči Formule 1. Seća se svoje Praktike i skromnih objektivu, uzbuđenja kada su se pojavili kodakovi filmovi, pa feranija, efke... Seća se, naravno, i svojih prvih fotografija objavljenih u časopisima "Duga", "Galaksija", "Praktična žena", dakle, onog perioda svog života kada je stasavao kao fotoreporter. Ali, baš u tom periodu Milan Teodorović iznenadio je samog sebe kada je fotoaparat zamenio filmskom kamerom. "Bilo je to pre petnaest godina", kaže Teodorović, kada sam pukim slučajem počeo da snimam elektronskom kamerom za prvi program nemačke televizije ABD, a pošto sam znao i elektronsku montažu,

postavljen sam za prvog kamermana te televizije u beogradskom studiju. Radio sam s najpoznatijim novinarima, pratio događaje u Rumuniji i kasnije sva zbivanja na prostoru bivše Jugoslavije. Za to vreme moji fotografski aparati su "spavali" su, ali sam znao da ću im se jednog dana vratiti jer mi je stalno u podsvesti kazivalo da je moja prava profesija - fotoreporter".

Foto torba

Poznat i priznat

Milan se vratio fotografiji na velika vrata. Pojavio se na trkama brzih čamaca s najnovijom opremom. Među aparatima bili su Minolta, Nikon F5, vrhunski objektiv, Nikonovi blicevi. Kupio je prvi digitalni model Nikon D1, a zatim D1X i D1H. Pošto se posvetio motonautici, odnosno praćenju svetskih trka brzih čamaca, prihvaćen je za oficijelnog fotoreportera trke čamaca Formule 1. U međuvremenu, u Dubaiju počeo je da izdaje časopis na engleskom jeziku "Svet brzih čamaca", za koji i sam piše tekstove. Nedavno je svetska motonautička UIM ocenjivala radove 26 fotoreportera iz celog sveta koji prate ovu oblast i izdvojila trojicu najboljih. Među njima bio je i Milan Teodorović. To je svakako veliko priznanje jugoslovenskom fotoreporteru za majstorstvo u specifičnom fotografskom izrazu. Jer, trke brzih čamaca visoke klase, kao i auto - trke Formule 1, nose sobom i iskušenja i rizike, a fotoreporteri, kao sastavni deo tog putujućeg karavana, moraju o mnogim stvarima da vode računa: o vremenskim prilikama tokom trke, rečnim ili morskim talasima, stilu vožnje vozača, boji čamaca, o tome da li je čamac okrenut prema suncu, o prskanju vode koja zatvara blendu fotoaparata. Posvećenost takvom poslu gotovo je nemoguća bez vrhunske foto - opreme kakvu ima Milan. Stoga on svoju foto - torbu smatra najvernijom i najvažnijom pratiocem u obavljanju svog profesionalnog fotografskog posla. A ta foto - torba baš je poteška: kada se smeste svi fotoaparati, objektivu, blicevi, stativi, pribor za čišćenje, rezervne baterije za aparate, punjači za baterije, lap-top i sve što ide uz njega - to je više od dvadeset koligrama. S ovom torbom Milan Teodorović otprati godišnje dvanaest svetskih trka čamaca Formule 1 koje se održavaju u Helsinkiju, Sardiniji, Dublinu, Budimpešti, Braziliji, Kuala Lumpuru, Stransundu, Šarži kod Dubaija i Abu Dabiju. Želja mu je da se jednog dana jedna od ovih trka održi u Beogradu koji ima tradiciju u ovom motonautičkom sportu i na čijim je vodama još kao dečak upoznao najpoznatije vozače brzih čamaca.

Nijaz Selmanović

Nikon F100

Fotoaparat robustnog izgleda s vrhunskim performansama

telu. Prednji, gornji i donji poklopci su od legure magnezijuma, a veći deo spoljašnosti prekriven je gumenom površinom koja pored toga što omogućava veoma konforno držanje služi i kao zaštita fotoaparata od udarca. Napravljen je da se može koristiti na ekstremno niskim i visokim temperaturama, a dobro je zaštićen od vlage i prašine. Na svemu ovom mogli bi da mu pozavide i mnogo skuplji modeli fotoaparata. Mehanizmi koji pokreću transport filma, zatvarač i autofokus napravljeni su kao "plivač", tj. nalaze se na gumenim amortizerima, čime su vibracije i buka svedeni na minimum.

Rukovanje nije komplikovano jer su sve komande jasno i razumljivo označene.

Jedino ako koristite dodatne funkcije (CSM) moraćete ih naučiti ili kada vam trebaju, proučiti uputstvo. Tražilo je veliko, svetlo i čisto s označenim autofokusnim poljima, a pokriva 96% vidnog polja s mogućnošću korekcija dioptrije. U donjem delu tražila nalazi se displej na kome se vide osnovni podaci o elementima za fotografisanje: otvor blende, brzina zatvarača, kompenzacija ekspozicije, ekspozicioni režim rada, merni sistem, broj snimka i oznaka memorisanja automatske ekspozicije. Mat staklo je izmenljivo.

Za određivanje ekspozicije F100 koristi

četiri ekspoziciona režima rada: P-fleksibilni program koji omogućava korisniku da podešava kombinaciju otvora blende i brzine zatvarača, A-prioritet otvora blende, S-prioritet brzine zatvarača i M-manuelna kontrola, dok za merenje svetlosti koristi 3D Matrix merenje u deset zona, centralno merenje i spot merenje u svakom od pet autofokusnih polja. 3D Matrix merenje koristi podatke o jačini svetlosti izmerenoj na čitavoj površini snimka u svakoj od deset zona, kontrastu scene izračunatom na osnovu merenja u

svakoj zoni i izabranog autofokusnog polja, a koristeći bazu podataka sa više od 30.000 hiljada snimaka dobijenih sa snimanja na terenu u stvarnim svetlosnim situacijama i izmerene udaljenosti određuje tačnu ekspoziciju. Matrix merenje daje odlične rezultate u najvećem broju situacija, a za složenije svetlosne uslove gde nam je potrebna preciznost koristimo spot merenje koje pokriva 1% površine slike ili prečnik od 4 mm. Centralno merenje koje pokriva 12 mm centralnog kruga, odnosno 25% površine slike pogodno je za snimanje portreta. Za veću fleksibilnost mernog sistema i ekspozicionih režima rada na raspolaganju je i mogućnost memorisanja ekspozicije, kompenzacija ekspozicije i bracketing automatske ekspozicije (ambijetalne i blic).

Za tačno određivanje ekspozicije s blicem koristi 3D Multi-Senzor Balanced Fill-Flash sistem koji pomoću predbleska, meranja u TTL senzoru sa pet segmenata i informaci-

Komandni displej pokazuje sve informacije o postavljenim elementima za snimanje

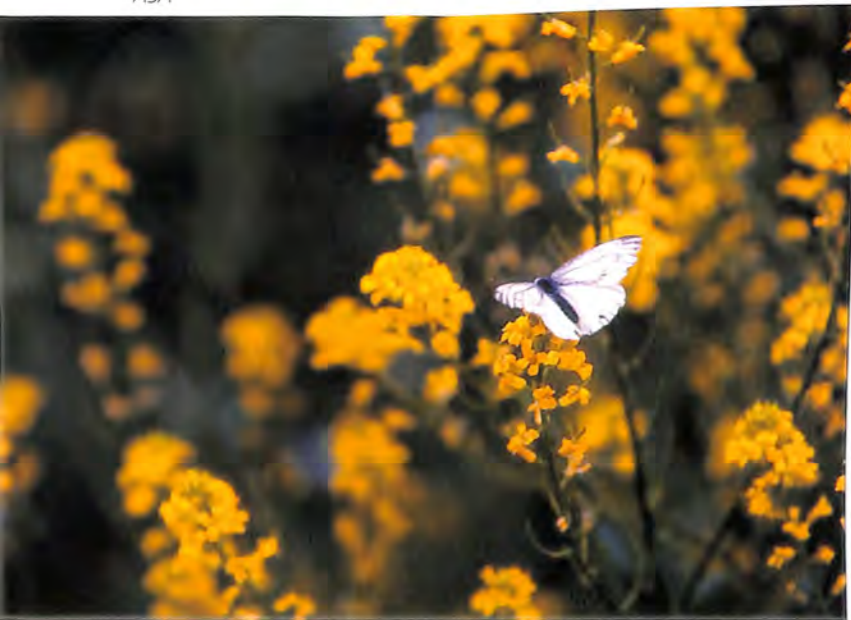

Sve komande jasno su označene i nema dileme s rukovanjem

Za sve vreme postojanja na tržištu Nikon F100 privukao je pažnju velikog broja fotografa, pa smo u ovom broju odlučili da predstavimo ovaj zaista izuzetan fotoaparat. Napravljen po uzoru na Nikonov profesionalni fotoaparat F5, s dosta sličnosti u konstrukciji i rukovanju predstavlja drugo Nikonovo profesionalno telo, ali sa nižom cenom.

Prvi susret sa F100 ostavljala utisak da je reč o kvalitetno konstruisanom i robustnom

Fotografija snimljena objektivom: Nikkor AF 28-105 / 3.5-4.5, ekspozicija 1/125, f/8, film FUJI Sensia 100 ASA

Autofokus je brz i omogućava kontinualno izoštavanje objekta koji se kreće, a brzina snimanja je od pet snimaka u sekundi. Ove fotografije snimljene su u kombinaciji s nosačem baterija MB-15, objektivom Nikkor AF-S 80-200 mm, f-2,8, telekonvertorom TC -14E. Korišćen je autofokus postavljen na kontinualno izoštavanje s dinamičkim režimom rada. Ekspozicija je bila 1/500, f/4, film Fuji Sensia 100 ASA. Sve fotografije: Boris Bjelica

je o udaljenosti koju dobija od objektiv D-serije, čime određuje tačnu ekspoziciju. Na ovaj način glavni objekat je ispravno osvetljen blicem, dok ambijent zadržava prirodan izgled. Moguća je kompenzacija blic ekspozicije, sinhronizacija na drugoj zavesici, Slow Sync (opcija koja omogućava korišćenje malih brzina zatvarača kod fotografisanja s blicem) i redukcija efekta crvenih očiju. Maksimalna brzina zatvarača s kojom je moguća sinhronizacija jeste 1/250 s, a kada koristimo bliceve SB-26, SB-27, SB-28 i SB-80DX moguća je sinhronizacija na svim ostalim brzinama zatvarača. Jedna od bitnijih strana pored jake konstrukcije jeste brz autofokusni sistem, identičan onome koji poseduje Nikon F5 s Multi-CAM1300 sistemom od pet autofokusnih senzora. Centralni, levi i desni senzori krstastog su

tipalni senzor. Nikon F100 ima daleko osetljiviji autofokusni sistem koji omogućava podjednako dobro izoštavanje u različitim svetlosnim uslovima i objektiva manje svetlosne jačine. Pored osetljivosti, autofokusni sistem dovoljno je brz da omogućava kontinualno izoštavanje i dobijanje oštih fotografija objekta koji se kreće brzinom snimanja od pet snimaka u sekundi. Dinamički autofokusni režim rada omogućava izbor prioriteta fokusiranja, tako da u slučaju pomeranja prvobitno izoštrenog objekta izvan označenog polja dinamički autofokusni sistem automatski će prebaciti na neko drugo do pet autofokusnih polja da bi zadržao objekat u fokusu. Takođe, moguće je pratiti objekat u pokretu koji menja brzinu, a kreće se pod uglom u odnosu na fotoaparat. Kada je pokretni

manja je pet snimaka u sekundi. Pored vertikalnog okidača, na MB-15 nalaze se dugme za aktiviranje autofokusa i točičić za izbor komandi koje koristimo kada držimo vertikalno fotoaparat. Po svim karakteristikama koje poseduje: jaka konstrukcija, komfornost i fleksibilnost pri radu, odličan sistem za određivanje ekspozicije, brz i osetljiv autofokus i veliki broj kvalitetnih autofokusnih i manualnih Nikonovih objektivna i ostale opreme daju Nikonu F100 prednost.

Boris Bjelica

Nosač baterija MB-15 (koji je ujedno i vertikalni rukohvata) pored vertikalnog okidača poseduje dugme za aktiviranje autofokusa i točičić za izbor komandi

Unutrašnjost prostora za smeštaj filma

Džojstikom na ledima fotoaparata biramo željeno autofokusno polje

tipa (omogućavaju izoštavanje horizontalno i vertikalno orijentisanih objekata), dok su gornji i donji vertikalno orijentisani senzori. Ono što je važno napomenuti jeste da svi senzori funkcionišu sa svim autofokusnim objektivima bez obzira na maksimalni otvor blende. U poređenju sa drugim sistemima, kao, na primer, kod Canona EOS 3 koji ima 45 autofokusnih polja, ali najosetljiviji centralni senzor radi kao senzor krstastog tipa samo s objektivima čija je svetlosna jačina veća od f/4, a s objektivima svetlosne jačine od f/4 do f/8 radi kao ver-

objekat koji fotografiramo trenutno zaklonjen drugim objektom, aktivira se funkcija (Focus Tracking with Lock-On TM), koja omogućava da glavni objekat uvek bude u fokusu.

Za napajanje koristi četiri alkalne ili litijumske baterije formata AA, dok sa MS-13 držačem baterija može da koristi i dve litijumske CR-123A. Kada koristimo nosač baterija MB-15, koji koristi šest baterija formata AA ili specijalnu NiMH bateriju MN-15 koja se puni u punjaču MH-15, brzina sni-

Idealna kombinacija Nikon F 100 s objektivom Nikkor AF 28-105 mm f/3,5-4,5 i blicem SB 80 DX

TEHNIČKI PODACI

Tip fotoaparata: 35 mm autofokusni SLR
Priključak za objektiv: Nikon F bajonet
Tražilo: pokriva 96% vidnog polja, podešavanje dioptrije -3 do +1m-1
Izoštavanje: senzor sa tri AF polja automatski ili ručno birana
Merni sistem: 3D Matrix s merenjem u deset segmenata, centralno i spot u svih pet AF polja
Tipovi ekspozicije: P-program (fleksibilni), S- prioritet brzine zatvarača, A- prioritet otvora blende, M-manuelno
Brzina zatvarača: 30 s - 1/8000 s i B
Sinhronizacija blica: 1/250 s
Kompensacija ekspozicije: +/-5 s korakom 1/3
Auto Bracketing: dva ili tri snimka s korakom 1/3, 1/2, 2/3, 1EV
Raspon osetljivosti filma: 25 do 5000 (DX)
Kontrola dubinske oštine: moguća
Transport filma: automatsko premotavanje filma maksimalnom brzinom od 4,5 snimaka u sekundi (sa MB-15 do 5 snimaka u sekundi), višestruka ekspozicija
Broj dodatnih funkcija: 22
Samookidač: podesiv 2, 5, 10 i 20 sekundi
Izvor energije: 4 x AA ili 2 x 123 A (sa MS-13)
Dimenzije: 155 x 113 x 66 mm
Masa: 785 g (bez baterija)
Cena: 97.614 din (s porezom)
Informacije o prodaji: REFOT B, Beograd, Pčinjska 17, tel. 011/ 456-151

Dodatne funkcije(CSM)

Dodatne funkcije (eng. CSM- Custom Setting Menu) koje poseduje Nikon F100 obezbeđuju dodatna podešavanja omogućavajući bolju prilagodljivost potrebama fotografa. Postavljaju se pritiskom na dugme "CSM" i okretanjem glavnog točkića za izbor komandi, čime biramo željenu funkciju, a okretanjem pomoćnog točkića za izbor komandi biramo željenu opciju svake funkcije. Kada je neka od dodatnih funkcija aktivirana, na komandnom displeju iznad oznake o stanju baterije pojaviće se ispisano CUSTOM. Istovremenim pritiskom na dva dugmeta označena zelenom tačkom u trajanju dužem od dve sekunde možemo poništiti sve postavljene dodatne funkcije na osnovne funkcije.

Glavni točkić za izbor komandi

Pomoćni točkić za izbor komandi

Dugme za aktiviranje CSM funk.

- 1) Film se automatski vraća u kasetu kada je došao do kraja
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 2) Promena koraka ekspozicijone vrednosti (brzine zatvarača, otvora blende, kompenzacija ekspozicije ili kompenzacija EV vrednosti kod Bracketing)
 3: korak 1/3 (osnovna funkcija),
 2: korak 1/2,
 1: korak 1.
- 3) Bracketing redosled
 0: od pozitivne do negativne vrednosti (osnovna funkcija),
 1: od negativne do pozitivne vrednosti.
- 4) Autofokus se aktivira kada se okidač lagano pritisne
 0: aktivna (osnovna funkcija),
 1: neaktivna.
- 5) Upozorenje kada film nema DX-kod
 0: kada se film premota na prvi snimak (osnovna funkcija),
 1: kada se uključi glavni prekidač.
- 6) Izbor autofokusnog polja
 0: normalan izbor (osnovna funkcija),
 1: omogućava uzastopnu zamenu pri izboru polja: levo-desno i gore dole (ili obrnuto).
- 7) Memorisanje ekspozicije kada se okidač lagano pritisne
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 8) Film se automatski premota na prvi snimak kada se leđa fotoaparata zatvore
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 9) Dinamički AF s prioritetom na bliži objekat koji fotografiramo kod pojedinačnog izoštravanja (S)
 0: aktivna (osnovna funkcija),
 1: neaktivna.
- 10) Dinamički AF s prioritetom na bliži objekat koji fotografiramo kod kontinualnog izoštravanja (C)
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 11) Bracketing automatske ekspozicije / blic ekspozicija
 AS: simultani Bracketing automatske ekspozicije i blic ekspozicije (osnovna funkcija),
 AE: samo Bracketing automatske ekspozicije,
 Sb: samo Bracketing blic ekspozicije.
- 12) Promena uloga komandi
 0: glavnim točkićem za izbor komandi biramo brzinu zatvarača, a pomoćnim otvorbende (osnovna funkcija),
 1: glavnim točkićem za izbor komandi biramo otvor blende, a pomoćnim brzinu zatvarača.
- 13) Jednostavna kompenzacija ekspozicije koja se aktivira okretanjem pomoćnog točkića za izbor komandi (u P, S i A režimu rada)
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 14) Premotavanje filma kod višestruke ekspozicije
 0: pojedinačno (osnovna funkcija),
 1: kontinualno.
- 15) Vreme trajanja posle koga se svetlome isključi
 4: 4 s,
 6: 6 s (osnovna funkcija),
 8: 8 s,
 16: 16 s.
- 16) Vreme trajanja samookidanja
 2: 2 s,
 5: 5 s,
 10: 10 s (osnovna funkcija),
 20: 20 s.
- 17) Osvetljivač LCD ekrana aktiviraće se kada se pritisne bilo koje dugme
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 18) Štampanje podataka(godina/mesec/dan /sat/minut) na početku filma - samo sa MF-29 leđima
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 19) Promena otvora blende za vreme zumiranja
 0: fiksna (osnovna funkcija),
 1: promenljiva.
- 20) Potvrda okidanja s lampom samookidača
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.
- 21) Mogućnosti AE-L / AF-L dugmeta
 0: simultano memorisanje automatske ekspozicije i autofokusa,
 1: samo automatske ekspozicije,
 2: samo autofokusa,
 3: memorisana ekspozicija ostaje i nakon što sklonimo prst sa dugmeta.
- 22) Podešavanje otvora blende na prstenu objektivu
 0: neaktivna (osnovna funkcija),
 1: aktivna.

€ 59

AF 240 SV

€ 52

EF 400

€ 120

Zoom 90

€ 206

Zoom 120 ED

Nikon

€ 112

€ 460

€ 2314

F5

€ 1312

F100

€ 284

F65

€ 754

FM3A

*sve cene su bez poreza na promet

REFOTB

VELEPRODAJA

Pčinjska 17, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
 tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

MALOPRODAJA

Nikon

Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
 tel: 011 630 153, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

Autofokusni zum objektiv 28-105 mm

Zum objektiv s žižnom daljinom od 28 mm do 105 mm ubrajaju se u grupu standardnih zum objektiv a veoma su privlačni i za amatere i za profesionalce zbog mogućnosti primene u najrazličitijim situacijama. U ovom broju predstavimo vam devet objektiv a s tehničkim karakteristikama, kratkim opisom, vrednostima distorzije i dijagramom rezolucije.

Canon EF 28-105 mm f/3,5-4,5 II USM

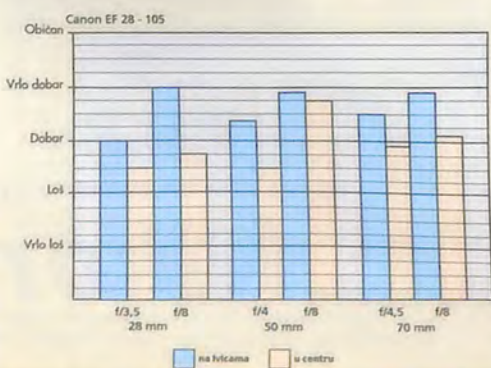

Dobro je dizajniran, sa širokim prstenom koji omogućava lagano zumiranje. Prsten za ručno izoštravanje je tanak i otežava ručno izoštravanje, a može se koristiti kada je objektiv postavljen na automatsko izoštravanje. U prozorčiću na objektivu nalazi se skala udaljenosti, a postoji i oznaka za infracrveni film. Autofokus je brz i tih zahvaljujući ugrađenom USM motoru, a optičke performanse veoma su dobre i s maksimalnim otvorima blende. Oštrina s otvorom blende f/8 gotovo je ujednačena u centru i na ivicama.

Vrednost distorzije: -4,74 % do +4,23%

Tehnički podaci

Bajonet: Canon EF
Stvarna žižna daljina: 29-101 mm
Maksimalni otvor blende: f/3,5-4,5
Minimalni otvor blende: f/22-29
Optička konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 15/12
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5 m
Prečnik filtera: 58 mm
Senilo: EW 63
Dimenzije / masa: 75x72 mm / 375 g
Cena: 440 evra
Informacije o prodaji: PROFIFOTO, Beograd, Bul. vojvode Mišića 14, tel. 011/ 655-100, 655-257

Minolta AF 28-105 mm f/3,5-4,5

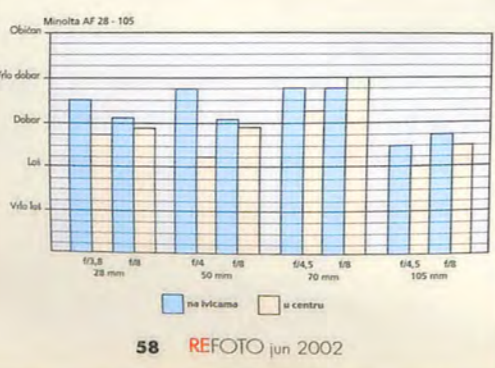

Kompaktne je konstrukcije i dobro je napravljen. Prstenovi za zumiranje i ručno izoštravanje mogli bi biti širi, guma kojom su presvučeni omogućava lagano korišćenje. Ima prozorčić sa skalom za izoštravanje, ali nema oznaku za infracrveni film. Unutrašnji sistem za izoštravanje omogućava da se prednja grupa sočiva ne okreće, što je dobro kod korišćenja filtra. Autofokus je brz i tih. Optičke performanse veoma su dobre, osim za žižnu daljinu od 105 mm, pri kojoj je oštrina lošija.

Vrednost distorzije: -2,73 % do +4,04%

Tehnički podaci

Bajonet: Minolta A
Stvarna žižna daljina: 29-104 mm
Maksimalni otvor blende: f/3,5-4,5
Minimalni otvor blende: f/22-27
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 13/10
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5 m
Prečnik filtera: 62 mm
Senilo: s bajonetom
Dimenzije / masa: 80x74 mm / 485 g
Cena: 340 evra

Nikon AF 28-105 mm f/3,5-4,5D

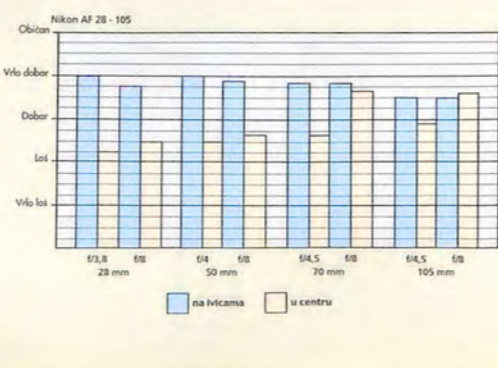

Privlačnog i robustnog izgleda, sa širokim prstenom za zumiranje koji omogućava lagano korišćenje. Prsten za ručno izoštravanje dovoljno je širok. Ima skalu s udaljenostima i oznaku za infracrveni film, a kada postavimo objektiv u makropoložaj, možemo fotografisati na udaljenostima od 0,22 m s impresivnim odnosom reprodukcije 1:2 za žižnu daljinu od 105 mm. Autofokus je brz i tačan. Optičke performanse za sve žižne daljine u centru objektiv a su odlične, jedino s maksimalnim otvorom blende na ivicama nešto su lošije.

Vrednost distorzije: -2,66 % do +1,85%

Tehnički podaci

Bajonet: Nikon F
Stvarna žižna daljina: 29-100 mm
Maksimalni otvor blende: f/3,5-4,5
Minimalni otvor blende: f/22-38
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 16/12
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5m (0,22 m u makropodručju)
Prečnik filtera: 62 mm
Senilo: HB-18
Dimenzije / masa: 81,5x73 mm / 455 g
Cena: 28.866 din. (sa porezom)
Informacije o prodaji: REFOT B Beograd, Pčinjska 17, tel. 011/ 456-151

SMC Pentax FA 28-105 mm f/3,2-4,5 AL IF

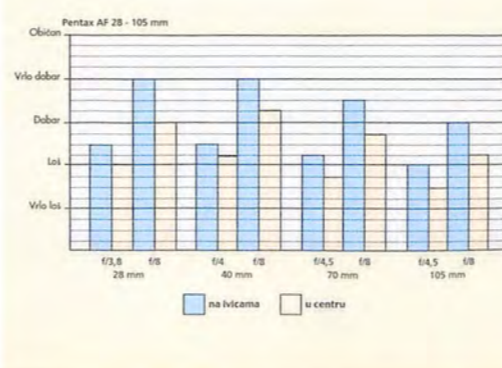

Kompaktne je konstrukcije i male mase, sa širokim prstenom za zumiranje i uzanim prstenom za ručno izoštravanje. Ima skalu s udaljenostima i oznaku za infracrveni film. Autofokus je brz i tačan, ali bučan. S maksimalnim otvorima blende optičke performanse nisu dobre ni na jednoj žižnoj daljini, ali sa otvorom blende f/8 mnogo su bolje.

Vrednost distorzije: -3,95 % do +2,29%

Tehnički podaci

Bajonet: Pentax KFA2
Stvarna žižna daljina: 29-101 mm
Maksimalni otvor blende: f/3,3-4,5
Minimalni otvor blende: f/22-38
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 12/11
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5 m
Prečnik filtera: 58 mm
Senilo: s bajonetom
Dimenzije / masa: 66x66 mm / 284 g
Cena: 350 evra

Sigma AF 28-105 mm f/3,8-5,6 UC III IF Asph

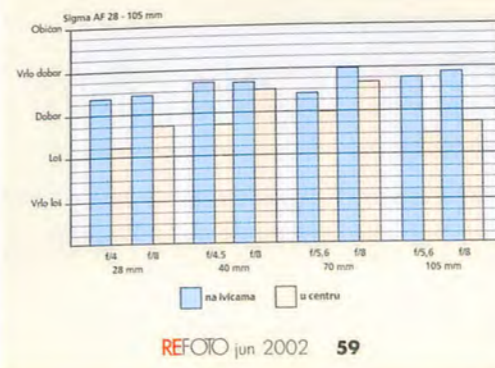

Izgleda solidno i ima metalni bajonet. Prstenovi za zumiranje i ručno izoštravanje zadovoljavajuće su širine i proporcionalni su veličini objektiv a. Ima skalu s udaljenostima i oznaku za infracrveni film. Autofokus je tačan i zadovoljavajuće brzine. Optičke performanse veoma su dobre i dosta ujednačene u centru objektiv a i na ivicama. Isporučuje se zajedno sa senilom.

Vrednost distorzije: -3,96 % do +4,51%

Tehnički podaci

Bajonet: Canon, Minolta, Nikon, Pentax i Sigma
Stvarna žižna daljina: 29-103 mm
Maksimalni otvor blende: f/3,8-5,6
Minimalni otvor blende: f/22-32
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 13/12
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5 m
Prečnik filtera: 62 mm
Senilo: s bajonetom
Dimenzije / masa: 72,5x71 mm / 275 g
Cena: 130 evra

Sigma AF 28-105 mm f/2,8-4 IF Asph

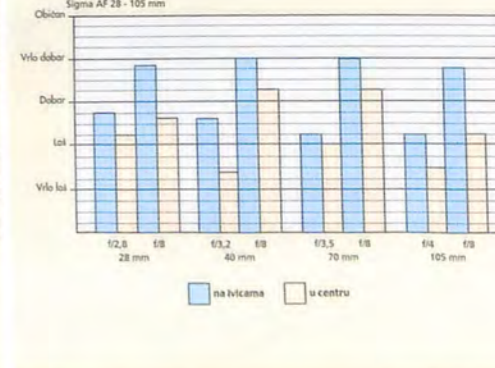

Kompaktne konstrukcije, s dovoljno širokim prstenovima za zumiranje i ručno izoštravanje. Ima skalu s udaljenostima. Autofokus je brz i tih za Canonove fotoaparate, ali je malo bučniji u odnosu ostale. Optičke performanse nisu dobre s maksimalnim otvorima blende, a s otvorom blende f/8, oštrina u centru je odlična, ali ne i na ivicama.

Vrednost distorzije: -3,96 % do +4,51%

Tehnički podaci

Bajonet: Canon, Minolta, Nikon, Pentax i Sigma
Stvarna žižna daljina: 29-102 mm
Maksimalni otvor blende: f/2,8-4
Minimalni otvor blende: f/22-32
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 12/11
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5 m
Prečnik filtera: 72 mm
Senilo: sa bajonetom
Dimenzije / masa: 79,5x77 mm / 405 g
Cena: 290 evra

Distorzija je pojava kada se prave linije na fotografiji pojavljuju kao krive. Postoje dva tipa distorzije: jedna ima izgled bureta, a druga jastuka. Distorzija burastog izgleda uzrokuje da se prave linije krive prema spoljašnosti, a distorzija jastučastog izgleda je suprotan efekat i kod nje se prave linije krive prema centru slike. U našem testu distorzija je prikazana kao procentualna vrednost i što je procenat bliže nuli, to je distorzija manja. Vrednost distorzije od 2% ili manje jeste zanemarljiva, 2-4% je umerena, a preko 4% je znatna. Burasta distorzija prikazana je kao negativna vrednost, a jastučasta kao pozitivna.

Boris Bjelica

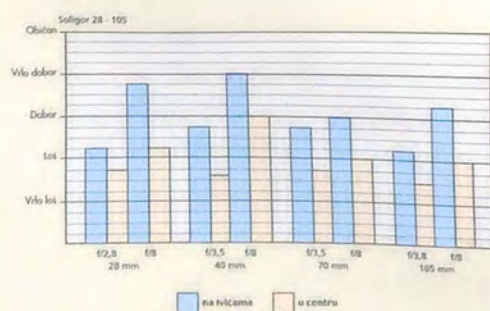
Soligor AF 28-105 mm f/2,8-3,8

Objektiv koji poseduje sistem za zumiranje na izvlačenje. Prsten za ručno izoštravanje zadovoljavajuće je širine. Ima skalu s udaljenostima i oznaku za infracrveni film. Minimalna daljina na kojoj možemo izoštriti jeste 1,5 m. Autofokus dosta brzo reaguje i tačan je. Optičke performanse s maksimalnim otvorima blende nisu zadovoljavajuće, a s otvorom blende f/8 oština je veoma dobra u centru, a na ivicama je lošija. Isporučuje se sa senilom.

Vrednost distorzije: -3,96% do +4,51%

Tehnički podaci

Bajonet: Canon, Minolta i Nikon
Stvarna žižna daljina: 29-104 mm
Maksimalni otvor blende: f/2,8-3,8
Minimalni otvor blende: f/22-38
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 15/13
Sistem za zumiranje: na izvlačenje
Minimalna daljina izoštravanja: 1,5 m
Prečnik filtra: 72 mm
Senilo: s bajonetom
Dimenzije / masa: 90x74 mm / 440 g
Cena: 268 evra(C), 202 evra(M), 224 evra(N)
Informacije o prodaji: PROFIFOTO, Beograd, Bul. vojvode Mišića 14, tel. 011/ 655-100, 655-257

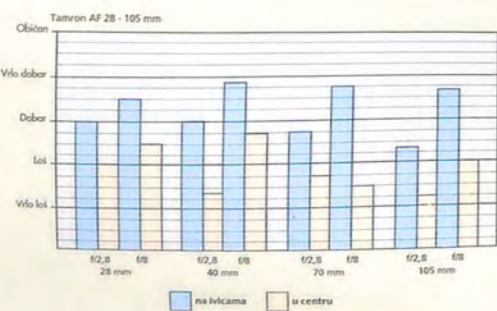
Tamron AF 28-105 mm f/2.8 SP LD

Masivan objektiv s fiksnim otvorom blende. Ima širok prsten za zumiranje, ali prsten za ručno izoštravanje je tanak. Ima skalu s udaljenostima, ali nema oznaku za infracrveni film. Ima unutrašnji sistem izoštravanja. Autofokus je tačan, ali ne i toliko brz kao kod ostalih rivala. Optičke performanse su razočaravajuće naročito na ivicama objektivu. Isporučuje se sa senilom.

Vrednost distorzije: -3,96% do +4,51%

Tehnički podaci

Bajonet: Canon, Minolta i Nikon
Stvarna žižna daljina: 29-101 mm
Maksimalni otvor blende: f/2,8
Minimalni otvor blende: f/22-32
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 15/13
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,44 m
Prečnik filtra: 82 mm
Senilo: s bajonetom
Dimenzije / masa: 112x95 mm / 880 g
Cena: 860 evra

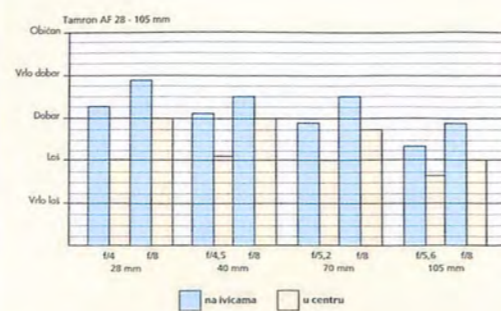
Tamron AF 28-105 mm f/4-5,6 IF

Objektiv kompaktne plastične konstrukcije, s širokim prstenom za zumiranje, ali je prsten za ručno izoštravanje tanak. Ima skalu s udaljenostima i oznaku za infracrveni film. Autofokus je zadovoljavajuće brzine i tačan je. Optičke performanse opadaju od kraće prema dužoj žižnoj daljini i zadovoljavajuće su.

Vrednost distorzije: -3,36% do +3,77%

Tehnički podaci

Bajonet: Canon, Minolta, Nikon i Pentax
Stvarna žižna daljina: 28-103 mm
Maksimalni otvor blende: f/4-5,6
Minimalni otvor blende: f/22-29
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva): 15/12
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0,5 m
Prečnik filtra: 62 mm
Senilo: s bajonetom
Dimenzije / masa: 30,5x64 mm / 305 g
Cena: 150 evra

Najveće šanse Ovog leta

BEOGRAD

Tel: 011/655 100, 655 257

Fax: 011/655 658

PROFIFOTO official distributor

AGFA Agfa

Konica CENTURIA Super

Super višeslojna kristalna tehnologija (Super Multi Coated Tehnology)

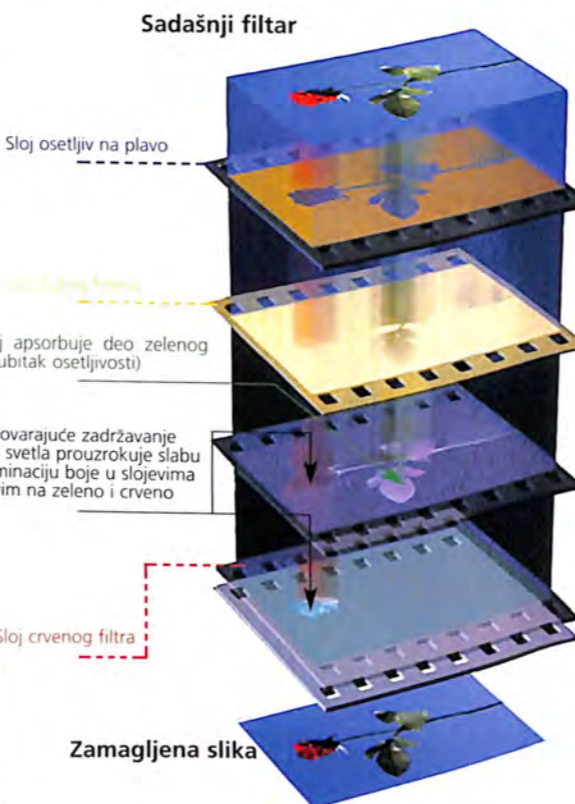
Ova tehnologija smatra se revolucionarnim dostignućem u razvoju tehnologije fotoemulzije firme Konica. Svaki kristal sadrži sloj koji se nalazi na ravnoj površini i potiskuje zamagljenost, čime unapređuje efikasnost fotosenzitivnih slojeva na bočnim stranama kristala. Uz uvećanje osetljivosti i zrnastosti filma, ovi slojevi primaju zamagljenost kroz toplotu i prirodnu radijaciju, pri čemu film dugo ostaje svež. Ova nova tehnologija takođe povećava fotoosetljivost na kristalima, povećavajući glatku površinu i čineći kristale tanjim. To je u suprotnosti s uobičajenim filmovima velike osetljivosti, koji obezbeđuju veću osetljivost na račun povećane zrnastosti korišćenjem krupnijih srebrnih halidnih kristala.

Super višeslojna kristalna tehnologija znatno uvećava efikasnost fotosenzitivnog sloja tako da se veća osetljivost postiže mnogo finijim kristalima. Rezultat jeste ISO 1600 film s odličnom granulacijom (zrnastošću).

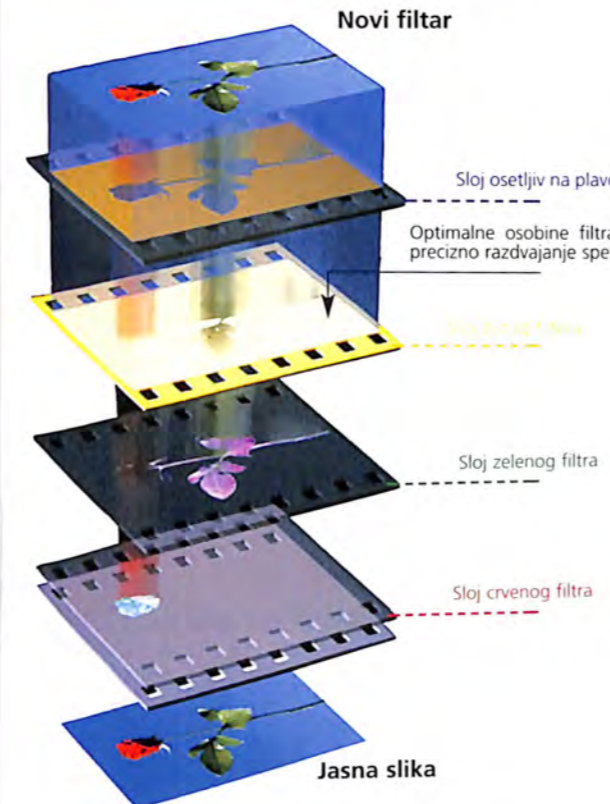

Nove tehnologije

Da bi kristali srebrnog halogenida velikog učinka stvarno imali maksimalni kvalitet, moraju se kombinovati sa različitim aditivima nametnim u slojevima radi pojačanja performansi.

Upotrebom najnovije tehnike hemijskih konstrukcija Konica je razvila i uvela u upotrebu brojna pojačala performansi. Crtež ispod prikazuje poboljšani filter koji redukuje zamagljenje fotografije.

Konica Color Centuria Super 100

Ovo je film ekstremne finoće jezgra i poboljšanog učinka izoštravanja, što ga čini idealnim za fotografisanje na dnevnom svetlu. Naročito je pogodan za fotografisanje portreta jer odlično reprodukuje boje motiva u prednjem planu slike, čak i kada se nalaze u kontrastu ili ispred svetle pozadine, što je čest slučaj pri snimanju portreta u eksterijeru.

Konica Color Centuria Super 200

Film s najfinijom strukturom zrna u svojoj klasi obezbeđuje uravnoteženu reprodukciju boje i osvetljenosti između glavnog motiva u prednjem planu i pozadine. Njegove briljantne boje i prirodni tonovi tena lica čine ga idealnim za spoljna snimanja portreta, pejzaža, itd., a isto tako daje odlične rezultate pri snimanju s blicem. Zahvaljujući visokoj otpornosti na toplotu i vlagu ovaj film može se koristiti i pri ekstremnim spoljašnjim uslovima.

Konica Color Centuria Super 400

Univerzalni film visoke osetljivosti koji daje izuzetan kvalitet fotografija i briljantnu reprodukciju boja. Pogodan je za snimanje pri širokom rasponu svetlosnih situacija, uključujući snimanje na suncu, pri oblačnom vremenu ili u enterijeru s različitim vrstama osvetljenja. Visoka otpornost na toplotu i prirodna zračenja jeste toliko da osetljivost i finostruktura ostaju znatno duže očuvani.

Konica Color Centuria Super 800

Visokoosetljivi film pogodan za snimanje s kompaktnim zum fotoaparatom koji imaju malu svetlosnu jačinu objektivu. Dobro kompenzuje slabo osvetljenje kraćim ekspozicijama, koje se mogu koristiti zbog visoke osetljivosti filma jer smanjuje opasnost od potresenosti fotoaparata, što uzrokuje neoštru fotografiju. Zbog velikog raspona ekspozicija pri fotografisanju u različitim svetlosnim uslovima film je pogodan, kako za unutrašnja, tako i za spoljna snimanja.

Konica Color Centuria Super 1600

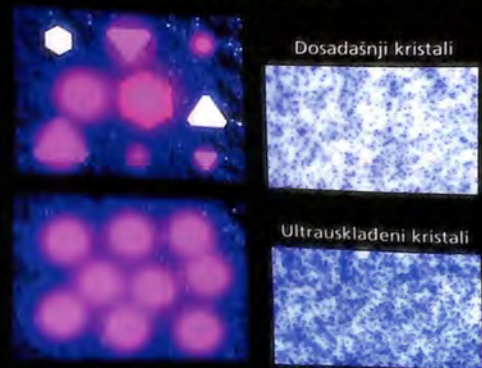
Ovo je najzanimljiviji film iz nove palete filmova koji zbog finoće zrna otvara potpuno novu eru visokoosetljivih filmova. Predstavlja odličan film, kako za napredne amatere, tako i za profesionalce iz oblasti sportske i astralne fotografije. Daje širok spektar ekspozicija, visoku efektivnu osetljivost na svetlo i ima izuzetne osobine pri fotografisanju s neonskim osvetljenjem. Omogućava potpunu iskorišćenost fotoaparata i s objektivima veće žižne dužine kod kojih su potrebne kraće brzine zatvarača da bi se izbegla neoštrina slike.

Pripremili: B. Bjelica i Svetislav V. Dragović

Tehnologija ultrausklađenih kristala (Ultra - Consistent Crystal Tehnology)

Dosadašnji kristali razlikovali su se po veličini i obliku, čime su otežavali postizanje stabilnog i usklađenog hemijskog procesa. Rezultat su bili "oblaci boje" različitih veličina i utisak visoke zrnastosti filma posle razvijanja.

Primenom tehnike ultrausklađenih kristala dobijaju se "oblaci boje" jednake veličine, koji su zaslužni za nisku zrnastost. Ova tehnologija, takođe, sprečava formiranje kristala koji se lako oštećuju toplotom i prirodnom radijacijom, doprinoseći stabilnosti neobrađene podloge materijala.

Pojačala osetljivosti

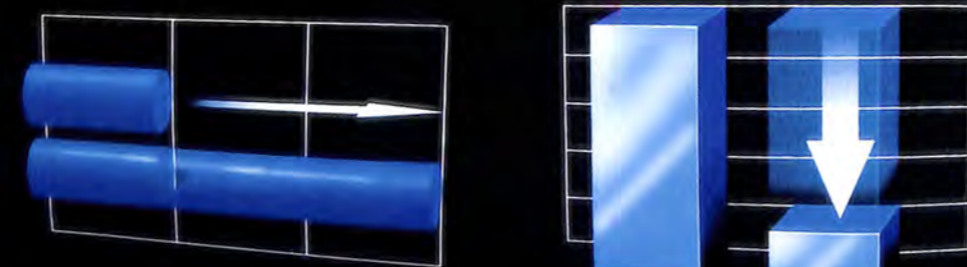
Ključ za visoku osetljivost i briljantnu reprodukciju boja nalazi se u tome da se uhvati što više svetla koje pada na film, kao i da se precizno i bez gubitaka dovodi do kristala srebrhalogenida koji deluju kao fotosenzori. Novo razvijena žuta boja za filtre firme Konica obezbeđuje da se odstrani plavo svetlo, koje je čest uzrok zagađivanja boja, a da se istovremeno zeleno svetlo propušta bez gubitka do slojeva osetljivih na zeleno. Nove spektralno osetljive boje razvijene su tako da hvataju upadno svetlo toliko precizno da predstavljaju optimalnu kombinaciju s kristalima SMCC (Super Multi Coated Crystals) i da tako delujući obezbede formiranje elementa latentne slike.

Pojačala boje

Novi poveziivači (kupleri) velike osetljivosti razvijeni su kako bi se pojačala boja. Pored pojačavanja osetljivosti filma, ovi novi poveziivači obezbeđuju optimalnu apsorpciju svetla posle razvijanja tako da se podatak o boji s filma precizno prenosi na papir, što doprinosi briljantnoj reprodukciji boja.

Pojačavanje robustnosti filma

Novootkriveni stabilizator procesa poboljšava otpornost na promene u uslovima normalnog razvijanja, kao i kod brzih procesa, čime se obezbeđuju jasne i stabilne slike. Novi stabilizator za uslove skladištenja (RSKS = Raw Stock Keeping Stabilizer) štiti film time što hvata razne supstance redukcije i oksidacije i time umanjuje stvaranje mre na filmu i obezbeđuje da on ostane svež duže vreme.

	Konica Centuria 100	Konica Centuria 200	Konica Centuria 400	Konica Centuria 800	Konica Centuria 1600
Osetljivost ISO	100/21	200/24	400/24	800/30	1600/34
Tip Filma	Negativ u boji	Negativ u boji	Negativ u boji	Negativ u boji	Negativ u boji
Format i pakovanje	136/36, 135/24, 135/12	135/36, 135/24, 135/12	135/36, 135/24, 135/12	135/36, 135/24, 135/12	135/36, 135/24, 135/12
Spektralna osetljivost	5500k	5500k	5500k	5500k	5500k
Proces razvijanja	C41	C41	C41	C41	C41
Prikaz boja	Neutralan	Neutralan	Neutralan	Neutralan	Neutralan
Oštrina	Visoka	Normalna	Normalna	Normalana	Normalna
Rezolucija	125/63	100/50	100/50	100/50	100/50
Veličina zrna RMS (x10 ⁻³)	4	4	4	5	6
Korisnici	Amaterski, poluprofesionalan	Amaterski, poluprofesionalan	Amaterski, poluprofesionalan	Amaterski, poluprofesionalan, profesionalan	poluprofesionalan, profesionalan
Preporuka za upotrebu	Univerzalna	Portret, Univerzalna	Sport, loši svetlosni uslovi	Loši svetlosni uslovi	U lošim svetlosnim uslovima
Informacije o prodaji	Konibel, Bore Vukmirovića 14a, Beograd, tel/fax 011/761-980, 769-187 e-mail: konibel@eunet.yu				

Nikon Coolpix 5000

Digitalni fotoaparatus sa stvarnom rezolucijom od pet miliona piksela i velikim brojem manuelnih opcija za kontrolu elemenata snimanja

dugme (AE-L, AF-L) za memorisanje ekspozicije i fokusa. Na leđima se nalazi veoma karakterističan pokretni TFT LCD monitor, koji omogućava fotografisanje iz različitih položaja, viđen kod Canonovih digitalnih fotoaparata PowerShot 70, 90IS, G1 i G2. Kao i kod prethodnih Coolpixa zadržana su tri dugmeta ispod monitora (ili iznad, zavisno od položaja monitora), koja imaju vezu s funkcijama prikazanim na monitoru. Rukohvat je dovoljno veliki i za one korisnike s dužim prstima, a mekana guma kojom je obložen omogućava nam komforno držanje i pored malih dimenzija.

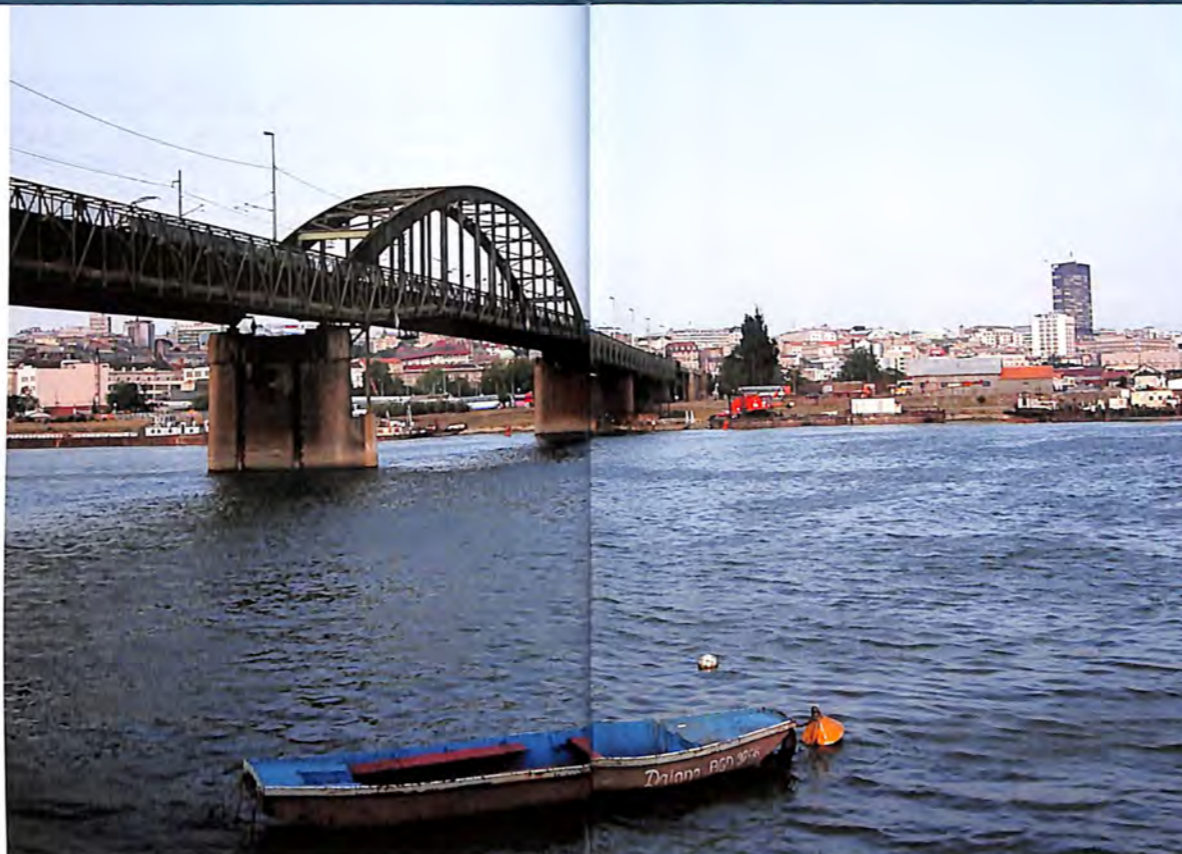
Vidi se da je Nikon veliku

pažnju posvetio ergonomiji, koja je veliki izazov naročito kod digitalnih fotoaparata malih dimenzija. Ušice za kaiš identične su onim koje imaju Nikonovi profesionalni fotoaparati.

Rukovanje nije komplikovano i ima dosta sličnosti sa prethodnim Coolpixima. Na gornjem delu nalaze se okidač oko koga je prsten za uključivanje fotoaparata, dugme za izbor režima rada (P-promenljivi program, A-prioritet otvora blende, S-prioritet brzine zatvarača i M manuлно), dugme za kompenzaciju ekspozicije i točičić za izbor komandi. Ostale komande nalaze se na zadnjem delu, zajedno s optičkim tražilom kod koga je moguća korekcija dioptrije od -2 do +1m, kontrolni displej na kome vidimo postavljene elemente za snimanje i pokretni TFT LCD monitor veličine 1,8 inča (4,5 cm) koji omogućava fotografisanje iz svih položaja. Zanimljiva novina jeste prekidač za izbor između režima rada za fotografisanje i pregledavanje snimljenih fotografija. Ostala komandna dugmad dobro su označena, a ona koja imaju dvostruku ulogu aktiviraju se pritiskom na to dugme i okretanjem točičića za izbor komandi. Tu je i prepoznatljivi višenamenski džojstik. Meni u kome se obavljaju dodatna podešavanja gotovo je identičan s onim koje poseduje Coolpix 995. Pritiskom na dugme MENU ispod TFT LCD monitora pokazaće se moguće opcije koje posle biramo pomoću višenamenskog džojstika. Moguće je memorisanje tri različita podešavanja elemenata za snimanje prema vlastitim potrebama, a posle se možemo pozivati na jedan od tri memorisana programa. Za manje iskusne korisnike na raspolaganju je potpuna auto-

Nikonova Coolpix serija digitalnih fotoaparata ima veliki uspeh na tržištu, a njima se početkom ove godine pridružio, pre nekoliko meseci najavljeni, Coolpix 5000 sa stvarnom rezolucijom od pet miliona piksela koji će preuzeti vodeću ulogu. Namešten je prvenstveno naprednim amaterima i poluprofesionalcima koji žele kompaktni digitalni fotoaparatus s visokim kvalitetom snimljene fotografije i velikim brojem manuelnih opcija za kontrolu elemenata snimanja. Coolpix 5000 predstavlja prvu konkurenciju takođe digitalnim fotoaparatusima od pet miliona piksela: Minolta Dimage 7, Sony DSC-F707 i Olympusu E-20.

Coolpix 5000 ima sličnosti u dizajnu s Coolpixom 885, ali i puno konstrukcionih novina. Telo je u potpunosti metalno, jedino su vrata za memorijsku karticu napravljena od plastike. S prednje strane izgleda skoro kvadratno, objektiv je postavljen u donji desni ugao, a zdepasti rukohvat je s leve strane. Pored objektivna nalazi se

Za snimanje ove fotografije aparat je postavljen na A - prioritet otvora blende. Korišćeno je Matrix merenje s ekspozicijom 1/125 f/8, osetljivost ISO 100, a snimljena je u maksimalnoj rezoluciji u TIFF formatu

fotografije: Boris Bjelica

Na gornjem delu nalazi se okidač, s prstenom za uključivanje i točičić za izbor komandi

Optičko tražilo s mogućnošću korekcije dioptrije i kontrolni displej na kome možemo videti postavljene elemente za snimanje

koristiti u kombinaciji s blicem. Objektiv ima devet sočiva, od kojih su tri asferična. Raspoređeni su u sedam grupa. Pokriva žižnu daljinu od 7,1 do 21,4 mm (odgovara 28-85 mm kod 35 mm fotoaparata) i ima svetlosnu jačinu od f/2,8 do f/4,8. Njim je moguće fotografisanje predmeta na udaljenosti od 50 cm, a u makrorežimu rada od 2 cm do beskonačno. Kao i ostali Nikonovi digitalni fotoaparatusi, može da koristi dodatni širokougaoni konvertor i telekonvertor, ali se prethodno mora da se stavi adapter UR-E5 koji ima prečnik navoja 46 mm. Možemo koristiti i širokougaoni konvertor WC-E68 dobijajući žižnu daljinu objektivna od 19 do 67 mm (koja odgovara kod 35 mm fotoaparata) ili filter prečnika 46 mm, a s adapterom UR-E6 koji ima prečnik navoja 28 mm možemo koristiti riblje oko konvertor FC-E8, telekonvertore TC-E2 kojima dobijamo žižnu daljinu od 158 do 196 mm (koja odgovara kod 35 mm fotoaparata) i TC-E3ED sa kojim dobijamo žižnu daljinu od 353 mm (koja odgovara kod 35 mm fotoaparata). Kada se stavi neki od konvertora, u meniju se mora prethodno označiti upotrebljeni konvertor. Na raspolaganju je i digitalni zum od 4x.

Pasivni TTL AF sistem sa pet autofokusnih polja koji se vide na TFT LCD monitoru mogu se automatski ili ručno birati pomoću višenamenskog džojstika na leđima fotoaparata. U normalnim svetlosnim situacijama izoštravanje je brže i preciznije od većine kompaktnih digitalnih fotoaparata. Jedini problem jeste izoštravanje u mračnim prostorijama jer na Coolpixu 5000 ne postoji pomoćno svetlo za izoštravanje. U tim situacijama možemo koristiti manuelno izoštravanje.

Meranje svetla kao i kod prethodnih Coolpixa daje odlične rezultate u najrazličitijim situacijama. Matrix merenje svetlosti na čitavoj površini jeste pomoću 256 segmenata i određuje najbolju prosečnu ekspoziciju, a na raspolaganju je centralno merenje i spot merenje u tački koju smo izoštrili. U situacijama kada je teže odrediti tačnu ekspoziciju može se koristiti Bracketing funkcija, čime se snima tri ili pet snimaka istog objekta s različitim ekspozicijama. Osetljivost možemo postaviti ručno na ISO 100, 200, 400 i 800 ili automatski kada se osetljivost menja zavisno od svetlosnih uslova. Crveno označena osetljivost od ISO 800 va. Crveno označena osetljivost od ISO 800 va. Kao i kod većine digitalnih fotoaparata, automatski WhiteBalance radi odlično na prirodnom svetlu, dok u ostalim svetlosnim uslovima najbolje je koristiti jednu od pet manuelnih opcija ili prethodno izmeriti i postaviti željeni White Balance. U specifi-

Pokretni TFT LCD monitor omogućava fotografisanje iz različitih položaja

Rukohvat je iskorišćen za smeštaj baterije

Prostor za CompactFlash memorijsku karticu tipa I ili II, a moguće je koristiti i IBM MicroDrive

Ispod gumenog štitnika nalazi se USB priključak za vezu s računarnom i priključak za AC adapter

čnim situacijama kad je teško tačno odrediti željeni White Balance, koristićemo White Balance Bracketing snimajući isti objekat sa tri različite vrednosti.

Ugrađeni blic s vodećim brojem 10 (za ISO 100), sa senzorskom kontrolom rada, a čiju snagu možemo kontrolisati za +/-2 EV sa korakom 1/3 EV daje dobre rezultate. Njim možemo fotografisati objekte do udaljenosti od 3 m. Posедуje i šinu s kontaktima što omogućava korišćenje Nikonovih spoljnih bliceva SB 80DX, 50DX, 28DX, 28, 27, 26, 25, 24, 23 i 22s.

Fotografije možemo snimiti u nekompresovanom TIFF formatu ili u kompresovanom JPEG formatu sa tri stepena kompresije (fine, normal i basic). Veličina fajla snimljenog u TIFF formatu jeste oko 14,511 KB što znači da na jednu memorijsku karticu od 256 MB možemo snimiti 17 fotografija. Veličine snimljenih fajlova u JPEG formatu u maksimalnoj veličini / broj snimljenih fotografija na memorijsku karticu od 256 MB jesu: fine 1,6MB/104, normal 1,1 MB/208 i basic 0,65 MB/411. Za pohranjivanje koristi CompactFlash memorijsku karticu tipa I ili II, a može da koristi i IBM MicroDrive memorijsku karticu. Coolpix 5000 pruža mogućnost da snimanje i kratkog zvučnog filma od 15 snimaka u sekundi, maksimalne dužine od 60 sekundi.

Isto kao i Coolpix 775, 880, 885 i 995 za napajanje koristi Nikonovu punjivu Li-jon bateriju EN-EL1 ili nepunjivu litijumsku bateriju 2CR5. Potpuno puna EN-EL1 baterija

Fotografija snimljena u maksimalnoj rezoluciji u JPEG formatu u makro režimu rada sa ugrađenim blicem

omogućava da napravimo oko 260 fotografija ili 2 sata i 32 minuta neprekidnog korišćenja. Uz ovaj digitalni fotoaparatusporučuje se i novi brzi punjač MH-52, koji omogućava punjenje za samo dva sata, za razliku od prethodnog MH-50 punjača u kome se baterija punila oko pet sati. Kada koristimo nosač baterija BP-E5000, koji se dodatno kupuje, možemo koristiti i šest alkalnih ili litijumskih ili NiMH baterija formata AA.

Kupovinom Coolpix 5000 dobijate CompactFlash karticu od 32 MB, USB kabl, AV kabl, punjivu Li-jon bateriju EN-EL1, punjač MH-60, softver Nikon View 4 i FotoStation 4.5. Pored već pomenutih konvertera, držača baterija i senila, od dodatne opreme na raspolaganju je adapter za kopiranje slajdova i negativa ES-E28, daljinski okidač MC-EU1, senilo za TFT LCD monitor LC-E5000 i torba CS-E5000

Boris Bjelica

TEHNIČKI PODACI

Tip: digitalni s nepromenljivim objektivom
Senzor: CCD veličine 2/3 inča sa 5,24 miliona piksela (efektivno 5 miliona piksela)
Veličina slike: 2560 x 1920, 2560 x 1700 (3:2), 1600 x 1200 (UXGA), 1280 x 960 (SXGA), 1024 x 768 (XGA) i 640 x 480 (VGA) piksela
Način snimanja slika: TIFF, JPEG (fine, normal, basic) i kratak zvučni film (maks. 60 s)
Objektiv: 7,1-21,4 mm f/2,8-4,8 (odgovara 28-85 mm kod 35 mm fotoaparata) i 4x digitalni zum
Izoštavanje: pasivni TTL AF sistem sa pet polja automatski ili ručno biranih i manuelno izoštravanje
Monitor: 1,8 inča (4,5 cm) TFT LCD sa 110 000 tačaka
Tražilo: optičko
Tipovi ekspozicije: P-program (fleksibilni), S-prioritet brzine zatvarača, A-prioritet otvora blende, M-manuelno
Merenje: 256 zonsko merenje, centralno i spot na svih pet AF polja
Brzina zatvarača: 8 s do 1/4000 s i B
Osetljivost: automatsko, ISO 200, 400, 800
White balance: automatsko, pet manuelnih opcija, prethodno izmereni i WB bracketing
Bracketing: 3 ili 5 ekspozicija s korakom +/- 1/3 do 2EV
Kompenzacija ekspozicije: +/- 2 EV sa korakom 1/3EV
Kompenzacija blic ekspozicije: +/- 2 EV sa korakom 1/3EV
Tip kartice za pohranjivanje: CompactFlash tip I i II, IBM MicroDrive
Priključci: USB, audio / video izlaz (NTSC / PAL), AC adapter
Napajanje: punjiva Li-jon baterija EN-EL1, litijumska 2CR5, 6xAA (s dodatnim držačem baterija BP-E5000)
Dimenzije: 102 x 82 x 68 mm
Masa: 414 g (bez baterija)
Cena: 93.222 din. (s porezom)
Informacije o prodaji: REFOT B Beograd, Pčinjska 17. tel. 011/ 456-151

Coolpix 5000 u kombinaciji sa blicem SB-50DX, a može da koristi i ostale Nikonove bliceve

Mini **DX**
XL 1S

Drugi
nemaju
Šanse

3698.-€

BEOGRAD

Tel: 011/655 100, 655 257

Fax: 011/655 658

PROFIFOTO official distributor

Canon

Olympus Camedia E-20

Refleksni digitalni fotoaparat s neizmenljivim objektivom, stvarnom rezolucijom od 4,95 miliona piksela i visokim kvalitetom snimljenih fotografija

Olympus se s novim modelom digitalnog fotoaparata E-20 nije mnogo kockao. Sve osnovne funkcije, raspored komandi, dizajn, objektiv i kompaktilnost s dodatnom opremom zadržao je kao na prethodnom modelu E-10. Novina jeste CCD senzor od 5,24 miliona piksela. Treba napomenuti da je Olympus na modelu E-20 označio da ima NTSC i PAL video izlaz s različitim oznakama na fotoaparatu kao E-20N ili E-20P. Oba digitalna fotoaparata imaju ostale karakteristike potpuno identične.

Dizajn ima sličnosti s klasičnim refleksnim fotoaparatom. Metalne je konstrukcije, samo su dugmad, vrata za memorijsku karticu i vrata za priključke napravljeni od plastike. Od prethodnog modela E-10 razlikuje se samo po malo zaobljenim donjim ivicama dugmeta za kompenzaciju ekspozicije. Ergonomski je dobro napravljen, rukohvat koji je presvučen gumom dubok je s prednje strane, dajući prstima dovoljno mesta, dok se sa zadnje strane nalazi dobro izbalansirano ležište za palac, što sve zajedno omogućava više nego komforno držanje

ovog digitalnog fotoaparata, dajući nam osećaj profesionalnog alata u našoj ruci. Pomeranje TFT LCD monitora postiže se pritiskom na malu polugu s leve strane omogućavajući na taj način pomeranje monitora u dva položaja: 20° nadole ili 80° nagore. Mehanizam TFT LCD monitora dovoljno je jak da omogućava držanje i u među položajima. Kao i kod prethodnika, kvalitet slike na monitoru prilično je loš za digitalni fotoaparat u ovoj klasi i Olympus je morao u ovom slučaju uvesti poboljšanje. Crni ram u kome se ispisuju informacije o elementima za snimanje zauzima 15-20% površine monitora, a jedna od najvećih mana jeste da vidimo samo 87% slike koju gledamo u monitoru. U monitoru vidimo sliku veličine

2.288 x 1.716 piksela, a fotoaparat snima 2.560 x 1.920. Ali, E-20, kao i E-10, ima jedinstven u svetu digitalnih SLR fotoaparata sistem koji pomoću prizme deli svetlost koja dolazi kroz objektiv omogućavajući TTL sliku kroz okular, ali i konstantno posmatranje na LCD monitoru. Tražilo pokriva 97% vidnog polja, a moguća je korekcija dioptrije i poseduje zatvarač okulara. U tražilu se mogu videti i osnovne informacije o elementima za snimanje. Dešava se da kada koristimo LCD monitor dođe do preekspozicioniranja snimaka. Zato je poželjno zatvoriti zatvarač okulara da sunčeva svetlost slučajno ne bi ušla u optički sistem kroz sočivo okulara.

Kontrolni displej prikazuje veliki broj informacija o postavljenim komandama i o ekspoziciji, a može biti osvetljen pritiskom na dugme LIGHT u trajanju od 10 s olakšavajući korišćenje u lošijim svetlosnim prilikama.

Ono po čemu se najviše razlikuje od ostalih refleksnih digitalnih fotoaparata je nepromenljivi zum objektiv s uvećanjem od 4x. U svojoj konstrukciji objektiv ima 14 sočiva raspoređenih u 10 grupa i pokriva žižnu

Noćni snimak snimljen je u JPEG formatu; korišćen je prioritet otvora blende, ekspozicija 2s, f/8, ISO 160
Sve fotografije: Boris Bjelica

daljinu od 6 do 36 mm (odgovara 35-140 mm kod 35 mm fotoaparata) s velikom svetlosnom jačinom objektivna od f/2,0-f/2,4, koja omogućava snimanje u lošijim svetlosnim situacijama. Kod makrosnimanja možemo se približiti objektu na 20 cm. Sistem zumiranja jeste mehanički, pomoću širokog prstena obloženog gumom koji omogućava preciznu kontrolu prilikom kadriranja fotografije. Jedna od najvećih prednosti nepromenljivog objektivna jeste da uvek drži senzor hermetički zaštićenim od prašine. Senilo za objektiv isporučuje se s fotoaparatom, a može da koristi filtre prečnika 62 mm. Na raspolaganju su Makro MCON-35, širokougaoni WCON-80B, tele TCON-14B i TCON-300S konvertori koji

povećavaju mogućnosti nepromenljivog zum objektivna.

Zaobljeni pravougaoni prozorčić koji se nalazi u gornjem delu između rukohvata i objektivna služi kao infracrveni osvetljivač sistema za izoštravanje. Autofokusni sistem kod ovog fotoaparata je dvostepen. Prvi stepen je infracrveni autofokusni sistem, koji emituje infracrveni zrak i meri udaljenost od objekta. Kada je ta udaljenost izvan dometa infracrvenog zraka, aktiviraće se drugi stepen s pasivnim sistemom, koji određuje udaljenost na osnovu kontrasta slike. Na ovaj način omogućeno je izoštravanje u lošijim svetlosnim situacijama i na svim udaljenostima.

Za merenje svetla koristi digitalni ESP (Electro-Selective Pattern) sistem koji meri svetlost očitano u više tačaka na čitavoj površini, centralno i spot merenje. Tu je i

Pri makrosnimanju možemo se približiti objektu na 20 cm

Portret devojčice snimljen u JPEG formatu s ugrađenim blicem zbog dosvetljavanja

dugme za memorisanje ekspozicije (AE lock), mogućnost kompenzacije ekspozicije i automatski bracketing kojim možemo snimiti isti objekat s više različitih ekspozicija. Od ekspozicijskih režima rada pored programa poseduje prioritet otvora blende, prioritet brzine zatvarača i manualno. Ugrađeni rasklopivi blic s vodećim brojem 13 za ISO 80 omogućava fotografisanje na udaljenostima od 0,6 m do 6,3 m, kada je objektiv u širokougaonom položaju, i od 0,5 m do 5,2 m, kada je objektiv u telepoložaju. Snaga blica može se korigovati u rasponu +/-2EV, a ima opciju redukcije efekta crvenih očiju i simulacije sinhronizacije na drugoj zavesici. Olympus E-20 poseduje šinu s kontaktima za spoljni Olympus FL-40 blic s kojim ima potpunu TTL kompaktilnost i klasični sinhro priključak. Za pohranjivanje snimljenih fotografija koristi

SmartMedia, CompactFlash kartice tipa I i II i IBM MicroDrive. Na SmaratMedia memorijsku karticu od 16 Mb koja se isporučuje uz ovaj digitalni fotoaparat možemo snimiti: 1 fotografiju u TIFF formatu, 1 u RAW formatu, 4 u SHQ, 10 u HQ formatu i 49 u SQ formatu. Kod nameštavanja željenog formata mora se voditi računa da RAW, format na kontrolnom displeju nije označen kao RAW nego će oznaka za TIFF format tada treperiti.

ono što je najvažnije, kvalitet dobijenih fotografija snimljenih u TIFF ili JPEG formatu više je nego odličan, reprodukcija boja je dobra, vreme kašnjenja okidača je smanjeno na oko 60 mikrosekundi što približno odgovara vrhunskim refleksnim fotoaparatom. Urađena "buffer" memorija (memorijska za privremeni smeštaj podataka koji čekaju prenos) od 32 Mb znatno skraćuje obradu fotografije i omogućava snimanje u TIFF ili SHQ formatu 4 snimka zaredom pri brzini od 2,5 snimaka u sekundi.

Za napajanje može da koristi dve Olympus CR-V3 litijumske baterije ili četiri alkalne ili NiMH baterije formata AA. Kada, npr., koristimo četiri NiMH baterije od 1.600 mAh, možemo snimiti oko 280 fotografija ili neprekidno koristiti fotoaparat oko 2,5 sata. Na raspolaganju je dodatni nosač baterija B-HLD10 s punjivom baterijom od 4.200 mAh.

Kupovinom ovog fotoaparata dobićete dve litijumske baterije CR 3V, SmartMedia karticu od 16 Mb, daljinski okidač RM-1, poklopac za objektiv, senilo LH-1, kaiš, USB kabl, video - kabl i potrebne programe, a na raspolaganju je i veliki broj dodatne opreme.

B. Bjelica

TEHNIČKI PODACI

Tip: digitalni s nepromenljivim objektivom
Senzor: CCD veličine 2/3 inča sa 5,24 miliona piksela (efektivno 4,95 miliona piksela)
Veličina slike: 2.560 x 1.920, 1.792 x 1.344, 1.280 x 960, 1.024 x 768, 640 x 480
Način snimanja slika: RAW, TIFF, JPEG (Standard, High, Super High) (max 60s)
Objektiv: 9-36 mm f/2,0-2,4 (odgovara 35-140 mm kod 35 mm fotoaparata)
Izoštravanje: pasivni TTL AF sistem sa jednim poljem
Monitor: 1,8 inča (4,5 cm) TFT LCD sa 118.000 dot
Tražilo: TTL optičko, pokriva 95% vidnog polja
Tipovi ekspozicije: automatika, P-program (fleksibilni), S-prioritet brzine zatvarača, A-prioritet otvora blende, M-manuelno
Merenje: ESP na čitavoj površini, centralno i spot
Brzina zatvarača: 2- 1/640 s u IS režimu rada i 60-1/8000s u PS režimu rada i B
Osetljivost: automatska, 80/160/320 ISO
White balance: automatski, pet manualnih opcija prethodno izmerenih
Bracketing: 3 +/- 1/3 do 2EV
Kompenzacija ekspozicije: +/- 3 EV s korakom 1/3EV
Kompenzacija blic ekspozicije: +/- 2 EV s korakom 1/3EV
Tip kartice za pohranjivanje: SmartMedia, CompactFlash tipa I ili II, IBM MicroDrive
Priključci: USB, audio / video izlaz (NTSC / PAL), AC adapter
Napajanje: 4 x AA ili 2xCR-V3
Dimenzije: 128,5 x 103,5 x 161 mm
Masa: 1.050 g (bez baterija)
Cena: 2.320 evra (bez poreza)
Informacije o prodaji: BTI, Požeška 83a / III, Beograd, tel. 011/3540-940

TFT LCD monitor možemo pomeriti 20° nadole i 80° nagore

Komandni displej i točkić za izbor režima rada

Prostor za četiri baterije AA ili 2xCR-V3

Canon PowerShot S40 i S30

Fotoaparati identične konstrukcije, ali sa različitom rezolucijom od 4,1 i 3,34 milona piksela...

Dva Canonova digitalna fotoaparata iz PowerShot "S" serije, S40 i S30, imaju identičnu konstrukciju, ali različitu rezoluciju. S40 ima ugrađen CCD senzor od 4,1 milion piksela, a S30 od 3,34 miliona piksela. Dizajnirani su nešto drugačije od prethodna dva modela S10 i S20. Imaju izduženo telo s pokretnim poklopcem objektiv, koji je ujedno i prekidač za uključivanje. Telo je metalno sivometalnik boje. Ostale karakteristične dizajnerske novine jesu okretanje teksta na monitoru kada se fotoaparat drži vertikalno, zajednička vrata za smeštaj baterije i memorijske kartice, poseban prekidač za pregledanje snimljenih slika koji se automatski isključuje laganim pritiskom na okidač, tanak prozor blica i pomalo čudan valjkasti višenamenski birač.

Držanje i fotografisanje uprkos nedostatku pravog rukohvata jeste komforno i pruža osećaj čvrstine u ruci zahvaljujući dovoljno širokom telu. Ni samo rukovanje nije preterano komplikovano. Na gornjem delu fotoaparata nalazi se okidač, poluga za zumiranje i točkić za izbor režima rada. Od režima rada na raspolaganju jesu P-program, Tv-prioritet brzine zatvarača, Av-prioritet otvora blende, M-manuelno, potpuna automatika i još devet programa sa scenama (portret, pejzaž, noćne scene, sport - velike brzine zatvarača, male brzine zatvarača, efekti s bojama, panorame i kratak zvučni film). Zanimljiv je program za fotografisanje panorama kod većine Canonovih digitalnih fotoaparata, koji omogućava da na monitoru vidimo i deo prethodno snimljene fotografije tako da možemo tačno nastaviti sledeću. Samo spajanje ovako snimljenih slika obavlja se jednostavno, potpuno automatski u računaru pomoću programa PhotoStitch, koji se dobija prilikom kupovine ovog digitalnog fotoaparata. Ostale komande i valjkasti višenamenski birač nalaze se na zadnjem delu fotoaparata, zajedno sa 1,8 inča LCD

monitorom i optičkim tražilom koje nema mogućnost podešavanja dioptrije, a pokriva oko 84% vidnog polja.

Zum objektiv s uvećanjem od 3x pokriva žižnu daljinu od 7,1 do 21,3 mm, koja odgovara 35-105 mm kod 35 mm fotoaparata, a ima sličnu konstrukciju kao Canon IXUS 300 i svetlosnu jačinu f/2,8 - 4,9. Objektiv će se uvući kada se pokretni poklopac lagano povuče prema njemu za oko 1,4 sekunde, a nakon toga možemo kompletno zatvoriti poklopac koji je ujedno i štiti objektiv. U normalnom režimu rada objektiv dozvoljava fotografisanje objekta na udaljenosti od 80 cm, a u makro-režimu rada od 10 cm kada je objektiv postavljen u širokougaoni položaj ili 30 cm kada je objektiv postavljen u tele položaj. Za merenje svetlosti koristi tzv. procenjeno merenje, uzimajući u obzir prosečno očitavanje na čitavoj površini kadra, nakon čega se izmerene vrednosti upoređuju s bibliotekom tipičnih situacija i izračunava se tačna ekspozicija. Na raspolaganju je centralno i spot merenje za izabrano AF polje. Za precizniju kontrolu ekspozicije možemo koristiti kompenzaciju ekspozicije, Auto Exposure Bracketing (AEB) i memorisanje ekspozicije. Osetljivost se podešava automatski između ISO50 i ISO 100 ili ručno biramo jednu od osetljivosti 50, 100, 200 i 400 ISO, a za S30 i osetljivost ISO800. Za ekspozicije duže od 1,3 s automatski će se aktivirati sistem za smanjenje efekta "bu-ke".

Blic s veoma tankim prozorom omogućava fotografisanje objekata na udaljenostima od 0,35 do 4,8 m (za širokougaoni položaj objektiv) i 0,35-3 m (za telepoložaj objektiv) kada se osetljivost postavlja automatski. Pored samog blica nalazi se i prozor s osvetljivačem, koji ima dve funkcije: pomaže pri izoštavanju u lošim svetlosnim situacijama i koristi se za otklanjanje efekta crvenih očiju.

Panorama Kalemegdana sastavljena od četiri fotografije. Snimljena je u programu za snimanje panorama, a zatim potpuno automatski sastavljena pomoću računara i programa (PhotoStitch) koji se dobija uz aparat

Kada se poklopac kompletno zatvori, efikasno štiti objektiv

Pored TFT LCD monitora, na zadnjem delu nalazi se većina komandnih dugmadi s jasno označenim funkcijama

Fotografije možemo snimiti u RAW nekompresovanom formatu ili u JPEG (super fine, fine, normal) kompresovanom formatu ili snimiti kratak zvučni film na CompactFlash memorijsku karticu tipa I ili II. Za napajanje koristi novu Li-jon punjivu bateriju NB-2L, koja se puni u novom tipu punjača CB-2LT za oko 80 minuta. Kupovinom PowerShot digitalnih foto-

fotografija: Boris Bjelica

TEHNIČKI PODACI

Tip: digitalni, sa nepromenljivim objektivom

Senzor: CCD veličine 1/1,8 inča S40 sa 4,1 milion piksela (efektivno 4 miliona piksela) / S30 sa 3,34 miliona piksela (efektivno 3,2 miliona piksela)

Velicina slike: 2272 x 1704 (samo S40), 2048 x 1536 (samo S30), 1600 x 1200, 1024 x 768 i 640 x 480 piksela

Način snimanja slika: RAW, JPEG i AVI (kratak zvučni film)

Objektiv: 7,1-21,3 mm f/2,8-4,9 (odgovara 35-105 mm kod 35 mm fotoaparata) i 3,6x za S40 i 3,2x za S30 digitalni zum

Izoštavanje: Pasivni TTL AF sistem sa tri polja automatski ili ručno biranih i manuelno izoštavanje

Monitor: 1,8 inča (4,5 cm) TFT LCD

Tražilo: optičko

Tipovi ekspozicije: automatika, promenljivi program, Tv-prioritet brzine zatvarača, Av-prioritet otvora blende, M-manuelno i devet programa

Merenje: procenjeno na čitavoj površini, centralno ili spot

Brzina zatvarača: 15 sek. do 1/1500 sek. i B

Osetljivost: automatska, 50/100/200/400 ISO (S30 do 800ISO)

White balance: automatsko, šest manuelnih opcija, prethodno izmereni

Bracketing: moguć

Kompenzacija ekspozicije: +/- 2 EV s korakom 1/3EV

Kompenzacija blic ekspozicije: +/- 2 EV s korakom 1/3EV

Tip kartice za pohranjivanje: CompactFlash tip I i II

Priključci: USB, audio / video izlaz (NTSC / PAL), AC adapter

Napajanje: punjiva Li-jon baterija NB-2L, AC adapter

Dimenzije: 112 x 58 x 42mm

Masa: 260 g (bez baterija)

Cena: 1.195,12 evra (S40) i 1.011,25 evra (S30) (s porezom)

Informacije o prodaji: PROFIFOTO, Beograd, Bul. vojvode Mišića 14, tel. 011/ 655-100, 655-257

Prostor za punjivu Li-jon bateriju i CompactFlash memorijsku karticu nalazi se iza zajedničkih zaštitnih vrata

aparata dobićete NB-2L Li-jon punjivu bateriju zajedno s punjačem CB-2LT, memorijsku karticu CompactFlash od 16Mb, kaiš za nošenje, USB kabl, audio / video kabl i prateće programe. Od dodatne opreme na raspolaganju je torba SC-PS800, vodootporno kućište WP-DC300 koje omogućava fotografisanje do 30 m ispod vode i AC adapter ASK-700.

B. Bjelica

• digitalni i klasični fotoaparati
• štampači
• diktafoni
• dvogledi
• multimedijске naočare

Požeška 83a / III
11030 Beograd 8
P. fah 2043
Veleprodaja:
Tel./Fax: (011)
3540-940; 559-723
Maloprodaja:
Tel: (011) 3672-888
e-mail: bti@EUnet.yu

BTI company
Distributer za Jugoslaviju

OLYMPUS
THE VISIBLE DIFFERENCE

3Mpix	Sony	DSC-S75	Compact Zoom	CCD SuperHAD3, 3Mpix/1,8"	Zoom3x(34-102mm f/2-2,5)	4 cm	Jpeg, Gif, Tiff, Mpeg1-DCF, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur, synch. Flash	MemoryStick	apr 01	900,00e
3Mpix	Toshiba	PDR-3310	Compact Zoom	CCD 3,2Mpix 1/1,8"	Zoom3x(35-105mm f/2,8-4,6)	17 cm	Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SD Card	maj 02	700,00e
3Mpix	Toshiba	PDR-M71	Compact Zoom	CCD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom2,8x(35-98mm f/2,9-4,8)	10 cm	Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video	SmartMedia	okt 01	600,00e
Od 4 do 6 Mpix												
4Mpix	Canon	EOS 1D	Reflex	CCD 4,2Mpix 28,7x19,1mm	monture Canon EF(Focale x1,3)	-	Raw, Jpeg, Raw+Jpeg	200 - 1600 ISO	IEEE1394, Synchro Flash	CompactFlash I/II	dec 01	8475,00e
4Mpix	Canon	PowerShot G2	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom3x(34-102mm f/2,2-5)	6-20cm	Raw, Jpeg, Raw+Jpeg, Avi, DCF	50 - 400 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash I/II	sep 01	1220,00e
4Mpix	Canon	PowerShot S40	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom3x(35-105mm f/2,8-4,9)	10-30cm	Raw, Jpeg, Avi, Wav, DCF	50 - 400 ISO	USB, video	CompactFlash I/II	okt 01	950,00e
4Mpix	Casio	QV-4000	Compact Zoom	CCD4,0Mpix 1/1,8"	Zoom3x(34-102mm f/2-2,5)	6 cm	Tiff, Jpeg, Avi, DCF, DPOF, PIM	100 ISO	USB, serie	CompactFlash I/II	avg 01	1000,00e
4Mpix	HP	PhotoSmart 812	Compact Zoom	CCD 3,92 Mpix	Zoom 3x	NC	Jpeg, Avi	NC	USB, video, secteur(socle)	SD Card/MMC	apr 02	800,00e
4Mpix	Kodak	EasyShare DX4900	Compact Zoom	CCD 4 Mpix	Zoom2x(35-70mm)	7-25cm	Jpeg, Exif 2.1, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur(socle)	CompactFlash I	apr 02	720,00e
4Mpix	Konica	KL-400 Zoom	Compact Zoom	CCD 4,13 Mpix	Zoom3x(39-117mm f/2,8-4,9)	6-35cm	Jpeg, Exif 2.2, Avi, DPOF, DCF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SD Card/MemoryStick	jul 02	900,00e
4Mpix	Kyocera	FineCam S4	Compact Zoom	CCD3,95Mpix 1/1,8"	Zoom3x(35-105mm f/2,8-4,8)	12 cm	Jpeg, Exif 2.2, Avi, DPOF, DCF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SD Card/MMC	apr 02	900,00e
4Mpix	Leica	Digilux 1	Compact Zoom	CCD4Mpix 1/1,76"	Zoom3x(33-100mm f/2-2,5)	6-20cm	Tiff, Jpeg, Avi, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SD Card/MMC	maj 02	1300,00e
4Mpix	Minolta	Dimage F100	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom3x(38-114mm f/2,8-4,7)	14 cm	Tiff, Jpeg, Avi, DPOF, PIM	100 - 800 ISO	USB, video	SD Card/MMC	maj 02	1000,00e
4Mpix	Minolta	S404	Compact Zoom	CCD4,13Mpix 1/1,8"	Zoom4x(35-140mm f/3-3,6)	10 cm	Tiff, Jpeg, Avi, Wav, DPOF, PIM	64 - 400 ISO	USB, video	CompactFlash I	feb 02	900,00e
4Mpix	Olympus	C-40 Zoom	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom2,8x(35-98mm f/2,8-4,8)	10-25cm	Tiff, Jpeg, Avi, Wav, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	okt 01	780,00e
4Mpix	Olympus	C-4040 Zoom	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom3x(35-105mm f/1,8-2,6)	20 cm	Tiff, Jpeg, Avi, Wav, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	jul 01	1035,00e
4Mpix	Olympus	E-10	Bridge Camera	CCD4Mpix 2/3"	Zoom4x(35-140mm f/2-2,4)	20 cm	Raw, Jpeg, Tiff, DCF, DPOF	50 - 200 ISO	USB, video, secteur, synch, X+CF	SmartMedia	okt 00	1630,00e
4Mpix	Panasonic	Lumix DMC-LC40	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,76"	Zoom3x(33-100mm f/2-2,5)	6-20cm	Jpeg, Tiff, Avi, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SD Card/MMC	maj 02	900,00e
4Mpix	Panasonic	Lumix DMC-LC5	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,76"	Zoom3x(33-100mm f/2-2,5)	6-20cm	Jpeg, Tiff, Avi, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SD Card/MMC	apr 02	1100,00e
4Mpix	Pentax	Optio 430	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom3x(37-111mm f/2,8-4,8)	14-50cm	Jpeg, Avi, DCF, DPOF	NC	USB, video, secteur	CompactFlash I	nov 01	1065,00e
4Mpix	Ricoh	Caplio RR1	Compact Zoom	CCD4Mpix 1/1,8"	Zoom3x(35-105mm f/2,6-3,4)	1 cm	Tiff, Jpeg, Avi, Wav, DCF, DPOF	200 - 800 ISO	USB, video	Mem.Int.8Mo+SmartMedia	okt 01	1045,00e
4Mpix	Rollei	D41Com	Compact Zoom	CCD4,1Mpix 1/1,8"	Zoom3x(38-114mm f/3,4-3,6)	8 cm	Jpeg, Exif	100 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash I	mart 02	750,00e
4Mpix	Samsung	Digimax 410	Compact Zoom	CCD4Mpix 1/1,8"	Zoom3x(34-102mm f/2,6-4,5)	20 cm	Jpeg, Avi, DCF, DPOF	200 - 400 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash	maj 02	NC
4Mpix	Sony	DSC-P9	Compact Zoom	CCD HAD 3,9Mpix 1/1,8"	Zoom3x(39-117mm f/2,8-5,6)	10 cm	Jpeg, Mpeg1, Gif, DCF, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	MemoryStick	maj 02	900,00e
4Mpix	Sony	DSC-S85	Compact Zoom	CCD Super HAD3,9Mpix	Zoom3x(34-102mm f/2-2,5)	4 cm	Jpeg, Mpeg1, Gif, DCF, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur, Synch. Flash	MemoryStick	jun 02	1050,00e
4Mpix	Sony	MVC-CD400	Compact Zoom	CCD HAD 3,9Mpix 1/1,8"	Zoom3x(34-102mm f/2-2,5)	4 cm	Tiff, Jpeg, Mpeg1, Gif, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur, Synch. Flash	Mini-CD-R/RW	maj 02	1500,00e
4Mpix	Toshiba	PDR-M81	Compact Zoom	CCD 4,2Mpix 1/1,8"	Zoom2,8x(35-98mm f/2,9-4,8)	10-25 cm	Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video	SmartMedia	jul 01	700,00e
5Mpix	Minolta	Dimage 7i	Bridge Camera	CCD 5,2Mpix 2/3"	Zoom7x(28-200mm f/2,8-3,5)	30-25 cm	Raw, Tiff, Jpeg, Mov, DPOF, PIM	100 - 800 ISO	USB, video	CompactFlash I/II	jun 02	1600,00e
5Mpix	Nikon	Coolpix 5000	Compact Zoom	CCD 5Mpix 2/3"	Zoom3x(28-85mm f/2,8-4,8)	2-6 cm	Tiff, Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF, PIM, DC	100 - 800 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash I/II	jan 02	1700,00e
5Mpix	Nikon	D1X	Reflex	CCD 5,7Mpix 15,6x23,7mm	Monture Nikon AF(Focale x1,5)	-	Raw, Tiff, Jpeg, Exif	125 - 800 ISO	IEEE1394 USB, video, secteur	CompactFlash I/II	maj 01	7620,00e
5Mpix	Olympus	E-20	Bridge Camera	CCD 5,2Mpix 2/3"	Zoom4x(35-140mm f/2-2,4)	20-60 cm	Raw, Tiff, Jpeg, DCF, DPOF	80 - 320 ISO	USB, video, flash	CompactFlash+SmartMedia	dec 01	2450,00e
5Mpix	Rollei	D530	Bridge Camera	CCD 4,9Mpix 2/3"	Zoom3x(40-120mm f/2,8-4)	60 cm	Raw 30bits	100 ISO	SCSI, video, secteurh	PC Card II	jul 02	NC
5Mpix	Sony	DSC-F707	Bridge Camera	CCD HAD 4,9Mpix 2/3"	Zoom5x(38-190mm f/2-2,4)	2 cm	Jpeg, Gif, Mpeg1, DCF, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	MemoryStick	okt 01	1600,00e
6Mpix	Canon	D60	Reflex	CMOS 6,3Mpix 22,7x15,1mm	Monture Canon EF(Focale x1,6)	-	Raw, Jpeg	100 - 1000ISO	USB 1.1, video, Synchro X	CompactFlash I/II	apr 02	3350,00e
6Mpix	Contax	N Digital	Reflex	CCD 6,13Mpix 24x36mm	Monture Contax NAF(Focale x1)	-	Raw, Jpeg, Tiff	50 - 1600 ISO	IEEE1394, video, secteur	CompactFlash I/II	maj 02	9000,00e
6Mpix	Fujifilm	S2 Pro	Reflex	SuperCCD 6,17Mpix 23x15mm	Monture Nikon AF(Focale x1,5)	-	Raw, Jpeg, Tiff	100 - 1600ISO	USB, IEEE1394, video	CompactFlash II+SmartMedia	jul 02	NC
6Mpix	Kodak	DCS 760	Reflex	CCD IT06Mpix 27,7x18,3	Monture Nikon AF(Focale x1,3)	-	Raw	80 - 400 ISO	IEEE1394, video	PC Card	jul 01	8880,00e
6Mpix	Nikon	D 100	Reflex	CCD6,1Mpix 23,7x15,6mm	Monture Nikon AF(Focale x1,5)	-	Raw, Tiff, Jpeg, Exif	200 - 1600ISO	USB, video	CompactFlash I/II	jun 02	3000,00e

aparati na izmaku kajere

1Mpix	Kodak	DC3200	Compact	CCD 1,2Mpix	Fiksni Objektiv (39mm f/3,6)	-	-	-	USB, video, secteur(socle)	Mem.Int.+CompactFlash	nov 00	230,00e
1Mpix	Olympus	C-1	Compact	CCD 1,3Mpix 1/3,2"	Fiksni Objektiv (35mm f/2,8)	10 cm	Jpeg-DCF, DPOF	-	USB, video, secteur	SmartMedia	apr 01	360,00e
1Mpix	Olympus	C-1 Zoom	Compact Zoom	CCD 1,3Mpix 1/2,7"	Zoom3x(38-115 f/2,4-4,5)	20 cm	Jpeg-DCF, DPOF	-	USB, video, secteur	SmartMedia	jun 01	410,00e
1Mpix	Olympus	C-100	Compact	CCD 1,2Mpix 1/3,2"	Fiksni Objektiv (35mm f/4)	25 cm	Jpeg, Avi-DCF, DPOF	100 - 400 ISO	USB, secteur	SmartMedia	-	230,00e
1Mpix	Olympus	E-100 RS	Bridge Camera	CCD 1,5Mpix 1/2"	Zoom10x(38-380mm f/2,8-3,5)	10-60 cm	Tiff, Jpeg, Avi, Wave-DCF, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur, micro	SmartMedia+CompactFlash II	okt 00	1840,00e
1Mpix	Sony	DSC-P20	Compact	CCD 1,3Mpix 1/2,7"	Fiksni Objektiv (42mm f/4,5)	15-20 cm	Tiff, Jpeg, Gif, Mpeg1-DCF, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, secteur	MemoryStick	avg 01	-
1Mpix	Sony	DSC-P30	Compact Zoom	CCD 1,3Mpix 1/2,7"	Zoom3x(41-123mm f/3,8)	3 cm	Tiff, Jpeg, Gif, Mpeg1-DCF, DPOF, PIM	100 - 400 ISO	USB, secteur, video	MemoryStick	maj 01	-
1Mpix	Toshiba	PDR-M11	Compact	CCD 1,3Mpix 1/2,7"	Fiksni Objektiv (52mm f/2,8)	1 m	Tiff, Jpeg, Exif	80 - 320 ISO	USB, secteur	SmartMedia	sep 01	305,00e
2Mpix	Canon	Ixus 300	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(35-105mm f/2,7-4,7)	16-26 cm	Jpeg, Avi, Wav, DPOF	100 ISO	USB, video	CompactFlash I	apr 01	760,00e
2Mpix	Canon	Ixus V	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom2x(35-70mm f/2,8-4)	10-27 cm	Jpeg, Avi, DPOF, DCF	100 ISO	USB, video	CompactFlash I	jun 01	686,00e
2Mpix	Casio	QV-2100	Compact	CCD 2,14Mpix	Fiksni Objektiv (41mm f/3,3)	20 cm	Jpeg-DPOF, DCF, PIM	NC	USB, video	Mem.Int.16Mo na SD Card	feb 02	-
2Mpix	Casio	QV-2300 UX	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(40-120mm f/2,8-4,5)	1 cm	Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF, DCF	NC	USB, video, secteur	CompactFlash I/II	sep 00	503,00e
2Mpix	Casio	QV-2900 UX	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom8x(40-320mm f/3,2-3,5)	1 cm	Tiff, Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF, DCF	80 - 320 ISO	USB, video, secteur, syn. flash	CompactFlash I/II	sep 01	700,00e
2Mpix	Fujifilm	Finepix 2400 Zoom	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(38-114mm f/3,5)	10 cm	Jpeg, Exif 2.1, DPOF, DCF	100 ISO	USB	SmartMedia	-	535,00e
2Mpix	Fujifilm	Finepix 4800 Zoom	Compact Zoom	SuperCCD 2,4Mpix 1/1,7"	Zoom3x(36-108mm f/2,8-4,5)	20 cm	Jpeg, Exif 2.1, Avi, Wav, DPOF	125 - 400 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	jun 01	850,00e
2Mpix	Fujifilm	Finepix 4900 Zoom	Compact Zoom	SuperCCD 2,4Mpix 1/1,7"	Zoom6x(35-210mm f/2,8-4,5)	10 cm	Tiff, Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF	125 - 800 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	okt 00	1220,00e
2Mpix	HP	PhotoSmart 618	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(34-108mm f/2,4-4)	10 cm	Tiff, Jpeg	100 - 200 ISO	USB, video, secteur, IR	CompactFlash I	nov 00	458,00e
2Mpix	HP	PhotoSmart 912	Bridge Camera	CCD 2,2Mpix 2/3"	Zoom3x(34-107mm f/2,5-3,9)	2 cm	Tiff, Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF	25-400 ISO	USB, video, secteur, IR	CompactFlash I	nov 00	915,00e
2Mpix	Kodak	DCS 620X	Reflex	CCD10 2Mpix 22,8x15,5	Monture Nikon AF(Focale x1,5)	-	Raw Tiff, Jpeg	400 4000ISO	IEEE1394, serie, secteur	CompactFlash/PC Card	maj 00	NC
2Mpix	Kodak	DC3400 Zoom	Compact Zoom	CCD 2,3 Mpix	Zoom2x(38-76mm f/3,1-3,9)	25 cm	Jpeg	100 ISO	USB, video, serie, secteur	CompactFlash I	nov 00	565,00e
2Mpix	Kodak	DC3800 Zoom	Compact Zoom	CCD 2,3 Mpix	Fiksni Objektiv (33mm f/2,8)	20 cm	Jpeg-DPOF	100 ISO	Video	CompactFlash I	okt 00	520,00e
2Mpix	Kodak	DC5000 Zoom	Compact Zoom	CCD 2,0Mpix 1/2,7"	Zoom2x(30-60mm f/3-3,8)	25 cm	Jpeg, Exif	100 ISO	USB, video, serie	CompactFlash I	sep 00	490,00e
2Mpix	Minolta	E201	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/1,75"	Fiksni Objektiv (38mm f/3)	30 cm	Tiff, Jpeg, Avi, DPOF	85 - 340 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash I	sep 01	410,00e
2Mpix	Minolta	E203	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(35-105mm f/2,8-4,6)	25 cm	Jpeg, Avi, DPOF	100 ISO	USB, secteur	SD Card/MMC	okt 01	610,00e
2Mpix	Nikon	Coolpix 775	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(38-115mm f/2,8-4,9)	4-30 cm	-	100 - 200 ISO	USB, secteur	CompactFlash I	sep 01	610,00e
2Mpix	Olympus	C-200 Zoom	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(35-105mm f/2,8-4,4)	20 cm	Tiff, Jpeg, Avi, DPOF, DCF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	jul 01	530,00e
2Mpix	Sony	DSC-P50	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(41-123mm f/3,8)	3 cm	Tiff, Jpeg, Gif, Mpeg1-DPOF, DCF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	MemoryStick	maj 01	530,00e
2Mpix	Sony	MVC-CD200	Compact Zoom	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Zoom3x(39-117mm f/2,8-2,9)	3 cm	Tiff, Jpeg, Gif, Mpeg1-DPOF, DCF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur, syn. flash	Mini-CD-R	jun 01	1200,00e
2Mpix	Toshiba	PDR-M21	Compact	CCD 2,1Mpix 1/2,7"	Fiksni Objektiv (39mm f/3)	20 cm	Tiff, Jpeg, Exif 2.1	80 - 320 ISO	USB	SmartMedia	sep 01	455,00e
3Mpix	Canon	D30	Reflex	CMOS3Mpix 22,7x15,1mm	Monture Canon EF(Focale x1,6)	-	Raw, Jpeg, DPOF	100-1600 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash I/II	okt 00	5386,00e
3Mpix	Canon	PowerShot G1	Compact Zoom	CCD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom3x(34-102mm f/2-2,5)	6-20 cm	Tiff, Jpeg	50 - 400 ISO	USB, video, serie	CompactFlash I	okt 00	990,00e
3Mpix	Fujifilm	FinePix6800 Zoom	Compact Zoom	SuperCCD 3,4Mpix 1/1,7"	Zoom3x(36-108mm f/2,8-4,5)	20 cm	Jpeg, Exif 2.1, Avi, Wav, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	maj 01	1000,00e
3Mpix	Fujifilm	FinePix6900 Zoom	Bridge Camera	SuperCCD 3,4Mpix 1/1,7"	Zoom6x(35-210mm f/2,8-3,1)	30 cm	Tiff, Jpeg, Exif 2.1, Avi, DPOF	100 - 400 ISO	USB, video, secteur	SmartMedia	jul 01	1200,00e
3Mpix	Fujifilm	S1 Pro	Reflex	SuperCCD 3,4Mpix 23,3x15,6	Monture Nikon AF(Focale x1,5)	-	Tiff, Jpeg, Exif 2.1, DPOF	320 - 1600 ISO	USB, video, secteur	CompactFlash II+SmartMedia	jul 00	1050,00e
3Mpix	Kodak	DC4800 Zoom	Compact Zoom	CCD 3,1Mpix	Zoom3x(28-84mm f/2,8-4,5)	20 cm	Tiff, Jpeg	100 - 400 ISO	USB, video, secteur(socle)	CompactFlash I	sep 00	760,00e
3Mpix	Nikon	Coolpix 880	Compact Zoom	CCD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom2,5x(38-95mm f/2,8-4,2)	4 cm	Tiff, Jpeg, Avi	100 - 400 ISO	USB, video, secteur(socle)	CompactFlash I	okt 00	900,00e
3Mpix	Ricoh	RDC-i550	Compact Zoom	CCD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom3x(35-105mm f/2,6-3,4)	1 cm	Tiff, Jpeg, Avi, Wav, DCF, DPOF	NC	USB, video, secteur, serie	CompactFlash I	apr 01	1300,00e
3Mpix	Sony	DSC-P1	Compact Zoom	CCD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom3x(39-117mm f/2,8)	10-50 cm	Tiff, Jpeg, Gif, Mpeg	100 ISO	USB, video, secteur	MemoryStick	okt 00	900,00e
3Mpix	Sony	MVC-CD300	Compact Zoom	CCD HAD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom3x(34-102mm)	4 cm	Tiff, Jpeg, Gif, Mpeg1-DPOF, DCF, PIM	100 - 400 ISO	USB, video, secteur, syn. flash	mini-CD-R/RW	jun 01	1525,00e
3Mpix	Toshiba	PDR-M65	Compact Zoom	CCD 3,3Mpix 1/1,8"	Zoom3x(38-114mm f/2,8-3,2)	5 cm	Jpeg, Exif 2.1	100 - 400 ISO	USB, video	SmartMedia	feb 01	608,00e
5Mpix	Minolta	Dimage 7	Bridge Camera	CCD 5,2Mpix 2/3"	Zoom7x(28-200mm f/2,8-3,5)	30-25 cm	Raw, Tiff, Jpeg, Mov, Wav, DPOF, PIM	100 - 800 ISO	USB, video	CompactFlash I/II	jun 01	1600,00e

Analiza fotografiskih radova naših čitalaca

Foto komentar

Foto komentar

Dragoljub Tošić, EFIAP,
profesor fotografije u Grafičkoj školi u Beogradu

Fotografija "Igra" Tatjane Aleksić primer je dobro snimljenog trenutka spontane i opuštene zabave.

Verovatno je u pitanju otac koji se kupa sa svojom decom i fotografija lepo prikazuje trenutak njihove radosti, a to je za ovu vrstu fotografije najvažnije. Drugo dete malo se slabije vidi jer ga otac delimično zaklanja, no bolje je tako nego da su raspoređeni da se svi dobro vide, ali da su zbog toga statični i da deluju namešteno i neprirodno, što je slučaj sa snimcima porodice. U ovakvim prilikama dobro je napraviti nekoliko snimaka, a korisno je upotrebiti manji otvor blende jer se time postiže veća dubinska oštrina, te su sve osobe u kadru oštre.

Tatjana Aleksić

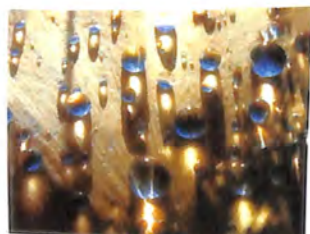

Fotografija "Vrata" koju nam je poslao Ivan Janković pogled je na deo Ratnog ostrva kroz jednu od kapija Kalemengdanske tvrđave. Ivan je uglom snimanja i izborom stajne tačke naglasio kapiju i prostor oko nje, pa smatram da je izborom osnovne oštrine i manjim otvorom blende trebalo da postigne da taj deo bude oštar. Korisno bi bilo i da je upotrebio stativ, pa mu savetujem da kod

sledećeg snimanja tako postupi. Pri snimanju ovakvih kadrova kao problem javlja se veliki svetlosni obim, tj. velika razlika u osvetljenosti tamnih i svetlih partija, što takođe treba imati u vidu. Inače, na fotografiji koju nam je Ivan poslao predlažemo da odstrani donji deo jer je neoštar i svetao i gornji deo jer je pretaman i bez detalja.

Ivan Janković

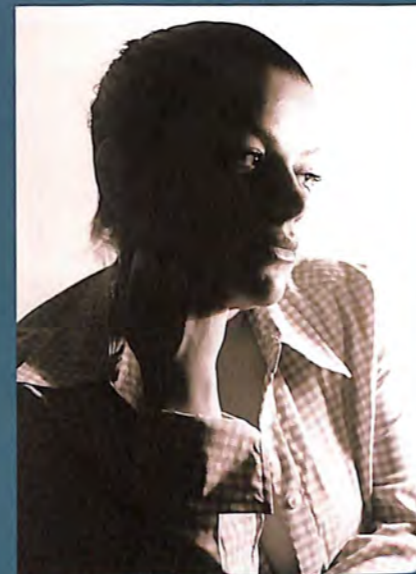
Fotografija "Nebo u kaplji" koju nam je poslala Snežana Mitrović iz Kalifornije zanimljiv je primer uspešnog snimka koji pokazuje da se fotografski motivi mogu naći svuda ako čovek zna dobro da uočava. Nekada

nas fotografije, kada ih uradimo, razočaraju jer ono što nam se mnogo dopalo kada smo snimali, na fotografiji izgleda manje lepo. A događa se i obrnuto. Zbog toga je dobro da korisnici fotoaparata nauče da motiv koji snimaju vide onako kako ga "vidi" njihov objektiv. Očigledno je da Snežana Mitrović dobro zna da koristi svoj aparat jer je njena fotografija vrlo zanimljiva i snimljeni kadar lepše izgleda na fotografiji nego u prirodi. Svet sitnih predmeta zna da nas prijatno iznenadi kada ga uočimo i fotografijom prikazemo na pravi način, a Snežana je prikazane efekte dobila lepim osvetljenjem, dobrim kadriranjem, uoštravanjem na prvju trećini percipirane scene i malim otvorom blende, čime je dobila potrebnu dubinsku oštrinu.

Snežana Mitrović

Analiza fotografiskih radova naših čitalaca

Vladan Andrejević

Nikola, Milica i kuca

Vladan Andrejević poslao nam je dva portreta, od kojih objavljujemo ovaj koji je nazvao "Misao". Vidljivo je da Vladan ima osećaj za izbor modela i njegovu postavku tako da iskazuje ambicije prema psihološkom portretu. Preporučujemo Vladanu da snimi više varijanata istražujući kakve će rezultate dobiti ako umesto objektiv od 35 mm koristi objektiv duže žižne daljine. Takođe,

moguće je smestiti model u prikladni ambijent. Kada je pozadina neutralna, kao na fotografiji koju objavljujemo, treba probati s kadrom u kome model gleda u objektiv. Inače, bilo bi bolje da pozitivne ne radi na printeru nego ručno da bi mogao dosvetljavanjem i zadržavanjem da dobije povoljniji tonski odnos tamnih i svetlih partija fotografije. Dakle, Vladan je na dobrom putu, ali je portret zahtevno područje fotografije i potrebno je dosta rada i truda.

Fotografija "Nikola, Milica i kuca" koju je snimila njihova mama Zorica jeste lep grupni portret dobro kadriran, uoštrjen i eksponiran. Izraz lica Milice je prirodan i lep. I Nikola lepo izgleda, ali su mu oči

prenaglašene, baš kao kad dete "zuri u objektiv". Kuca nežnosti dobro podnosi jer, poznato je, kućni ljubimci, a naročito psi rado se igraju s decom, pa su snimci tih situacija obično zanimljive i lepe uspomene. Prijatnom utisku koji na posmatrača ostavlja ova fotografija doprinosi i dobro osvetljenje. Lica su svetlosno naglašena i lepo osvetljena, a okolina je tamnija i to našu pažnju koncentriše na likove.

Fotografija "Milena" koju nam je poslao Slobodan Sretenović dobar je snimak enterijera na kome su kompozicija, osvetljenost i oštrina dobro podešeni. Što se tiče aktera scene, devojčice koja sedi na stolici, očigledno je da je u pitanju aranžiranje. Dakle, Milena nije tu zatečena, nego je postavljena radi snimanja. Pri "iščitavanju" aranžiranih fotografija moguće su različite asocijacije, pa se i ova

fotografija može različito doživeti i tumačiti. Interesantna i enigmatična jeste situacija na delu fotografije koji se vidi kroz vrata iza devojčice. Što se mene tiče, prevladajući utisak jeste skučenost koju čovek može da oseti u zatvorenom i geometriziranom prostoru, ali ga intezitet toplih boja donekle ublažava.

Slobodan Sretenović

Naš konkurs vrlo uspešno se nastavlja, što dokazuje izuzetno veliki broj pristiglih fotografija, čak duplo više nego u prošlom roku, sve bolji kvalitet fotografija i sve veći broj čitalaca iz Makedonije, Bosne, Crne Gore, pa čak i Slovenije. Pobednička fotografija Ivana Šepića pod nazivom "Madrid" daje jedno sasvim novo viđenje putovanja gde je akcenat stavljen na osobu koja putuje i kakve utiske stiče tokom putovanja. Posetiti jednu metropolu ne znači samo da ćemo videti istorijske spomenike, probati nacionalnu kuhinju, čuti tradicionalnu muziku itd. Jedan predah u šetnji i kafa na trgu mogu mnogo bolje zabeležiti to strano i neobično mesto koje smo posetili. Bilo da njegovu posebnost pronađemo u prelepom ornamentu stolice u kontrastu s peskovitom strukturom mermernog stola ili u razigranoj pozadini arhitekture i šetača koji liče na scenske kulise naše priče sa putovanja. Uspešnost našeg konkursa i kvalitet vaših radova dokazuje i objavljena fotografija Dražena Lovrića na naslovnoj strani koja će, nadamo se, svojim neobičnim pogledom na jednu od najpoznatijih građevina sveta podstaći sve vas da i dalje šaljete radove u još većem broju i još boljem kvalitetu.

Prva nagrada - Ivan Šepić, "Madrid", Beograd

Pohvala - Siniša Petrović, "Odmor", Beograd

Pohvala - Draško Gajić, "Svetlost u noći", Banja Luka

Druga nagrada - Žarko Kuljanin, "Velika Aleja", Sarajevo

Nađ Daneš, Horgoš

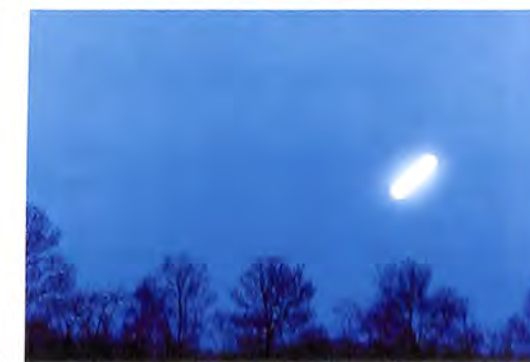

Zorana Bošnjaković, "Peru", Beograd

Bojana Krstić, "Dan sv. Marka (Venecija)", Beograd

Pohvala - Goran Bendelja, "Moskva", Beograd

Sanja Knežević, "Senke 1"

Naš časopis pokrenuo je stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom, a jedini uslov jeste da uz svaku fotografiju ili dijapozitiv pošalju i originalni kupon iz našeg časopisa "REFOTO", čitko popunjen osnovnim podacima. Broj fotografija ili dijapozitiva koji neko želi da pošalje nije ograničen, ali je obavezno priložiti kupon za konkurs, koji se može dobiti u svakom broju časopisa. Uz sve priloge potrebno je naznačiti naziv fotografije ili dijapozitiva, kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim filmom i fotoaparatom je snimljeno i dr.

Tema ovogodišnjeg konkursa

Temu PUTOVANJE trebalo bi, kao pojam, najšire shvatiti, s raznovrsnom lepezom mogućih motiva snimanja. Očekujemo, dakle, fotografije svega onoga što privlači pažnju čoveka na putovanju i ostaje mu u sećanju kada se putovanje završi. Dakle, to jesu izgledi krajeva kroz koje prolazimo, mesta u kojima boravimo, pejzaži, kulturno-istorijski spomenici, arhitektura, život koji pulsira na ulicama ili izletištim, ali i tragovi življenja u raznim ambijentima, gradskim ili seoskim. Zanima nas i sve ostalo što je privuklo vašu pažnju, vizuele beleške o vašem doživljaju, možda osmehu neznanaca, odsjaju sunca na kapima rose, svetlu i senkama, pa i detaljima urbanih ili ruralnih ambijenata.

Formati i tehnologija radova

Učesnici mogu poslati:

- CRNO BELE FOTOGRAFIJE I FOTOGRAFIJE U BOJI, FORMATA OD 13 X 18 CM DO 18 X 24 CM
- DIJAPozITIVE U BOJI, FORMATA 24 X 36 MM
- FOTOGRAFIJE SNIMljENE NA CD U REZOLUCIJI 300 DPI VELIČINE DO 18 X 24 CM

Slanje radova

Ovogodišnji konkurs sastoji se iz četiri periodična konkursa. U ovom broju objavljeni su rezultati konkursa za april a učesnici mogu poslati radove za junijski, avgustovski i oktobarski broj časopisa, za svaki pojedinačno, i za decembar, koji je završni.

Za svaki od navedenih brojeva časopisa žiri bira radove u užu izbor i određuju nagrade.

Rokovi:

- ZA AVGUSTOVSKI BROJ, DO 5. AVGUSTA;
- ZA OKTOBARSKI BROJ, DO 5. OKTOBRA;
- ZA FINALNI, DECEMBARSKI BROJ, DO 30. NOVEMBRA

Za decembar, koji je finale ovogodišnjeg konkursa žiriraju se i svi radovi koji su ušli u užu izbor na izborima za prethodne brojeve časopisa.

Nagrade konkursa

Nagrade konkursa sastoje se od nagrada za svaki broj časopisa i nagrada konkursa kao celine.

Za svaki od ovogodišnjih brojeva dodelice se po tri nagrade:

1. GODIŠNJA PRETPLATA ZA ČASOPIS
2. KNJIGA "ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE" DRAGOLJUBA KAŽIĆA
3. PET FILMOVA FUJI SUPERIA

Velike, završne nagrade konkursa jesu:

1. NIKON F65
2. NIKON FOTO-TORBA
3. TRIDESET KOLOR NEGATIV FUJI FILMOVA

U svakom broju časopisa objavljuju se rezultati za taj broj, popis radova koji su ušli u užu izbor, nagrade tog broja i reprodukcije izabranih fotografija.

U decembar, koji je finale ovogodišnjeg konkursa, završne nagrade i reprodukcije najboljih fotografija konkursa.

Završne odredbe

- Radovi koji su poslani na konkurs ne vraćaju se;
- organizator radove može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade i uz potpisivanje autora;
- odluke žirija su konačne;
- pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator.

Maja Đurić-Đorđević

POBEDNIK APRILSKOG REFOTO KONKURSA

Maja Đurić-Đorđević, Autoportret

Predstavljamo vam pobjednicu našeg foto - konkursa "Putovanje" - Maju Đurić - Đorđević. Rođena je 1966. godine na Cetinju. Diplomirala je istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu, a postdiplomske studije završila je u Pragu na Centralno-evropskom univerzitetu s temom: "Pregled portretne posleratne fotografije u Srbiji". Radi kao dopisnik iz Beograda za kulturnu redakciju "Pobjede". Saradnik je u časopisima: "Beorama", "Likovni život", "Vijesti", "Danas", "Blic", "Demokratija", "Građanin", ... Osnivač je i direktor Instituta za fotografiju Crne Gore i savetnik Evropskog vodiča za fotografiju za Crnu Goru. Dobitnik je godišnje nagrade za fotografiju Studentskog kulturnog centra Crne Gore 1998. godine i osvojila je prvu nagradu za kolekciju fotografija na izložbi "Nikišić - Crna Gora ekološka država" u septembru 2001. godine. Pored novinske i pozorišne, najviše se bavi portretnom fotografijom

Naš ovogodišnji foto - konkurs na najbolji način ilustruje važnost i značaj takmičenja, a još više učestvovanja na ovakvom ili sličnom konkursu. Iako, daleko od amatera, naša pobjednica, inače već afirmisana autorka na mnogobrojnim grupnim fotografskim izložbama i autorka brojnih tekstova i intervju a iz domena fotografije (intervju s Gorankom Matić, Braniborem Debeljkovićem...), zaslužni publicitet dobila je upravo kroz naš konkurs. Izuzetno nas raduje da je konkurs već u samom početku premašio okvire "amaterskog" konkursa i s pravom posvećujemo pobjedniku celu stranu časopisa. Ovo najbolje ilustruju reči urednika Slobodana Vukadinovića iz Uvodnika prošlog broja: "I da se možda, jednog dana, u ovom časopisu predstave kao istaknuti fotografski stvaraoci..." Da li je to bilo predosećanje ili nešto drugo, ne znamo, ali se nadamo da ćemo ovu tradiciju nastaviti i da ćete u avgustovskom broju videti novu nadu naše fotografije. Pobjednička fotografija deo je serije pod nazivom "Speculum in imaginis", koju je Maja Đurić - Đorđević predstavila u maju na prvoj samostalnoj izložbi u Podgorici.

Mladen Lompar

Puro Đurić

Slika u slici - Budva

Fotografija levo: Saša - Milija

Fotografija gore: Sahara

€ 1253

Digitalni fotoaparati
COOLPIX 5000

CCD sa 5,24 miliona piksela
Rezolucija 2560 x 1920 piksela
Objektiv 3x zum Nikkor
7.1 - 21,4 mm (28 - 85mm)
Digitalni zum do 4x
Makro područje do 2 cm
Dimenzije 101,5 x 81,5 x 67,5 mm
Težina 360 g
Veliki broj dodatne opreme

*cena je bez poreza na promet

REFOTB

VELEPREDAJA

Pčinska 17, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

Nikon

MALOPRODAJA

Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
tel: 011 630 153, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu